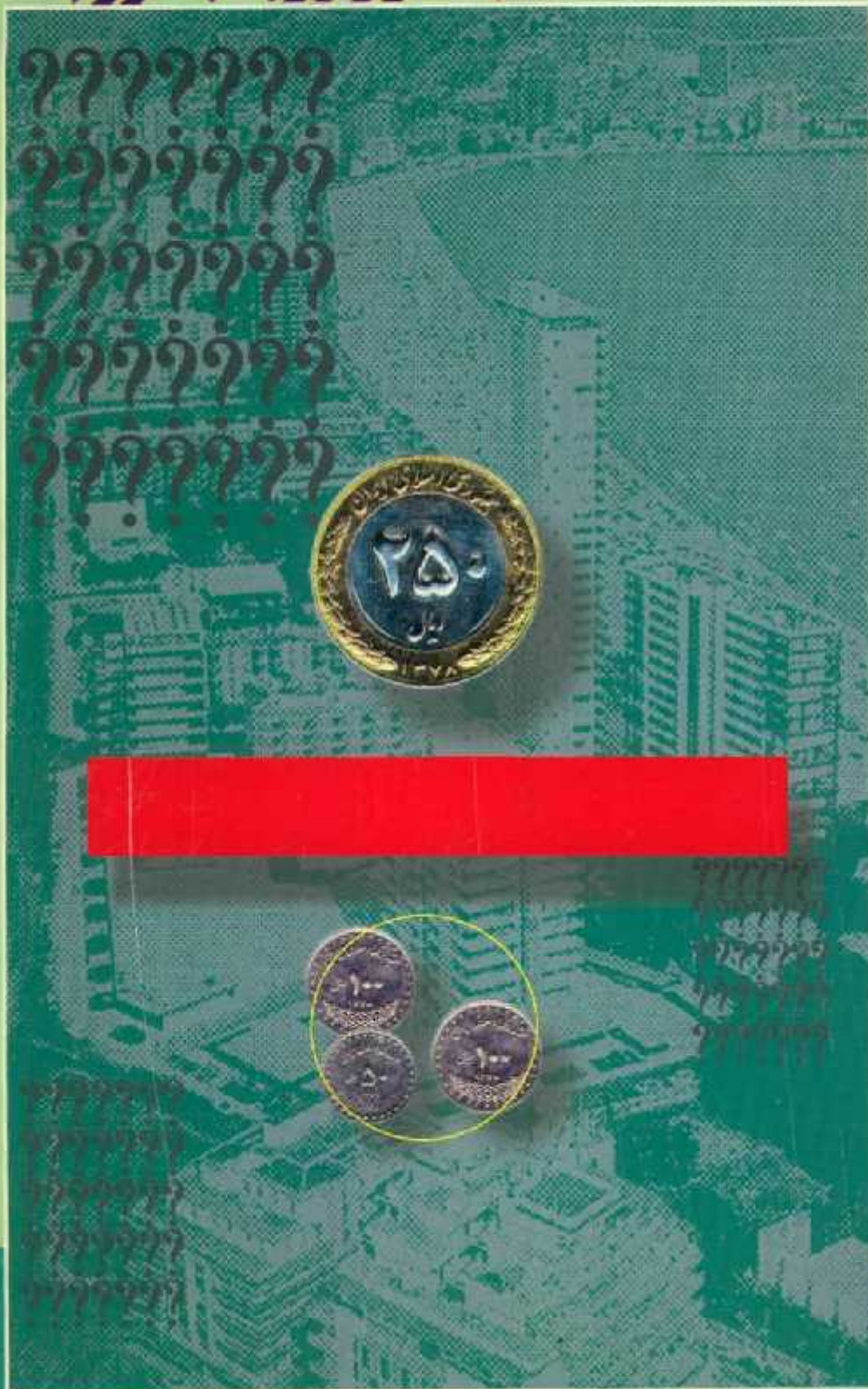

شهرسازی

مجله تخصصی آموزش، اطلاع و مشاوره
 برنامه روزی و ماهیانه شهری
 دوره جدید - سال اول - شماره ۹ - آذر ۱۳۷۸
 ۹۵ صفحه - ۱۰۰۰ تومان

- تاملی در نظام بودجه نویسی شهرداریها
- متناسب سازی روابط عمومی شهرداریها با مدیریت شورایی
- وظایف قانونی شورای شهر قدیمی، زندگی امروز
- حسابداری طرحهای عمران شهری
- کاشان: شهری بین بیابان و کوهستان
- مهارت‌های سرگردان پلیس مدرسه
- مراحل کنترل ساختمان
- گزارشهای خبری

شرکت تولیدی تحقیقاتی

سپارز

تحت لیسانس کمپانی دنیس ایکل انگلستان

زباله جمع کن فونیکس 18

قابل نصب بر روی شاسی دنیس 6x4 و بنز 1991

ظرفیت مخزن زباله: ۱۶ متر مکعب

ظرفیت مخزن شیرابه: ۳۶۰ لیتر

ارتفاع دریچه بارگیری از زمین: ۱۱۰۰ میلیمتر

بیشترین طول اتاق و شاسی: ۹۰۰۰ میلیمتر

بیشترین عرض اتاق و شاسی: ۲۵۸۰ میلیمتر

بیشترین ارتفاع اتاق و شاسی: ۳۴۰۰ میلیمتر

مجهز به سیستم ایمنی و هشدار دهنده

امکان نصب دوربین مدار بسته بر روی دستگاه

آدرس دفتر فروش: اصفهان - سی و سه پل - ابتدای چهارباغ بالا - مجتمع تجاری و اداری کوثر - طبقه هفتم - شماره ۹۰۲

تلفن: ۶۹۲۷۵۲-۶۹۲۷۵۳ دورنگار ۶۹۲۷۵۱ تلفن های مجتمع ۵-۶۹۲۱۵۱ و داخلی ۲۳۲۹

۴	♦ یادداشت سردبیر
	♦ گزارش اصلی
۵	تأمین در نظام بودجه نویسی شهرداریها از هراتشکر
	♦ اندیشه و پژوهش
۱۱	مدیریت شهری در جستجوی نظامی نواموشچهر مزیفی
۱۲	متناسب سازی روابط عمومی شهرداریها با مدیریت شورای ائتلاف عرضهای
	♦ گفتگو
۱۸	شهر قدیمی، زندگی امروزی / گفتگو با فرخ زلوزی
	♦ قانون شهر
۲۳	وظایف قانونی شورای ائتلاف / حسین صالحی
۲۸	تحولات تاریخی قانون شورای ائتلاف / حسن ایلانی چاچرمی
	♦ مشاوره حقوقی
۳۳	♦ تجربیات جهانی
	نقش فرهنگ و آموزش در کنترل پلایدای طبیعی چین (بخش پایانی)
۳۷	پلیس مدرسه
	♦ عمارت نو
۴۰	مبارک‌آبهای سرگردان / گزارش از پروژه جمع‌آوری آبهای سطحی تهران از هره خوش‌ننگ
	♦ آموزش
۴۶	برنامه ریزی آینده در آینه امروز / مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری
۵۱	حاصلداری طرحهای عمران شهری / پورنگ پیرانی
۵۳	مراحل کنترل ساختمان / حسین رحیب صلاحی
	♦ شهر در سرزمینهای اسلامی
۵۶	کاشان شهری بین بیابان و کوهستان / سهیلا شهبان
۵۸	♦ خبر و گزارشهای خیری
	گردشهایی مدیران عامل اتوبوسرانی شهری / ضرورت بازنگری در نحوه ارائه خدمات شهری / کشوی
	پیش نویسی دستورالعمل بودجه شوراهای و شهرداریها /
۶۵	♦ تازه‌های نشر

طرح روی جلد: جمشید یاری شیر مرد
مربوط به گزارش اصلی
عکس پشت جلد: آیه شیخ عبدالصمد - تامل
عکس از: سعید محمودی از زاویه

۱- مطالب مندرج از وعا بیانگر نظرات
شهرداریه‌ها نیست.
۲- شهر داریه‌ها در ویرایش و
تلفیض مطالب آزاد است.
۳- مطالب ارسال شده هیچ وجه باز
گرداندن نخواهند شد.

- ♦ صاحب امتیاز: وزارت کشور - سازمان شهرداریهای کشور
- ♦ مدیر مسئول: احمد خرم
- ♦ سردبیر: علی نورپور
- ♦ معاون سردبیر: نوید سعیدی رضوانی
- ♦ هیئت تحریریه: سرویس فرهنگی - اجتماعی / هراتشکر / سرویس علمی - پژوهشی / نوید سعیدی رضوانی / سرویس بین‌الملل / حسن شعبانی
- ♦ مدیر هنری: جمشید یاری شیر مرد
- ♦ تصویرساز: فرزاد نبینی
- ♦ همکاران این شماره: محمد اسلامی، حسین رحیب صلاحی، شهرام سعادت‌آملی، مجید عبداللهی، حمیده محمدرزاده نیکانلو، بهار علی‌مش، مرضیه ناهی
- ♦ ویرایش: غلامرضا طالبی
- ♦ ایتموگرافی و چاپ: طراحان فردا

یادداشت سردیبر

قابل چیران مواجه می‌کند. این مسئله پس از پیروزی انقلاب اسلامی، بویژه با کاهش سریع کمکهای دولت، به بروز مشکلات مالی در برخی از شهرداریهای کشور منجر شده است و چنانچه چاره‌ای اندیشیده نشود، این مشکلات گسترش یافته و همه شهرداریها را با بحرانی عمومی مواجه خواهد ساخت.

به همین دلیل وزارت کشور با اهمیت دادن به این امر و تلاش در جهت جلب توجه مسئولان و مراجع تصمیم‌گیر در نظام اقتصادی کشور و ترغیب و تشویق مدیریت شهر (شورای شهر و شهرداران) در جهت تدوین روشهای برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی مناسب برای شهرداریها (که در سالهای اخیر گامهای مهمی در این جهت برداشته شده) امیدوار است بتواند به برقراری ثبات مالی در شهرداریها کمک کند.

از جمله اقدامات وزارت کشور در این زمینه، می‌توان به بازنگری در بودجه شهرداریها و تجدید نظر در شکل و محتوای بودجه‌نویسی اشاره کرد که با همکاری کارشناسان خیره شهرداریها و با هدایت دفتر برنامه‌ریزی عمرانی به انجام رسیده است و پس از اعمال نظریات اصلاحی استانداریها و شهرداریها بزودی ابلاغ خواهد شد.

از سویی دیگر، با توجه به تشکیل شوراهای شهر و در جهت انجام صحیح وظایف محول و استفاده صحیح از متابعی که در اختیار شوراها قرار می‌گیرد، دستورالعمل تدوین بودجه شوراهای شهر نیز تنظیم شده است که پس از اعمال نظرات اصلاحی شهرداریها و استانداریها ابلاغ خواهد شد؛ چرا که طبق مفاد قانون شوراها و آیین‌نامه اجرایی شورای اسلامی شهر، شورا موظف است برای تأمین نیازهای مالی و تدارکاتی و همچنین هزینه اجرایی وظایف پیش‌بینی‌شده در قانون و یا توجه به برنامه‌های چهارساله، بودجه سالانه خود را براساس اعتبارات پیش‌بینی‌شده در بودجه شهرداری تنظیم نماید. از این رو وزارت کشور با توجه به وظایف قانونی که به عهده دارد، سعی می‌کند با برنامه‌ریزیهای لازم از جمله تدوین نظام بودجه‌نویسی مناسب برای شوراهای اسلامی شهرهای کشور، آنها را در این امر مهم کمک نماید.

وزارت کشور با استناد به اختیارات حاصل از ماده ۲۴ آیین‌نامه مالی شهرداریها، هر ساله دستورالعمل تدوین بودجه شهرداریها را تهیه، تنظیم و ابلاغ می‌کند. علاوه بر این به موجب ماده ۱۵ قانون نوسازی و عمران شهری (مصوب ۱۳۴۷) شهرداری مکلف به تهیه برنامه پنجساله عملیات نوسازی، عمران و اصلاحات شهری با راهنمایی و تأیید وزارت کشور است. در واقع تدوین برنامه پنجساله مقدم بر تهیه بودجه است و تهیه طرح توسعه شهری (طرح جامع و هادی) مقدم بر تدوین برنامه پنجساله است.

بنابراین، مراد قانون از تهیه بودجه، تدوین برنامه جامع مالی یکساله بر مبنای برنامه پنجساله است، اما تاکنون در اکثر شهرداریها تنظیم بودجه براساس برنامه میان مدت نبوده است. از این رو می‌توان گفت بودجه در شهرداریها جایگاه واقعی خود را نیافته است. در حالی که بودجه به عنوان ابزار اصلی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، از جهت پیش‌بینی صحیح درآمدها، برآورد صحیح اعتبارات و اجرای وظایف و برنامه‌های واجد اولویت بسیار مهم است.

عدم برنامه‌ریزی صحیح مالی، کسری درآمد نسبت به هزینه و یا عدم استفاده صحیح از منابع، شهر را با آشفتگی و خساراتی غیر

با گذشت نزدیک به یک قرن از وضع قوانین مربوط به بلدیّه و با وجود گسترده‌گی وظایف و عملیات شهرداریها، هنوز هم می‌توان بسیاری از مسائل را برشمرده که حتی در میان متخصصان امور شهری به آنها کم توجهی می‌شود. امور مالی شهرداریها مثال بارز چنین سختی است.

مدیریت امور مالی شهرداریها و مسائل مربوط به حسابداری و حسابرسی آنها همواره یا شنه آسبل شهرداریها بوده است. جامعه با عمده کردن مسائل مالی شهرداریها و تأکید بر آن در سیستم قضایی بر تصور عمومی نسبت به شهرداریها دامن زده است؛ تصویری که ادعا دارد شهرداریها بنگاهی با گردش مالی زیاد و حتی حیف و میلهای بی حساب اقتصادی است. شهرداریها نیز به دلیل توان محدود کارشناسی، کمتر به فکر نظم و نسق دادن امور مالی خود بوده‌اند.

ماهنامه شهرداریها در پی ضرورتی که در طرح مسائل مالی شهرداریها احساس می‌کند، در شماره ۴ خود به انعکاس بحث درآمد و هزینه شهرداریها پرداخت. در گزارش اصلی این شماره نیز به بحث مهم بودجه‌نویسی می‌پردازد. هدف این ماهنامه جلب توجه مدیران شهری به چنین مسائل مهمی است و از این رو باب بحث و گفتگو را باز دانسته و از نظرات مدیران اجرایی و کارشناسان استقبال می‌کند.

♦ زهرا تشکر

تأمین در نظام بودجه نویسی شهرداریها

ساده از بودجه، سه عنصر خدمات، مخارج و درآمدها از عناصر اصلی هستند. بر همین اساس نیز می‌توان تعریفی را که در ماده ۲۳ آیین نامه مالی شهرداریها مصوب تیرماه ۱۳۴۶ آمده است، بهتر فهمید:

«بودجه شهرداری عبارت است از یک برنامه جامع مالی که در آن کلیه خدمات و فعالیتها و اقداماتی که باید در طی سال مالی انجام شود، همراه با آوردن منابع مخارج و درآمدهای لازم برای تأمین هزینه آنها پیش‌بینی می‌شود و پس از تصویب انجمن شهر قابل اجراست.»

بودجه و بودجه نویسی

پس از طرح تعریف کلی و ساده از بودجه، باید یادآور شویم که صرف نظر از آنکه مقیاس و میزان بودجه اختصاص یافته به یک سازمان چقدر باشد، می‌توان از نحوه پیش‌بینی درآمد و منابع تأمین اعتبار و اختصاص آن به فعالیتها و خدمات مختلف یک سازمان سخن گفت و دستورالعملی درباره چگونگی این تخصیص ارائه داد؛ مباحثی که تحت عنوان بودجه نویسی یا بودجه بندی مطرح می‌شود. بر این اساس ما در این نوشتار به بودجه نویسی در شهرداریها و مسائل مربوطه به فرم و محتوای آن می‌پردازیم.

بودجه از مفاهیم اساسی مدیریت مالی شهرداری است و اهمیت آن به حدی است که طبق ماده ۲۶ آیین نامه شهرداریها، مسئولیت آن به عهده شهردار است.

شهردار مسئول مستقیم مسائل مالی شهرداری است و مدیریت مالی آن را به عهده دارد. بنابراین بر خلاف آنچه در بدو امر به ذهن می‌رسد بودجه را نباید معادل مفهوم ریالی آن

منابع محدود، نیازهای نامحدود

نیازهای نامحدود بشر بخصوص در زندگی شهری و منابع محدودی که در دسترس ماست و قرار است تأمین کننده این نیازها باشد، وجود «بودجه» را اجتناب ناپذیر می‌کند. بنابراین، بودجه ضرورتی است که محدودیت منابع آن را ایجاد کرده است. نخستین پیام هر سند بودجه این است که سازمان در صدد است تا منابع محدود خود را بین نیازهای نامحدود به شکلی متناسب توزیع نماید البته اسناد بودجه، هر کدام بر اساس هدفی که دنبال می‌کند یا دیگری متفاوت است اما صوفیت اجرایی هر سندی از این جهت، در گرو تنظیم صحیح از نظر شکل و شمولیت، تعادل و انطباق با اهداف از نظر محتواست. این بحث را در جای دیگری پی خواهیم گرفت، اما اکنون پس از تأکید بر ضرورت بودجه بهتر است بدانیم اساساً بودجه چیست؟

تعریف بودجه

بودجه برنامه‌ای مصوب در قالب اعداد و ارقام است که وسیله اجرای طرحها و فعالیتهای یک سازمان را در زمان تعیین شده فراهم می‌سازد. در این تعریف کلی سه عنصر اصلی را باید تشخیص داد:

الف- برنامه‌ها و فعالیتهایی که باید اجرا شوند.

ب- میزان مخارجی که انجام این برنامه‌ها و فعالیتها را به خود اختصاص می‌دهند.

ج- منابع درآمدی که می‌توان برای تأمین هزینه‌ها شناسایی کرد.

همان طور که ملاحظه می‌شود، در این تعریف کلی و

قبل از آنکه به بحث مسایل مربوط به بودجه‌نویسی شهرداری‌ها بپردازیم لازم است خواننده را با برخی مفاهیم کلیدی درباره بودجه‌انواع، مراحل و اصول آن آشنا سازیم.

بودجه برنامه‌ای
در کشور ما دو کلمه برنامه و بودجه به دلیل وجود سازمانی به همین نام همراه هم‌دیگر به ذهنیا نرسیده است. اما همیشه بودجه براساس برنامه تنظیم نمی‌شود و الزاماً همه برنامه‌ها بودجه‌مورد نیاز تحقق خود را پیش‌بینی نمی‌کنند. بودجه را می‌توان از لحاظ برآورد هزینه به بودجه متداول، برنامه‌ای و عملیاتی تقسیم کرد.

در بودجه متداول، برنامه یا عملیات مورد نظر در بودجه منعکس نمی‌شود. در این نوع بودجه‌نویسی مشخص نمی‌شود که هزینه‌ها برای چه منظوری برآورد گردیده است. بودجه برنامه‌ای نوعی از بودجه‌نویسی است که در آن هزینه‌ها براساس وظایف، برنامه‌ها، طرح و یا فعالیت‌های گوناگون دستگاه‌های اجرایی برآورد و تنظیم می‌شود. در بودجه عملیاتی علاوه بر طبقه‌بندی و خلیف‌های، عملیات برحسب ششون و روش‌های دقیقی مانند حسابداری قیمت تمام‌شده یا اندازه‌گیری کار، تخصیص می‌شود.

در نظام مالی شهرداری‌ها «بودجه برنامه‌ای» از مفاهیم اساسی است، چرا که براساس ماده ۲۵ آیین‌نامه مالی شهرداری‌ها «بودجه شهرداری‌ها باید براساس برنامه‌ها و وظایف و فعالیت‌های مختلف و هزینه‌ها هر یک از آنها تنظیم گردد».

برای تنظیم چنین بودجه‌ای، ابتدا باید وظایف قانونی شهرداری‌ها طبقه‌بندی گردد و سپس در داخل هر طبقه از وظایف، برنامه‌های مربوط به آن گروه‌بندی شود. در قالب هر برنامه نیز طرح یا فعالیت‌هایی وجود دارند که هزینه هر یک از

گرفته بلکه باید آن را ابزاری دانست که برنامه کار هر قسمت از شهرداری را برای ارائه خدمات و فعالیت‌ها مشخص می‌کند. بودجه در واقع وسیله‌ای برای کنترل پیشرفت کار و حصول اطمینان از انجام آن طبق برنامه‌های پیش‌بینی شده نیز هست. و به همین دلیل هم هست که شهرداری می‌تواند با بودجه‌نویسی درست، از نظر شیوه تنظیم صورت‌حساب‌ها و گزارش‌ها، از پیشرفت کارها و هزینه‌های انجام‌شده اطلاع یابد و بموقع برای اطلاع مردم تصویر روشنی از اقدامات شهرداری به دست دهد.

قوانین و مقررات

از میان فصول نه‌گانه قانون شهرداری، فصل هفتم با عنوان «مقررات استخدامی و مالی» اختصاص به مدیریت مالی و اناری شهرداری دارد. در ماده ۱۰۴ این قانون آمده است:

«نحوه انجام معاملات و مقررات مالی شهرداری‌ها طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون از طرف وزارت کشور تهیه و به تصویب کمیسیون مشترک مجلسین کشور برسد.»
آیین‌نامه مورد اشاره در ماده ۱۰۴ قانون شهرداری در تاریخ ۱۲ تیرماه ۱۳۳۶ به تصویب رسید و هم‌کنون نیز ملاک عمل شهرداری‌هاست. این آیین‌نامه در هفت قسمت تنظیم‌شده است و در قسمت هفتم این آیین‌نامه تحت عنوان «مقررات عمومی» هفت فصل آورده شده است که عناوین این فصول عبارت‌اند از: بودجه، درآمدها، هزینه‌ها، صندوق و عملیات استقرانی شهرداری، حسابداری، ممیزی و حسابرسی و اموال.
در ماده ۲۵ آیین‌نامه مالی شهرداری‌ها به وزارت کشور

علیمحمد صانعی

بودجه از مفاهیم اساسی مدیریت مالی شهرداری است و اهمیت آن به حدی است که طبق ماده ۲۶ آیین‌نامه شهرداری‌ها، مسئولیت آن به عهده شهردار است

آنها بر مبنای اصول متداول و شناخته‌شده فن بودجه‌نویسی و طبق دستورالعملی که وزارت کشور ابلاغ می‌کند، برآورد می‌شود. با استقرار شورای اسلامی شهر، شهرداری موظف است بودجه برآوردی را برای تصویب به شور ارائه کند.

مراحل بودجه

بودجه از زمان شروع تا خاتمه دارای چهار مرحله است: مرحله تهیه و تنظیم، مرحله تصویب بودجه، مرحله اجرای بودجه و مرحله تفریح بودجه. همان‌طور که گفته شد طبق مفاد آیین‌نامه مالی شهرداری‌ها، بودجه باید براساس برنامه‌ها، وظایف و فعالیت‌های مختلف و هزینه هر یک از آنها تنظیم گردد. طرح تنظیم برنامه و بودجه و تفریح آن و نحوه تفکیک وظایف و فعالیت‌ها براساس دستورالعمل مصوب وزارت کشور است که به شهرداری‌ها ابلاغ می‌گردد.

بدین ترتیب ابتدا دستورالعمل تهیه و تنظیم بودجه در قالب وظایف کلی از سوی وزارت کشور تدوین می‌گردد. سپس در هر شهرداری مطابق با این دستورالعمل مبلغ و میزان مخارج اجرای کلیه خدمات و فعالیت‌هایی که باید در طی

اختیار داده شده است که دستورالعمل تنظیم بودجه را تصویب نموده و برای اجرا به شهرداری‌ها ابلاغ نماید. وزارت کشور نیز یکبار این دستورالعمل را در سال ۱۲۵۵ و یکبار دوم در سال ۱۳۷۰ (با تغییراتی نسبت به دستورالعمل قبلی) تصویب و ابلاغ کرده است.

شورورت ارزیابی مجدد دستورالعمل فوق از نظر تناسب شکل بودجه‌نویسی و صحت طبقه‌بندی وظایف و برنامه‌ها و انطباق آنها با آخرین روش‌های بودجه‌نویسی، در ماه‌های پایانی سال ۱۳۷۷ در وزارت کشور مطرح گردید. دفتر برنامه‌ریزی عمرانی وزارت کشور نیمه اول سال ۱۳۷۸ را با برگزاری جلسات متعدد به بازنگری دستورالعمل بودجه شهرداری‌ها و بررسی نقاط قوت و ضعف این دستورالعمل طی مدت ۸ سال اجرا در شهرداری‌ها پرداخته و بدین ترتیب دستورالعمل اصلاحی تنظیم بودجه شهرداری‌ها جهت ایجاد وحدت در تنظیم بودجه شهرداری‌ها به شهرداری‌های سراسر کشور ابلاغ خواهد شد.

پس از مرور اجمالی قوانین و مقررات مالی شهرداری‌ها و

انجام شود برآورد شده و درآمدهای لازم برای تأمین هزینه‌های پیش‌بینی می‌شود.

بودجه تنظیم شده پس از بررسی لازم به صورت بودجه پیشنهادی تسلیم مرجع تصویب‌کننده یعنی شورای اسلامی شهر می‌شود. بودجه پیشنهادی زمانی قابل اجراست که از تصویب شورای اسلامی شهر بگذرد.

بودجه پس از تهیه، تنظیم و تصویب جهت اجرا به شهرداری ابلاغ می‌گردد. در این مرحله است که بودجه به میزان یک «برنامه» از قوه به قلم درآمده و طی آن و بر طبق قانون عایدات وصول شده و مخارج پس از اجرای فعالیتها و برنامه‌ها پرداخت می‌گردد.

تفویض بودجه گزارشی است که در پایان هر سال پس از فراغت از اجرای بودجه تنظیم می‌گردد و در آن باید نتیجه اجرای بودجه منعکس گردد و ارقام واقعی درآمدها و هزینه‌ها در هر یک از فصول و مواد بودجه با درآمدها و اعتبارات پیش‌بینی شده در بودجه مصوب مقایسه شود. این گزارش در واقع مفاصاحساب عملکرد بودجه است و باید به تصویب شورای شهر برسد.

اصول بودجه

متخصصان و کارشناسان جهت ارائه ضوابط مشترک و هماهنگ در تهیه و تنظیم بودجه و در عملیات آن، اصولی را مطرح می‌کنند. تعداد و درجه اهمیت این اصول در منابع مختلف به اشکال مختلفی مطرح شده است، و ما تنها به ذکر اصولی می‌پردازیم که در تهیه و تنظیم بودجه شهرداریها بسیار ضروری و حتی اجتناب‌ناپذیر است.

- اصل سالانه بودن بودجه؛ بودجه مانند سایر برنامه‌ها

منوچهر صدیقی

طور کامل منطبق نیست. از این روی برای اجتناب از ایجاد مشکل در تصمیم‌گیری، این اصل مورد قبول قرار گرفته است.

- اصل تقدم درآمدها بر هزینه‌ها: کارشناسان بودجه برای جلوگیری از کسر بودجه و ایجاد تعادل حسابداری، بین درآمدها و هزینه‌ها معتقدند در تهیه و تنظیم بودجه شهرداری باید درآمد مقدم بر هزینه دانسته شود.

صادر اینجا به منظور مختصر به ذکر چند اصلی که کارشناسان بر آنها اجماع دارند پرداختیم. اصول دیگری نیز وجود دارد که به دلیل جلوگیری از تطویل کلام از ذکر آنها خودداری می‌کنیم و به ذکر یک نکته اکتفا می‌کنیم که اصولی که نام بردیم در تدوین سیستم بودجه‌بندی و بودجه‌نویسی صحیح شهرداریها از ابتدایی‌ترین مواردی است که باید مدنظر کارشناسان و مسئولان امور مالی قرار گیرد.

با آشنایی مختصری که خواننده با مفاهیم اولیه بودجه و بودجه‌نویسی یافته است، اکنون می‌توان به طرح مشکلات و مسائل در این باره پرداخت و از منظر کارشناسان اجرایی و برنامه‌ریز بودجه شهرداریها این پرسشها را مطرح نمود که مشکلات بودجه شهرداریها در کدامیک از مراحل بودجه قابل شناسایی است؟ آیا اصول اولیه بودجه در تنظیم بودجه شهرداریها رعایت می‌شود؟ توان کارشناسی شهرداریها در مدیریت امور مالی چقدر است؟ و...

رعایت اصول در محتوا

در طرح و بررسی مشکلات مربوط به بودجه‌نویسی و بودجه‌بندی شهرداریها اولین سوآلی که می‌توان طرح کرد این است که آیا اساس موضوع یعنی آیین‌نامه مالی شهرداریها بر مبنای اصول علمی بودجه‌نویسی تنظیم شده است؟ در این باره نظر چند تن از کارشناسان متخصص در

از لحاظ اصولی در آیین‌نامه مالی شهرداریها، هم به اصول بودجه و هم به تلفیق بودجه و برنامه توجه و تأکید شده است

باید آغاز و فرجامی داشته باشد. فاصله زمانی آغاز تا پایان بودجه را «دوره مالی بودجه» می‌نامند و به طور متعارف دوره دوازده‌ماهه تحت عنوان اصل سالانه بودن بودجه مورد قبول واقع شده و در تنظیم بر آن تأکید می‌شود.

- اصل تعادل بودجه: به موجب این اصل، تنظیم بودجه در شهرداریها باید به روشی صورت پذیرد که همواره بین درآمدها و هزینه‌های پیش‌بینی شده، توازن برقرار باشد تا شهرداری دچار کسر بودجه نگردد.

- اصل جامعیت بودجه: بر اساس این اصل باید کلیه درآمدها و هزینه‌ها بدون هیچگونه دخل و تصرف و به طور ناخالص در بودجه منعکس گردد.

- اصل وحدت بودجه: بر اساس این اصل کلیه درآمدها و هزینه‌های شهرداری در سندی واحد به نام «بودجه کل» تهیه و تنظیم می‌گردد. مجموع بودجه‌های عمومی و اختصاصی باید در بودجه کل انعکاس یابد.

- اصل انعطاف‌پذیری بودجه: به دلیل حوادث غیر قابل پیش‌بینی شده در عمل، اعتبار مصوب یا هزینه‌های قطعی به

امور مالی شهرداریها را جویا شدیم. تقریباً همه کارشناسان معتقدند اصول علمی در قانون و آیین‌نامه مالی شهرداریها به خوبی رعایت شده است. پورهنک بهرامی، کارشناس امور مالی شهرداریها و نویسنده کتاب «حسابداری شهرداریها» معتقد است قوانین مالی شهرداریها در کشور ما بر اصول استوار شده که در همه جا پذیرفته شده است و بدین لحاظ می‌توان گفت از نظر وجود قوانین مالی، شهرداریها بسیار مترقی هستند.

شهرام سعادت، مسئول بودجه و اعتبارات شهرداریها در دفتر برنامه‌ریزی عمرانی وزارت کشور، نیز در این مورد می‌گوید: مبنای کار شهرداریان و شوراهای تنظیم و تصویب بودجه قانون و آیین‌نامه مالی شهرداریها است و رعایت اصول بودجه در مواد قانونی و آیین‌نامه به چشم می‌خورد. این اصول در هنگام تهیه و تدوین بودجه موضوعیت یافته و تعیین‌کننده محتوای بودجه هستند. ماده ۶۶ قانون شهرداریها (مصوب تیرماه ۱۳۳۴) و ماده ۴ آیین‌نامه مالی شهرداریها (مصوب تیرماه ۱۳۳۶) بر اساس اصل سالانه بودن بودجه تدوین شده

شهرام سعادت اصلی

وظیفه خدمات اداری نیز آورده شده است. بنابراین می توان گفت تنظیم بودجه شهرداریها به گونه ای است که در تناسب با فعالیتها و وظایف شهرداریها نمی تواند محدود اهداف را تأمین کند.

اشکال دیگر تنظیم بودجه از نظر علم محمد صائمی عدم اولویت بندی نیازها و ضرورتها در آن است. از نظر او گرچه ما برنامه های شدن بودجه را به عنوان یک هدف دنبال می کنیم، اما تنظیم بودجه به طور کامل برنامه ریزی شده نیست یعنی مسائل و نیازهای شهر و شهرداریها اولویت بندی نمی شود، حتی تقدیمی برای پروژه های اولویت دار قابل نمی شویم و بدتر آنکه در اغلب موارد گرایشهای شهرداران در تنظیم بودجه مبراعات می شود نه اولویت بندی نیازها بر اساس آمار و اطلاعات دقیق. علت چنین نقصی نیز در عدم توان تخصص امور مالی و حسابداری در شهرداریهاست. در شهرداریها به همین دلیل درباره نیازها فکر نمی شود و یا نظر کارشناسی اولویت بندی نمی شوند. تنظیم و تدوین بودجه بستگی به این دارد که گرایش شهردار چیست! توسعه فضای سبز با احداث پل و تعریض خیابان؟

به همین ترتیب در تنظیم بودجه، جامعیت کار دیده نمی شود. بودجه ای که از طرف اکثر شهرداریها پیشنهاد می شود، حکم رفع تکلیف را دارد و از این رو نگاه می بینیم بودجه ای تنظیم شده و مصوبه هم گرفته است، اما چندماه پس از تصویب، پروژه جدیدی که در بودجه پیش بینی نشده اجرا می شود. اینها همه نشان می دهد برنامه ریزی دقیقی بر اساس مطالبات و تشخیص اولویتها صورت نمی گیرد. در حالی که بررسیها و مطالعات صحیح می تواند مسائل غیر قابل پیش بینی در اجرای بودجه را کاهش دهد.

بورهنگ بهرامی نیز علت ایجاد مشکل در تنظیم بودجه شهرداریها را کمبود کارشناس و نیروی متخصص می داند. او می گوید علت اینکه ما ۹ طرفه استاندارد بودجه را به ۳ وظیفه خدمات شهری، عمران شهری و خدمات اداری تقلیل دادیم این است که از نظر نیروی انسانی متخصص در شهرداریها با مشکل روبرو بوده ایم. ما نیروی کافی، متخصص و آموزش دیده در تهیه، تنظیم و حتی اجرای بودجه نداریم. به همین جهت هم بودجه ای که تنظیم می شود ناقص است و جوابگوی نیازهای شهرداری و شورای شهر نیست.

ما در مورد آموزش مسائل مالی شهرداریها از طریق دانشگاهها کوتاهی کرده ایم. در حالی که در دنیا حسابداری شهرداری تخصصی ویژه و حتی بالاتر از حسابداری دولتی

است. اصل جامعیت بودجه در ماده ۲۷ آیین نامه مالی ظاهر شده و در ماده ۲۵ نیز بر اصل وحدت تأکید شده است. به همین ترتیب ماده ۲۸ این آیین نامه ناظر بر اصل انعطاف پذیری بودجه است.

علاوه بر این از سال ۱۳۴۶ نظام بودجه ریزی در کشور ما از نوع بودجه برنامه ای بوده است. بودجه برنامه ای ابتدا در سازمان برنامه و بودجه در پی توجه به نحوه تنظیم بودجه کشور باب شد و پس از آن در اصلاحات قانون شهرداریها در سال ۱۳۴۸ اصول نوین بودجه نویسی برنامه ای در هنگام تدوین آیین نامه مالی شهرداریها مورد توجه قرار گرفته. بنابراین از لحاظ اصولی در آیین نامه مالی شهرداریها، هم به اصول بودجه و هم به تلفیق بودجه و برنامه توجه و تأکید شده است.

اصول صحیح، تنظیم نادرست

بر اساس نظرات کارشناسانهای که مطرح شد نمی توان ادعا کرد که مقررات و آیین نامه های مالی شهرداریها دچار نقص یا ابهام هستند. پس آیا در نظام بودجه نویسی شهرداریهای کشور مشکلی وجود ندارد؟ این مشکل اگر در قوانین نیست در کجاست؟ برای پاسخ به این سؤال و جهت پی گیری اصولی مسئله بر اساس مراحل بودجه که قبلاً شرح دادیم حرکت خواهیم کرد و بر همین اساس ابتدا به مشکل تنظیم و تدوین بودجه می پردازیم.

علیمحمد صائمی، کارشناس حسابداری شهرداریها در استنای خراسان، معتقد است روش تنظیم بودجه شهرداریها به گونه ای است که نمی تواند به طور کامل اهداف را تأمین کند. از نظر او برخی از وظایف در تنظیم بودجه شهرداریها مورد تأکید قرار گرفته است که به طور اصولی جزء اهداف شهرداری نیست. گرچه در آیین نامه مالی شهرداریها آورده شده که درآمدها در ۶ طبقه تنظیم شوند و دستورالعملهای جدید هم بر آورد درآمد را در ۹ طبقه آورده اند. اما به طور کلی می توان وظایف شهرداری را در ۲ وظیفه عمران شهری و خدمات شهری خلاصه کرد. در حالیکه در بودجه بندی جدید،

است و مقوله جداگانه‌ای به خود اختصاص می‌دهد. اما متأسفانه ما در دانشگاهها بحث حسابداری شهرداری را مطرح نمی‌کنیم و ضعف تخصصی مانع دانش از همین است. کارشناسان خارجی نیز در این باره کسکی به ما نمی‌کنند تجربه نشان داده است که کارشناسان خارجی کار را نیمه تمام گذاشته‌اند و ما را به نتیجه مطلوبی نرسانده‌اند.

پس فرهنگ بهرامی درباره منابع تأمین درآمد در تنظیم بودجه می‌گوید: سیستم و روش حسابداری ما برای تأمین درآمد نادرست است. گاه می‌شود که دارایی‌های شهرداری را جزء منابع درآمد تلقی می‌کنیم. در حالی که بجز موارد خاصی

استاندارداری آذربایجان شرقی، در مورد مشکلات اجرایی بودجه شهرداریها می‌گوید: بودجه شهرداریها به صورت برآورد تنظیم می‌شود و لذا در عمل در تخصیص اعتبارات جابه‌جایی‌هایی صورت می‌گیرد. در مجموع نیازها خیلی بیش از آن چیزی است که طبق مقررات فعلی شهرداری می‌تواند به عنوان درآمد به دست آورد و این در حالی است که همه سعی شهرداریها باید محسوسه این شود که درآمدها را با هزینه‌هایشان تطبیق دهند و گاه هم که پیش‌بینی‌ها درست از آب در نمی‌آید و درآمدها دچار نوسانات شدیدی می‌شود. وقتی درآمدها نتوانند به‌طور کامل وصول شوند، طرحها در

قوانین مالی شهرداریها در کشور ما بر اصولی استوار شده که در همه جا پذیرفته شده است و بدین لحاظ می‌توان گفت از نظر وجود قوانین مالی، شهرداریها بسیار متری هستند

اجازه چنین کاری را نداریم لذا باید در این باره نیز اصلاحاتی صورت گیرد. علاوه بر این تنظیم حسابها نیز گاه سیستم درستی ندارد. بسیاری از اقدامات در شهرداری و یا پروژه‌هایی که انجام می‌شود در بیلان حسابها منعکس نمی‌شود.

شهسازم سعادت در مورد مشکلات تنظیم بودجه شهرداریها می‌گوید: به موجب وظیفه‌ای که طبق قانون به وزارت کشور محول شده، دستورالعمل نحوه تنظیم بودجه شهرداریها به عهده وزارت کشور است. این دستورالعمل، هم شکل تهیه بودجه را مشخص می‌کند و هم موجداتی را برای رعایت اصول شناخته شده بودجه در محتوا فراهم می‌کند. اما ممکن است این اصول در هنگام تنظیم بودجه در شهرداریها رعایت نشود. وزارت کشور اصول بودجه را مانند تعادل و جامعیت رعایت می‌کند. دستورالعمل بودجه اجازه نمی‌دهد کسری درآمد ایجاد شود. اما باید دید شهرداریها در تنظیم این مسائل را رعایت می‌کنند و یا خیر؟ البته یک مسئله وجود دارد و آن هم این است که در تنظیم بودجه شهرداریها در ابتدا هزینه خدمات، وظایف و برنامه‌ها برآورد شده و براساس آن درآمدهای مورد نیاز پیش‌بینی می‌گردد. در حالیکه ممکن است این درآمدها در طی دوره مالی تحقق نیابد طبیعی است که این امر مشکلاتی را در اجرا به وجود آورد و شهرداریها را با کسری درآمد و بدهی‌های انباشته مواجه کند.

شهسازم سعادت نیز مانند کارشناسان دیگر بر کمبود متخصصین در مسائل مالی شهرداریها تأکید می‌کند او می‌گوید: کمبود متخصصین در زمینه مسائل مالی و اقتصادی شهرداریها مشکل بزرگی است. در استانها اغلب ناچاریم از اناسی‌دی استفاده کنیم که نه به شکل تخصصی بلکه به صورت کلی با موضوعات اقتصادی یا مالی آشنایی دارند. خود وزارت کشور نیز در مجموع توان اجرایی بالایی در این زمینه ندارد. تعداد کسانی که می‌توانند در این زمینه فعال باشند و کمک کنند انگشت‌شمارند.

اجرای بودجه و مشکلات آن

به‌طور اجمال به برخی مشکلات در تنظیم بودجه شهرداریها پرداختیم. مسائلی از این دست به‌طور یقین خود را در اجرا نشان می‌دهند و اجرای بودجه شهرداریها را با مشکل مواجه می‌کنند. منوچهر صدیقی، کارشناس بودجه شهرداریهای

زمان مقرر به اجرا در نمی‌آیند و این مشکل اساسی نوسانات در اجرای بودجه است. از این رو برای جلوگیری از چنین نوساناتی و برای آنکه شهرداریها برای جبران کسری بودجه‌شان مجبور به فروش امکانات و دارایی‌هایشان نشوند باید برای شهرداری به فکر درآمدهای مستمر باشیم تا از این طریق به اجرای طرحها و برنامه‌ها نیز کمک کنیم.

منوچهر صدیقی اضافه می‌کند: مشکل این است که شهرداران و مجریان شهرداری و شوراهای آموزش لازم را در مورد بودجه ندیده‌اند. به همین دلیل، هم در شناخت نیازهای واقعی شهرها و گنجاندن آن در بودجه مشکل دارند و هم در اجرای بودجه. راه حل این است که به‌طور صحیح بودجه و نحوه اجرای آن را به کلیه مجریان شهرداری آموزش دهیم.

از نظر علیمحمد صانعی بخشی از مسائل و مشکلات اجرایی بودجه شهرداریها به این امر برمی‌گردد که نحوه اجرای بودجه از یک استان به استان دیگر متفاوت است. بودجه برآورد و تنظیم می‌شود اما هر استانی روش و تشخیص خاصی برای هزینه کردن بودجه دارد. به همین جهت است که باید گفت بودجه از نظر اجرا روش یکنواختی در همه کشور ندارد. توصیه‌های وزارت کشور هم که خطا مشی‌ها را مشخص می‌کند در عمل رعایت نمی‌شود. بودجه براساس اطلاعات موجود و با هدف ایجاد تعادل بین درآمد و هزینه تنظیم می‌شود، پیشنهاد و سپس به تصویب می‌رسد. اما در عمل با تغییرات بسیاری مواجه می‌شود و در بیشتر مواقع شهرداریها ناگزیرند در طول سال متعمم بودجه تنظیم کنند.

از نظر علیمحمد صانعی برخی از این مشکلات به شرایط اقتصادی جامعه برمی‌گردد و بعضی نیز متأثر از سیاستهای دولت است. به عنوان مثال حدود ۵۰ درصد درآمد شهرداری از ناحیه ساخت و ساز و عوارض مربوط به آن حاصل می‌شود و وقتی به دلایلی ساخت‌وساز تعطیل می‌شود درآمدهای آنهم کاهش می‌یابد. کاهش درآمدهایی از این دست باعث ایجاد تغییرات در اجرای بودجه می‌شود و منابع درآمدی را تغییر می‌دهد. از سوی دیگر برخی منابع درآمدی شهرداری، اهرم

وصولی ندارد مانند عوارض مسافران هوایی که باید چنین اهرمی برای آنها پیش‌بینی شود. طرح جامع درآمد شهرداریها می‌تواند بسیاری از این گونه مشکلات را حل کند. علیمحمد صانعی معتقد است همان‌طور که در تنظیم

بودجه، دستورالعمل واحدی پیشنهاد می شود باید در اجرا نیز روش واحدی از سوی وزارت کشور پیشنهاد شده و به مسئولان مالی و کارشناسان بودجه شهرداریها آموزش داده شود این کار امکان تجزیه و تحلیل و بررسی عملکرد بودجه را در سطح کشور فراهم می سازد.

تجزیه و تحلیل پس از فراغت در مطالب قلی به طور مختصر با مشکلات تنظیم و اجرای بودجه شهرداریها آشنا شدیم. در این قسمت سعی خواهیم کرد به نکاتی بپردازیم که پس از تفریح بودجه مربوط است. منوچهر صدری در این باره می گوید: شاید علت ضعف در تنظیم و یا اجرای بودجه شهرداریها این بوده است که عملیات بودجه و اجرا از برنامه به درستی تجزیه و تحلیل شده است و به همین لحاظ ما نتوانستیم به جمع بندی مطلوبی

مدیریت شهری در هر یک از شهرها باید با وجود شوراهای اسلامی تصمیم خود را در مورد بودجه و برنامه شهر بگیرد. برنامه ریزی شهری برنامه ریزی محلی است و باید با مدیریت محلی مسائل خود را حل کند و این مطلب در مورد بودجه نیز صادق است.

او در ادامه می افزاید البته من به عنوان یک کارشناس معتقدم در قدم اول باید سازمانی مسئول برای هماهنگی، پشتیبانی و نظارت ستادی بر امور شهرداریهای کشور ایجاد شود تا بتواند در تنظیم، اجرا و حسابرسی بودجه و نیز به عنوان جزئی از نظام مدیریت شهری هماهنگ عمل کند.

پورهنگ بهرامی تأسیس رشته های دانشگاهی با محتوای حسابداری شهرداریها را گامی در جهت جبران کمبود نیروی

گرچه، برنامه ای شدن بودجه را به عنوان یک هدف دنبال می کنیم، اما تنظیم بودجه به طور کامل برنامه ریزی شده نیست یعنی مسائل و نیازهای شهر و شهرداریها اولویت بندی نمی شود

متخصص در بودجه شهرداریها می دانند. او معتقد است که ترین کاری که می توان در این باره انجام داد، گنجاندن چند واحد درسی با موضوع اختصاصی حسابداری شهرداریهاست. علاوه بر این باید بپذیریم که کار شهرداری در همه حوزه ها کاری تخصصی است و باید به آموزش این تخصص از طرق مختلف بها داده شود.

به اعتقاد وی اگر ما در شهرداریها سیستم بودجه و اصول مالی صحیحی داشته باشیم، باید بتوانیم صورت حسابهای مالی را به شهروندان ارائه دهیم. انتشار صورت حسابهای مالی، مشارکت بیشتر مردم را جلب خواهد کرد. علت اینکه شهروندان خود راغب به پرداخت عوارض - که مهمترین منبع درآمدی شهرداری است، نیستند این است که شهرداریها در پایان هر دوره مالی، گزارشی از برنامه ها فعالیتها و مشکلاتشان ارائه ندهند. و این خود به وصول بخش مهمی از درآمد شهرداریها صدمه زده است.

سخن آخر

در این گزارش مسائل مختلفی دربارہ سیستم بودجه نویسی شهرداری کشور مطرح کردیم. به طور قطع کارشناسان و مدیران اجرایی که در بخش مدیریت مالی شهرداریها فعالیت دارند، مسائل بیشتری را می توانند مطرح کنند که در جریان عمل با آن مواجه خواهند. ما به دلایل متعدد از جمله عدم دسترسی به کارشناسان مختلف که مسائل را از زوایای مختلف مطرح کنند، نتوانستیم بررسی جامعی در این باره ارائه دهیم.

در هر حال به عنوان سخن آخر بر این نکته تأکید می کنیم که بودجه و بودجه نویسی باید در مجموعه شهرداریها در قالب یک نظام هماهنگ دیده شود و ترکیب برنامه و بودجه در شهرداریها به عنوان اصلی اساسی در تصمیم گیریهای مدیران شهری تلقی گردد. مدیریت امور مالی شهرداریها و مسائل و موضوعات مربوط به آن از جایگاه ویژه ای برخوردار است و به جهت پایین بودن توان کارشناسی در این زمینه باید از کارشناسان امور شهرداریها و نیز از اساتید دانشگاه و اقتصاددانان دعوت کرد که به طور تخصصی به این حوزه بپردازند. ♦

در این مورد برسیم. به نظر می رسد چنین کاری در حیطه وظایف سازمانی باشد که مختص شهرداریها بوده و می تواند مسائل را تجزیه و تحلیل کند و بر اجرای صحیح این نامه مالی شهرداری نظارت و کنترل خوبی داشته باشد و ما اکنون چنین سازمانی که به طور کامل متولی امور شهرداریها بخصوص امور مالی آنها باشد نداریم و به تبع آن ارزیابی درستی هم از وضعیت بودجه شهرداریها در دست نداریم.

شهرام سعادت نیز بر لزوم وجود سازمان متمرکزی برای شهرداریها تأکید می کند و معتقد است که ما پس از انقلاب با خلأیی در اتحاد شکل بودجه شهرداریها مواجه بودیم و اساساً مشخص نبود شهرداریهای کشور در تنظیم بودجه از چه اصولی پیروی می کنند. از سال ۱۳۷۱ به این امر توجه کردیم و اکنون می توانیم بگویم که از بودجه جمع بندی داریم و نقایص و نکات مثبت را می شناسیم، اما هنوز نتوانستیم در تفریح بودجه و عملکرد بودجه شهرداریها ارزیابی درستی داشته باشیم. علت عدم جمع بندی از تفریح بودجه شاید این است که در این سالها شوراهای شهر تشکیل نشده بود، استاندارها قائم مقام شورای شهر بودند و استانداری باید به تمام مسائل و جزئیات شهرهای تابعه اش واقف می بود و بودجه هر شهر را تصویب می کرد. به خوبی مشخص است که اعمال کنترل و نظارت به دلیل حجم کاری وسیع امکانپذیر نبود و با چنین وضعیتی طبیعی بود که شهرداریها به صورت سلیقه ای عمل کنند.

راهکارهایی برای اصلاح نظام بودجه نویسی

در خلال مباحث قبل، مشکلات ساختار بودجه نویسی و بودجه بندی شهرداریها را، اگر چه به اجمال، مطرح کردیم. طرح برخی از مشکلات، خود راهکارها را مطرح کرده است و ما در این قسمت تنها به یادآوری برخی راهکارها و تأکید دوباره آنها می پردازیم.

شهرام سعادت در پاسخ به این سؤال که چه راهکاری برای اصلاح نظام بودجه نویسی شهرداریها پیشنهاد می کنید می گوید: نقش وزارت کشور تنها در ارائه سیاستهای توصیه ای و راهبردهای کلی است، ما نمی توانیم برای هر شهر برنامه ریزی کنیم و یا در اجرا دخالت داشته باشیم.

مدیریت شهری در جستجوی نظمی نو

دومین سخنرانی از سلسله سخنرانی‌هایی که مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری وزارت کشور برگزار می‌نماید، با عنوان «الگوهای نوین مدیریت شهری» از سوی منوچهر مزینی، ابان ماه جاری در فرهنگسرای سرو برگزار شد. در ذیل خلاصه‌ای از مطالب عنوان شده را می‌خوانید:

- ◆ منوچهر مزینی
- ◆ دکتر در شهر سازی

خصوصی باید در اموری که به مدیریت شهری مربوط است بویژه بخش سرمایه‌گذاری فعالیت نماید و بخش مردمی باید در تصمیم‌گیریها، عضویت شوراهای اسلامی شهر و شرکت در انتخابات حضور یابد.

در گام بعد باید مشکلات هر بخش را شناسایی و آنها را دست‌بندی نماییم. در حال حاضر تعدد سازمانهای اجرایی و تصمیم‌گیری در امور مدیریت شهری مشکلاتی به وجود آورده است. وزارت کشور به شهردار اختیاراتی داده و اجرایی بعضی طرحها را به عهده او گذاشته است، اما تصمیم‌گیرنده فقط شهردار نیست.

برای ایجاد نظام نوین مدیریت شهری سه الگو پیش رو داریم: الگوی نخست «مدیریت مردم‌پس» را پیشنهاد می‌کنند اما از آنجا که تغییر به صورت تدریجی صورت می‌گیرد، اگر بخواهیم این الگو را اجرا کنیم باید به طور ریشه‌ای و ناکهانی مدیریت شهری را دگرگون نماییم به طوری که شهرداری به صورت سازمانی کاملاً مستقل در آید. به عبارت دیگر، هم شورای شهر را مردم انتخاب نمایند و هم شهردار را این الگو ایستادگی است اما در شرایط فعلی امکان رسیدن به آن وجود ندارد، یا بسیار کم است.

الگوی دوم الگوی متوسط است. شهرداری در این الگو، نیمه مستقل می‌باشد. انتخابات صورت می‌گیرد اما نظر وزارت کشور هنوز دخالت دارد. در حال حاضر با تشکیل شوراهای تقریباً این الگو در حال تحقق است. البته به نظر من اگر انتخابات (شوراهای اسلامی شهر) ابتدا در چند شهر به عنوان تجربه پیاده می‌شد و سپس به سایر شهرها گسترش می‌یافت، مناسب‌تر بود.

تمام اداراتی که امور خدماتی انجام می‌دهند می‌بایست

اگر الگوی مدیریت شهری را الگویی بدانیم که مردم در آن اداره امور شهرهای خویش را خود برعهده گرفته باشند، تعریفی از الگوی نوین مدیریت شهری ارائه نموده‌ایم. این تعریف ساده است، اما بحث در این است که تعریف مذکور در عمل چگونه واقعیت می‌یابد؟

ابتدا باید معلوم نمود چه بخشهایی از جامعه دست‌اندرکار اداره امور شهرها هستند؛ یک تقسیم‌بندی رایج دو بخش دولتی و خصوصی را عنوان می‌کند. در سالهای اخیر، بخش مردمی هم به این دو اضافه شده است. بخش خصوصی را سرمایه‌داری به وجود آورده‌اند که می‌توانند در مدیریت شهری مشارکت نمایند و خدماتی را که به عهده مدیریت شهری است، انجام دهند مانند تأمین برق، آب، گاز و... اما غیر از این دو بخش باید از بخش دیگری که به بخش مردمی نام گرفته است، یاد کرد. بویژه نشریات سازمان ملل متحد از گوشه‌ها و اقدامات این بخش بخصوص در کشورهای در حال توسعه یاد می‌کنند. اعضای بخش مردمی ممکن است متخصص باشند اما قادر به سرمایه‌گذاری نیست. بخش مردمی در واقع می‌تواند در کنترل و نظم دادن به فعالیتهای بخش خصوصی مساعدت و مشارکت کند. همچنین باید مشخص نمود که شهردارها در حال حاضر چه خدماتی برعهده دارند و چه خدماتی باید برعهده داشته باشند.

شهرداریها خدمات اداری، مالی، حقوقی، خدماتی، عمرانی و فنی را برعهده دارند که خدمات عمرانی در برنامه‌ریزی نقش مهمی به عهده دارد.

قابل توجه اینکه بخش دولتی نباید به طور مستقیم به امور شهری بپردازد؛ وظیفه بخش دولتی فقط نظارت، کنترل و راهنمایی و تأمین کمکهای مالی و فنی است. بخش

قادری تحولات جدیدی که برای شهردارها در نظر گرفته شده، برای صلاحیت شهردارها چه تدبیری صورت گرفته است؟

© عزیز: صلاحیت شهردار را مردم تعیین می کنند. چون انتخابات آزاد است. شخصی به عنوان شهردار انتخاب می شود که مورد اعتماد مردم باشد و از مشورت و راهنمایی افراد متخصص غفلت نکند.

علی نوزریور

© نوزریور: بعد از تشکیل شوراهای بخش از مسئولیت انتخاب شهردار متوجه شوراهای شهر و بخش دیگر در ارتباط با این نامه مصوبه دولت در مورد ویژگیها و مشخصات شهرداران مطابق با درجات شهرداریهاست. در این آیین نامه بر دو موضوع تجربه و تخصص تأکید شده است. شهرداران باید دارای تحصیلات و تجاربتی مشخص باشند شوراهای شهر یا لحاظ نمودن این ویژگیها، افراد را انتخاب و به وزارت کشور معرفی می نمایند. در صورتی که انتخاب شهردار با آیین نامه مغایرت نداشته باشد، انتخاب خواهد شد. اما اینکه میزان صلاحیت این انتخاب چقدر است و عملکرد شهردار چه اندازه درست است، به مجموعه پتانسیل مردمی که در شوراهای شهر متجلی است، بر می گردد.

© آیا تشکیل آزمایشی شوراهای شهر یا شوراهای محلی باعث کندی حرکت و افزایش فشارهای سیاسی نمی شود؟
© سعیدنیا: هنوز بیش از شش ماه از عمر شوراهای گذشته است و اظهار نظر در این مورد عجولانه است. در جامعه ای که تا به حال کار مردم به مردم سپرده نشده بود، اکنون این اتفاق افتاده است. ممکن است هنوز نمایندگان واقعی مردم در شوراهای نیابند، اما تا تجربه نشود و برخوردی صورت نگیرد،

زیست شهرداری قرار بگیرند. این الگو برای عملی شدن احتیاج به زمانی طولانی دارد، زیرا اداراتی مانند آب، گاز و برق با توجه به سابقه ای که دارند به راحتی پذیرای متحمل شدن و قرار گرفتن در حیطه شهرداری نخواهند بود. اما بر اساس این الگو می توان کمیسیون به ریاست شهردار برگزار نمود تا از گانه های دولتی در آن شرکت نمایند و از نیازهای شوراهای اسلامی شهرها - که نماینده مردم هستند - به طور مستقیم مطلع شوند و هیئت هماهنگ کننده ای نیز به وجود آورد.

ذکر این نکته ضروری است که حتی در بهترین الگوهای مدیریت شهری اگر هفت اصل که ضامن تحقق این الگوها هستند، رعایت نشود موفقیتی حاصل نخواهد شد. این هفت اصل عبارتند از:

اول، آموزش شهروندی: در چهل سال پیش اکثر جمعیت کشور ماروستانشین بود اما اکنون کاملاً برعکس شده است. یعنی در حال حاضر، اکثریت جمعیت کشور شهرنشین است. باید این موضوع را مدنظر داشت که این مهاجران، چقدر برای شهرنشینی آموزش دیده اند؟ نمونه های عینی، نشانگر ضعف فرهنگ شهرنشینی در این افراد است. اصل دوم نظریاتی از مردم است. مدیران شهری باید بدانند مردم چه می گویند و چه می خواهند؟

اصل سوم ضوابط مدون منتشر شده است. باید در هر موضوعی ضوابطی تعیین گردد و به شهروندان ارائه گردد. اهمیت زمان را نباید فراموش کرد. در ادارات دولتی، از جمله شهرداریها به ارزش زمان توجهی نمی شود که باعث تأخیر در کار و صرف هزینه های بسیار است.

اصل چهارم، اختیار و مسئولیت است. دادن مسئولیت به فرد بدون داشتن اختیار ارزشی ندارد.

اصل پنجم، جلب اعتماد بخش خصوصی و مردمی است. اگر اعتماد این دو بخش جلب نشود، از مشارکت با مدیریت شهری صرف نظر خواهند کرد.

اصل ششم، تأمین معیشت کنار گزاران است. با تأمین مالی - معیشتی کنارمندان، انگیزه انجام کار در آنها تقویت خواهد شد.

در حال حاضر برای رسیدن به الگویی مناسب باید در دو مورد اقدامی سریع صورت گیرد: الف - ارائه اختیارات به مدیران شهری: ب - تشکیل شوراهای محلی. که تشکیل شوراهای محلی، ابتدا به صورت آزمایشی در چند شهر انجام شود و سپس با نتیجه گیری از آن تجارب، آن را به تمام شهرها تعمیم داد. در این صورت، شوراهای محلی در معرفی کاندیداهای مناسب شورای شهر به مردم مؤثر خواهند بود و شورای شهر بیشتر متوجه مسئولیتهای خود خواهد شد.

جلسه پرسش و پاسخی پس از سخنرانی با حضور نوزریور، مدیرکل دفتر برنامه ریزی عمرانی، رجبی شهردار شیراز و سعیدنیا صاحب نظر در مدیریت شهری برگزار شد که مواردی از آن در ذیل ارائه می گردد:

علمی را در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلانی دخالت بدهد و تا حدودی هم موفق بوده است. در برنامه دوم، بخشی از سیاستها، اهداف و خط‌مشی‌های عمران شهری برخاسته از مطالعات این مرکز بوده است. پیش‌بینی شده است که به تدریج در مراکز استانها و واحدهای پژوهشی، به عنوان بازوی مشاوره در کنار شهردار قرار گیرد و در حال حاضر حدود ۱۰ استان دارای مرکز مطالعاتی هستند و در تصمیمات شهرداری، استانداری و معاونت‌های مربوطه به مسائل شهری به آنان کمک می‌نمایند، اما برای رسیدن به حالتی که تمامی تصمیمات مبتنی بر مطالعه باشد، نیاز به فرآیندی زمان‌بر در طولانی است.

⊙ رجیبی: تجربه بنده در زمینه شهرداری به من ثابت کرد که حتی اگر انتصاب شهردار با توجه به دیدگاه سیاسی خاصی هم صورت گرفته باشد، اما در هنگام شروع به کار، شهردار فقط با مسایل روزمره شهری سروکار دارد و خاستگاه سیاسی، نقشه در اقدامات او نخواهد داشت. آنچه باید مورد توجه قرار گیرد استمرار مدیریت شهرداران در یک شهر است، به طوری که اقدامات عمرانی شروع شده در یک دوره، با تغییر مدیریت متوقف نگردد.

⊙ الگوی موفق مدیریت شهری در کشورهایی که با شرایط ایران سازگاری بیشتری دارند به چه شکل است؟

⊙ مزینی: در چه موفقیت و عدم موفقیت الگوی مدیریت شهری مستلزم تجربه مستقیم و بررسی نتایج اقدامات شهرداری‌هاست. مطالبی که در مورد عملکرد شهرداری‌های ترکیه به چاپ می‌رسد نشانگر در صد پیشرفت بیشتر آنها نسبت به کشور ما در زمینه مدیریت شهری است. اما لازم به ذکر است که ترکیه از مدتها پیش دارای شوراهای شهری بوده است و شهردارها انتخابی بوده‌اند. پاکستان مستعمره انگلستان است و انگلستان دارای مدیریت شهری پیشرفته، شوراهای شهر، انجمن شهر و انتخابات است. اما در مقایسه هنوز اشکالات عمده‌ای در ترکیه وجود دارد که شاید عدم آشنایی شهروندان به حقوق و وظایفشان یکی از دلایل عدم موفقیت مطلوب این کشور باشد.

⊙ آیا الگوی واحد مدیریتی برای تمامی شهرها و روستاها قابل انطباق است؟

⊙ نوذریور: ساختار شهرداریها در کشور از نظر اهداف و وظایف یکسان است اما از نظر سازماندهی و حجم کار از الگوهای متفاوتی پیروی می‌کند. در حال حاضر برای شهرها - که درجات مختلفی دارند - الگوهای مختلف سازمانی وجود دارد، اما تغییر و تحولانی که به خصوص با انتخابات شورایی شهر در نحوه مدیریت شهری به وجود آمده است باعث شد که در برنامه سوم آینده‌ها و سیاست‌های دولت بر واگذاری بیشتر امور عملی به شهرداریها و شوراها تأکید شود. از پیامدهای این تغییرات، بازنگری مجدد الگوهای سازمانی مدیریت شهری است که بحث‌های اجرایی آن در وزارت کشور در حال انجام است.

پیشرفت نخواهیم کرد اگر تشکیل شوراهای به صورت آزمایشی اتفاق می‌افتاد، شهرهایی که در بوته آزمایش نبودند صاحب تجربه نمی‌شدند. ابتدا باید فضای مشارکت و زمینه رشد به وجود آید تا در گام‌های بعدی انتخابی کاملتر صورت گیرد و مدیریت شهری شکل درست خود را پیدا کند. به نظر من رشد شوراهای به تدریج صورت می‌گیرد و تا چند سال دیگر به نتایج خوبی خواهیم رسید.

احمد سعید نیا

⊙ رجیبی: اولین تأثیر مستقیم شوراهای ایجاد مدیریت شهری درست و امنیت شغلی برای مدیر است. شهرداری که منصوب دولت است نمی‌تواند نسبت به امور معترض باشد ولی با تشکیل شوراهای، این امکان برای شهردار فراهم می‌شود تا بتواند مشکلات را مطرح کند.

⊙ نوذریور: انعکاس عملکرد شوراهای نشان می‌دهد که حضور شوراهای در بهبود مدیریت شهری بسیار مؤثر بوده است و شوراهای نسبت به دولت در انتخاب مدیران شهری بهتر عمل نمودند. گرچه با مشکلاتی هم‌روبرو بوده‌اند ولی به تدریج خواهند توانست نقش مؤثرتری ایفا کنند. بعد از انتخابات مجلس ششم، یکی از اولویتهای وزارت کشور، برگزاری انتخابات شوراهای شهرستان و استانها است.

⊙ مطالعات مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری می‌تواند در تهیه آیین نامه اجرایی برای شهردارها مؤثر باشد، اما هنوز در بسیاری از شهرها این مطالعات تأمین کننده روشهای اجرایی شهردارها نیستند، بلکه صرف مسائل سیاسی تأمین کننده روشهای اجرایی است. در این خصوص چه باید کرد؟

⊙ نوذریور: تلاش مرکز مطالعات بر این است که مباحث

بدون تردید، هر گونه تحولی در نظام مدیریتی یک سازمان، به دگرگونی در ساختار رفتاری و تشکیلاتی آن می‌انجامد. میزان این دگرگونی، بر اساس تفاوت با سیاستها و روشهای مدیریت پیشین، میزان توجه به اهداف جدید، سازماني و کیفیتی ساختاری مدیریت جدید، متغیر است. این قبیل دگرگونیها غالباً باعث بازنگری و بازسازی رفتارهای سازمانی و تشکیلات موجود نیز می‌شوند و در عین حال روابط بخشها و نهادهای جدیدی را نیز ایجاد و توسعه می‌دهند یا از نو می‌سازند.

موقعیت شورای اسلامی شهر در شهرداری و تشکیلات آن وقتی صحبت از یک «مدیریت شورایی» در میان است، نظر به اینکه در شورا، طرحها و ایده‌های نو، متعدد و متنوع مطرح می‌شوند؛ توسعه کسب و کیفی این ایده‌ها مستلزم پیدایش بحثها و نهادهای جدید است و ضرورت توجه به بازنگری تشکیلات را دو چندان می‌کند. ساده‌نگاری است اگر تصور شود مدیریت مشورتی و نظارتی شورای اسلامی شهر، به منظور پیشبرد اهداف مدیریت شهری و حتی تأسیس تشکیلات جدید و وابسته به این مدیریت است. هر گونه تغییر و دگرگونی در ساختار قبلی شهرداری بی‌نیاز باشد. این نگرش، تنها زمانی واقعیت خواهد داشت که تلقی از شورای اسلامی شهر، ترکیب مدیریتی جدید و کلان با تشکیلات شهرداری باشند. مسئله، مسئله «ترکیب» نیست، بلکه «تحلیل» است.

◆ شاهرخ عربشاهی
◆ کارشناس تاریخ

پرسنل، در رشد و توسعه تشکیلات و اعلام سیاستها به کارمندان و شهروندان بسیار مهم به نظر می‌رسد. پیش از هر اقدام، تغییر ساختار روابط عمومی و تعیین جایگاهی جدید برای آن در مجموعه تشکیلات و فعالیتهای شهرداری ضروری است. خصوصاً آنکه روابط عمومی شهرداری علاوه بر اجرای وظایف محوله، نقش سخنگوی شورای اسلامی شهر را نیز به عهده دارد و از این نظر مستقیماً با شورای اسلامی شهر در ارتباط است. تصریح این نکته ضروری است که روابط عمومی در ماهیت خود با تغییر نیز آشناست. اصول و مفاهیم نظری آن به طور قطع کمتر تغییر می‌کنند، اما اصول تجربی و روشهای اجرایی آن همواره دستخوش دگرگونی است و ضرورت متناسب‌سازی روابط عمومی شهرداری با مدیریت مشورتی و

متناسب‌سازی روابط عمومی شهر داریها با مدیریت شورایی

شروع به کار شوراهای اسلامی نیز تحولی مدیریتی به شمار می‌آید که لازمه آن تغییرات متناسب در ساختار شهرداری و از جمله عنصر مهم روابط عمومی می‌باشد. در این مقاله این موضوع مورد بررسی قرار گرفته و پیشنهادهای متعددی برای تعیین وظایف روابط عمومی در این موقعیت جدید ارائه شده است.

شورای مدیریتی نیست که بخواهد بر تشکیلات شهرداری اضافه شود، بلکه فلسفه وجودی آن، حل شدن همه بخشهای شهر داری درون این شورا است. مسئله این است که با قرار گرفتن مدیریت شورایی در جایگاه عالی‌ترین مقام تصمیم‌گیری شهری، کل ساختار تشکیلاتی شهرداری باید دگرگون گردد. این دگرگونی هم در رشد و توسعه کسب و کیفی مؤسسات، سازمانها و تشکیلات لازم است و هم در نوع روابط درون تشکیلاتی بین قسمتهای مختلفی که ضرورت ایجاد تغییرات در آنها احساس می‌شود. این نکته را هم اضافه کنیم که تنها موردی که به جای اکثریت آراء، نیاز به اتفاق نظر اعضای شورا دارد، همین دگرگونیهای مربوط به سازماندهی مجدد تشکیلات موجود شهرداری است.

نقش روابط عمومی به عنوان منشا تحولات در نظام جدید مدیریت شهری نقش روابط عمومی شهرداری هم در هماهنگی تشکیلات قدیم و هم در تنظیم تشکیلات جدید، توجه

نظارتی شورای اسلامی شهر، دقیقاً مبتنی بر همین جنبه تغییر بودن اصول تجربی روابط عمومی هاست. به سبب متغیر بودن اصول تجربی روابط عمومی هاست که صاحب نظران این رشته، همسنگ آموزشهای آکادمیک برای آسوزشهای عملی و تجربی روابط عمومی، اهمیت و ارزش قابل‌الساد. اگر چه در ایران مانند برخی از ممالک اروپایی آموزشهای مستقلی در خصوص روابط عمومی وجود ندارد و تنها در رشته‌های تحصیلی چون مدیریت دولتی از آن یاد می‌شود، اما در جریان فعالیت مدیریتهای جدید شهری، روابط عمومی با گردآوری تجربیات و اطلاعات جدید، کانون شناسی برای علاقمندان فراگیری این رشته خواهد بود، به ویژه که دگرگونی ساختار و جایگاه روابط عمومی در سازمان شهرداری، مقدمه هر گونه تحول تشکیلاتی بعدی در این ارگان است.

جنبه‌های مهم زندگی شهری در تعریف روابط عمومی در تعریف روابط عمومی به مطلق کردن مردم از آخرین

نمی‌شوند.

خاستگاه روابط عمومی شهرداری

خاستگاه روابط عمومی شهرداری رومی‌توان در بررسی سابقه روابط عمومی از دوران رازیوشی تا صنعتی بزرگ، دنبال کرد. در جوامع کهن نیز می‌توان جلوه‌هایی از روابط عمومی را ردیابی نمود. مشاوران رؤسای جوامع قدیم، سلیمان پادشاه نامی کتاب عهدقدیم، روحانیون سومری، دولتمردان مصری در زمان ساخت اهرام تلاشه، حمورابی پادشاه بابل در ۲۰۰۰ ق.م، جوومن سیوس در چین باستان در ۱۱۰۰ ق.م، کوروش و داریوش از پادشاهان هخامنشی، دیزان عصر ساسانی و قوم یهود، به اصول روابط عمومی که و پیش اشنا بوده و رموز فراوانی در آن رابطه می‌دانستند.

تاریخ اسلام و ایران نیز مملو از دستورالعملها و نهادهایی در خصوص روابط عمومی است از قرن کریم، احادیث پیامبر(ص)، سخنان حضرت علی(ع)، شعرا و ملکاالشعراها از صدر اسلام تا قرون بعدی، مدینه فاضله فارابی در ۹۰۰ م، نصیحه الملوك غزالی در ۱۱۰۰ م، گلستان سعدی، قابوس‌نامه، سیاست‌نامه، اخلاق ناصری، کلیله و دمنه و دیگر منابعی از این دست دستورالعملهای مفیدی قابل استخراج است و چاپارخانه، چاپارها و کتیبه‌ها در زمان داریوش، دبیرانهای ساسانیان، جازجی‌های عصر صفویه، از جمله افراد و نهادهایی بوده‌اند که هر یک جایگاه مخصوص به خود در نظام روابط عمومی زمان خود داشته‌اند.

در دنیای غرب می‌توان دولت شهرهای یونان را خاستگاه روابط عمومی‌ها دانست. روم باستان در حفظ پیوند میان بخشهای امپراتوری نیاز به روابط عمومی داشت. تشکیلات عرض و طولی کلیسای قرون وسطی می‌حضور روابط عمومی نمی‌توانست به کار خود ادامه دهد. توماس مور در کتاب اتوپیا و ماکیاول در کتاب شهریار به مسائلی در زمینه روابط عمومی اشاره داشتند اما به کارگیری واژه روابط عمومی برای نخستین بار در جهان در ۱۸۹۷ در سالنامه یک مؤسسه راه آهن اروپایی مطرح شد.

در مجموع تا پیش از تاریخ معاصر، وظایف کهن روابط عمومی‌ها به کشورداری، اداره جامعه و فعالیت انسانها و هدایت تحقیقات و اکتشافات محدود می‌شد. با شروع قرن بیستم روابط عمومی‌ها وارد مرحله جدیدی شدند. استفاده از خدمات روابط عمومی در دستگاههای دولتی انگلستان از سال ۱۹۱۲، توسعه روابط عمومی در امریکا پس از جنگ جهانی اول و در آلمان پس از جنگ جهانی دوم، تأسیس باشگاه روابط عمومی فرانسه به نام خانه شیشه‌ای در ۱۹۵۲، ایجاد بزرگترین انجمن روابط عمومی اروپا در رم ایتالیا و

اقدامات یک سازمان و شناساندن یک مؤسسه بر اساس برنامه‌ریزی‌هایی دقیق، اشاره کرده و بخاطر نفوذ در اشخاص، به دست آوردن حامی و توجه به افکار عمومی، بدان نقشی تبلیغاتی و فرهنگی داده‌اند. همچنین به سبب انتشار آگاهیه‌ها و اندیشه‌ها و ایجاد پیوستگی‌های اجتماعی از طریق اشتراک فکری و همکاریهای عمومی و ایجاد حس تفاهم، آن را «فن و حرفه انتقال اطلاعات و رفتارهای انسانی» توصیف کرده‌اند. در نهایت به دلیل منجش عمل مدیریت از سوی افراد جامعه، شناسایی نارسایی‌های نظام و سیستم اداری و حل مشکلاتی که ممکن است از دید مدیران پوشیده بماند، روابط عمومی را «اینست تمام نمای یک سازمان» معنی نموده‌اند.

با این حال، اکثر تعاریفی که تاکنون از روابط عمومی ارائه شده، به جنبه‌های مهمی از زندگی شهری اشاره داشته‌اند. به «روابط پیچیده اجتماعی»، «قواعد و اصول اجتماعی»، «شناخت جامعه و افکار عمومی»، «ایجاد پیوستگی اجتماعی» و «مصلحت عمومی» که همه این مفاهیم تنها در بشر اجتماعات شهری قابل طرح و درک هستند، در یکی از این تعاریف آمده است: «روابط عمومی فنی است برای کوشش در راه‌یابی، پذیراساختن هدفها و کارها به مردم از طریق گوناگون بر مبنای شناخت جامعه و افکار عمومی یا آگاهی کامل از هدف مؤسسه».

غیر تشریفاتی بودن روابط عمومی شهرداری

در ماهیت و فلسفه وجودی روابط عمومی آورده‌اند «تفکر به اینکه روابط عمومی خدمات ویژه‌ای به جامعه و مدیران ارائه می‌دهد - خدماتی که سازمانها را در تحقق سیاستهایشان یاری می‌کند - پیوندها و پیوستگی‌های همگانی را تقویت می‌کند و به با ارزش‌ترین سرمایه‌های یک سازمان یعنی منابع انسانی و طرز فکر و روحیه آنان توجه دارد، می‌توان از آن، هم به عنوان یک حرفه و فن (حرفه‌ای یا تخصصی و نظام علمی و عملی خاص) و هم به عنوان یک هنر نام برد.» اصلی‌ترین مخاطب روابط عمومی، «افکار عمومی» است و حیات اجتماعی سازمانها مشروط به ارتباط مستمر با آن است. لذا هرگز نباید روابط عمومی را امری تشریفاتی دانست.

در جامعه‌ای که حضور و مشارکت اجتماعات میلیونی، ضرورت توجه به روابط عمومی را دو چندان می‌نماید، می‌توان انتظار داشت روابط عمومی در یک مدیریت شورایی، ماهیتی فنی - هنری و در حقیقت غیر تشریفاتی داشته باشد خصوصاً اینکه روابط عمومی شهرداری یا اساسی‌ترین مسائل فرهنگی - اجتماعی و اقتصادی شهروندان سرو کار دارد که با تعارف و تجمل حل

عدم انتشار ناپهنگام بعضی از اخبار که پیشرفت امور را که نیاز به گذشت زمان دارد، متوقف می‌سازد. این در حالی است که برای کارگزاران روابط عمومی در بخشهای عمومی، تأمین وضایت خاطر مردم بسیار مهم بوده و به مردم توجه بیشتری می‌شود. اما اغلب مدیران این قبیل تشکیلات به علل مختلف، نقش روابط عمومی را خوب نمی‌شناسند و گمان می‌کنند هدف آن فقط تبلیغ برای عذر است. در همین حال به ضرورت وجود آن اعتقاد ندارند، چرا که عملاً نشان داده شده، روابط عمومی حکم پیوند مصنوعی و تزئینی یا عذر را ندارد و

تأسیس نخستین دانشکده روابط عمومی در این کشور به سال ۱۹۶۱ و همزمان در دانشگاه هایدلبرگ آلمان و کالج آزاد علوم انسانی در پاریس و... همه و همه روابط عمومی‌ها را چندان توسعه دادند که در ۱۹۶۲ روزنامه فایننشال تایمز از آن به عنوان «صنعتی بزرگ» یاد نمود.

اکنون روابط عمومی شهرداری و شورای اسلامی شهر با سوخته‌های تاریخی از آغاز پیدایش روابط عمومی‌ها تاکنون همراه است. سابقه ایران در امر روابط عمومی را می‌توان از سال ۱۹۵۳ در شرکت نفت و بعداً در ۱۹۶۷ یعنی

یکی از وظایف روابط عمومی این است که بعد از تدوین برنامه از سوی شهرداری یا مشاور شهرداری و بررسیهای اولیه شورا، به نحو مقتضی برنامه را در معرض قضاوت مردم قرار دهد

سال تأسیس وزارت اطلاعات و جهانگردی می‌گرفت. با مقایسه تفاوت‌های اساسی روابط عمومی در ایران قبل و بعد از انقلاب روشن می‌گردد که در گذشته روابط عمومی‌ها اغلب واحدهایی بزرگ و برق و درون‌تیمی و عمیق بوده‌اند. پس از انقلاب روابط عمومی‌ها به منظور عرضه خدمات ارشادی و امکان واقعیت به کار گرفته شدند و اکنون می‌توانند با تلفیق تجربیات و اطلاعات گذشته، استفاده از تکنیک‌های مختلف و بهره‌گیری از اصول نوین مدیریت، امیزهای از هنر، تکنیک و فلسفه مدیریت پیشرو باشند.

روابط عمومی شهرداری حد واسط تشکیلات دولتی و خصوصی

توسعه علوم اجتماعی و تحولات عظیم صنعتی، گسترش سازمانهای دولتی و بخش خصوصی و رشد ارتباطات، روابط عمومی مؤسسات را که زمانی فعالیتشان به نشر آگهیها و انتشارات محدود می‌شد، به صورتی درآورده‌اند که در حال حاضر هیچکدام از خدمات اداری مانند روابط عمومی همیشگی و دائمی نیست. هر مدیریتی سزاوار روابط عمومی خود است. جایگاه روابط عمومی متناسب با نیازهای اجتماعی هر جامعه است. نظر به نیازمندیهای پیچیده و متنوع، روز به روز پراهمیت روابط عمومی‌ها افزوده می‌شود. هر چند اثرات روابط عمومی در سازمانهای یک جامعه به مرور آشکار می‌گردند.

در گسترش روز افزون دستگاههای دولتی، به جهت وحدت و یکپارچگی میان ملت و اداره امور کشور بر ضرورت روابط نزدیک با مردم تأکید می‌شود و البته بدین لحاظ ایجاد روابط عمومی در یک سازمان گسترده و دولتی طبیعی به نظر می‌آید. مأموران روابط عمومی در ادارات دولتی باید نسبت به همگان خود در مؤسسات خصوصی از ویژگیهای بهتری مانند معلومات گسترده، استدلال و آگاهی نسبت به خواست مخاطبان برخوردار باشند، چرا که آنان همواره میان دو «حق» قرار دارند: حق مردم در داشتن اطلاعات خصوصاً از طریق مطبوعات و رسانه‌های جمعی و حق مسئولان و مدیران در

اموری ضروری تلقی شده است. روابط عمومی اصولاً در خود مدیریت است و نه در بیرون آن.

اکنون می‌توان چنین تصور نمود که روابط عمومی شهرداری در نظام شورایی، حد واسطی است میان روابط عمومی بخشهای دولتی و خصوصی، چرا که اولاً هر اندازه اعضای شورای اسلامی شهر در باره افکار عمومی مطلع باشند از مشورت با روابط عمومی شهرداری بی‌نیاز نخواهند بود، ثانیاً از این نقطه نظر روابط عمومی شهرداری با نظارت شورا و هماهنگی شهردار فعالیت خواهد نمود. ثالثاً شورای اسلامی شهر، به عنوان نهاد منتخب مردم نیاز به نوع خاصی از روابط با شهروندان خواهد داشت که در این قبیل ارتباطات، ضمن حفظ تناسب میان گشودگی‌ها و حریم خصوصی مربوط به مصوبات شورا، استمرار رابطه به منظور کسب دیدگاهها و نظریات شهروندان، الزامی به نظر می‌آید.

وظایف نوین روابط عمومی شهرداری

در زمینه وظایف روابط عمومی شهرداری، در تحول جدید مدیریتی، می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- به موجب بند ۲ ماده ۷۱ قانون تشکیلات، وظایف،

این بخش از مقاله با همکاری سرویس نشر - پژوهش و مطبوعات است

انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران (مصوب ۱۳۷۵) بررسی و شناخت کمیوندها، نیازها و نارساییهای اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و... و تهیه طرحها و راهحلهای کاربردی از جمله وظایف شوراهاست. ایفای این وظیفه ایجاب می نماید روابط عمومی شهرداری با هدف انجام بررسیهای دقیق علمی و به منظور شناخت مشکلات و دیدگاههای شهروندان، واحدی با عنوان «سنجش افکار» تأسیس نماید.

۲- به موجب قانون نوسازی و عمران شهری (مصوب ۱۳۴۷) تصویب برنامه عملیات نوسازی، عمران و اصلاحات شهر برای مدت پنج سال به عهده انجمن شهر قرار گرفته بود و از آنجا که به موجب تبصره ۱ بند ۲۹ ماده ۷۱ قانون شوراهای اسلامی (۱۳۷۵)، شورای اسلامی شهر جانشین انجمن شهر خواهد بود، این وظیفه یکی از وظایف مهم شورا به شمار می آید. برای تحقق این وظیفه، شورا باید نظرات مردم را کاملاً در نظر بگیرد، بنابراین یکی از وظایف روابط عمومی این است که بعد از تدوین برنامه از سوی شهرداری یا مشاور شهرداری و بررسیهای اولیه شورا، به نحو مقتضی برنامه را در معرض قضاوت مردم قرار دهد.

۳- برنامه ریزی در خصوص مشارکت مردم در انجام خدمات اجتماعی، اقتصادی، عمرانی و... با موافقت دستگاههای ذی ربط دیگر وظیفه شورا است (موضوع بند ۵ ماده ۷۱ قانون شوراهای). روابط عمومی در این زمینه نیز می تواند نقش مؤثر خود را ایفا کند و رابطی بین سازمانهای ذی ربط و مردم باشد.

۴- انجام آمارگیری و تحقیقات محلی و اقدام در خصوص تشکیل انجمنها و نهادهای اجتماعی، امدادی و

باید توسط واحد روابط عمومی انجام پذیرد.
۷- نظارت بر اسوس بهداشت حوزه شهر (موضوع بند ۱۷ ماده ۷۱ قانون شوراها) وظیفه ای است که انجام آن از سوی شورا نیازمند تدوین آیین نامه اجرایی است و به دلیل عدم تدوین این آیین نامه تاکنون مغفول مانده است، اما در هر صورت روابط عمومی با دریافت نظرات و گرایشهای مردمی در این خصوص، می تواند شورا و سایر دستگاههای ذی ربط را در این زمینه یاری دهد.

۸- یکی از عواملی که باعث نازیبایی سیاسی شهرهای کشورمان شده است، فقدان یا عدم اجرای مقررات در مورد نصب تابلوها، بوسترها، تراکتها و برجسهای تبلیغاتی است. لذا قانونگذار شوراهای را - به موجب بند ۲۴ ماده ۷۱ قانون شوراهای - موظف به تصویب مقررات ضروری جهت پیشنهاد به شهرداری نوشتن هر نوع مطلب و یا الصاق هر گونه نوشته، گهی و تابلو روی دیوارهای شهر با رعایت مقررات موضوعه و انتشار آن برای اطلاع عموم، ساخته است. در اینجا نقش روابط عمومی را، هم در تدوین این مقررات و هم در انتشار آن، نباید نادیده گرفت چرا که کارشناسان روابط عمومی به مقتضای حرفه خود با مقوله تبلیغات آشنایی دارند و می توانند نظرات کارشناس خود را در این زمینه تدوین و به شهرداری جهت ارائه به شورا پیشنهاد نمایند و بعد از تصویب مقررات نیز مردم را با ضوابط مصوب آشنا سازند.

۹- شوراهای از میان مردم برخاسته اند، بنابراین بیش از هر نهاد دیگری باید با مردم در ارتباط باشند. این ارتباط، رابطه ای دوسویه است یعنی مردم باید از آنچه در شوراها می گذرد آگاه باشند و شوراهای نیز باید نیازهای جامعه را همواره در دست داشته باشند و آن را حس و اندازه گیری نمایند. لذا در

به موجب بند ۲ ماده ۷۱ قانون تشکلات، وظایف، انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران (مصوب ۱۳۷۵) بررسی و شناخت کمیوندها، نیازها و نارساییهای اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و... و تهیه طرحها و راهحلهای کاربردی از جمله وظایف شوراهاست؛ ایفای این وظیفه ایجاب می نماید روابط عمومی شهرداری واحدی با عنوان «سنجش افکار» تأسیس نماید

شرایط فعلی که رسانه های عمومی و به ویژه صدا و سیما توجه کافی به شوراها ندارند و اخبار مربوط به آنها را در توآثر و سطح مورد نیاز جامعه منتشر نمی سازند، روابط عمومی شهرداریها وظیفه سنگین اطلاع رسانی را در مورد شوراهای از هر طریق ممکن، بر عهده دارند.

لازم به ذکر است وظایف یاد شده، تمامی وظایفی که در شرایط فعلی می توانند به عهده روابط عمومی شهرداری باشند را در بر نمی گیرند و موارد ذکر شده تنها ابعاد و تنوع وظایفی را که می توان به عهده روابط عمومی نهاد، نشان می دهند. از سوی دیگر تجهیز و تجدید ساختار روابط عمومی شهرداریها برای ایفای این وظایف ضرورتی انکارناپذیر است و لازم است در فرآیندی اندیشیده و تدریجی، روابط عمومی و سایر واحدهای شهرداری، خود را با مدیریت شورایی منطبق سازند. ♦

ارشادی (موضوع بند ۷ ماده ۷۱ قانون شوراها) از دیگر وظایف شورا است که به روابط عمومی ارتباط پیدا می کند و برنامهریزی عملی آن باید از سوی این واحد انجام پذیرد.

۵- تشویق و ترغیب مردم در خصوص گسترش مراکز تفریحی، ورزشی و فرهنگی وظیفه ای است که به موجب بند ۶ ماده ۷۱ قانون شوراهای، به عهده این نهاد نظارتی - مشورتی قرار گرفته است. روابط عمومی شهرداری می تواند با تدوین اجزای سنجیده طرحهای تبلیغاتی و اطلاع رسانی در این زمینه فعالیت نماید.

۶- به موجب بند ۱۰ قانون ذکر صورت جامع درآمد و هزینه شهرداری، هر شش ماه یکبار از سوی شهرداری تهیه می شود و انتشار آن برای اطلاع عموم، به عهده شورا است. تأیید صورت درآمد و هزینه، جزء وظایف نظارتی شورا به شمار می آید، اما انتشار آن برای اطلاع عموم،

شهر قدیمی، زندگی امروزی

◆ گفتگو با فرخ ز نوزی
◆ گفتگو از ناصر برکپور

دکتر فرخ ز نوزی

فرخ ز نوزی، متولد ۱۳۲۲ تهران، در ۱۳۵۷ در رشته معماری از دانشگاه تهران و در ۱۳۶۰ در رشته طراحی شهری از دانشگاه صنعتی امیرکبیر (کالج معماری) در ویمن انگلستان (Worminster) لندن تحصیل است.
ز نوزی از ۱۳۶۰ به فعالیت حرفه‌ای در زمینه‌های مشاوره، پژوهش و آموزش در حوزه‌های معماری، طراحی شهری و شهرسازی در ایران و خارج از کشور اشتغال دارد. وی طی این دوره مدیریت طرح‌های معماری و طراحی شهری در اکثر کشورهای توسعه‌یافته و در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران را بر عهده داشته و مدت سه سال (از ۱۳۷۲ تا ۱۳۷۵) در زمینه معاونت طراحی شهری در دانشگاه آزاد اسلامی گریز، است.
ز نوزی کتاب «معماری و شهرسازی» را در سال ۱۳۵۷ به چاپ رساند و در سال ۱۳۵۸ به چاپ رساند. همچنین کتاب «تاریخ و شهرسازی» را در سال ۱۳۷۱ به چاپ رساند.

اینک چند سالی است موضوع احیای بافت‌های قدیمی شهرها در محافل حرفه‌ای و دانشگاهی ایران به طور جدی مطرح شده است، اما اگر به عقب برویم آغاز این بحث به سالهای اول قرن حاضر بازمی‌گردد.
در ۱۳۰۹ قانون ثبت اماکن تاریخی و در ۱۳۱۱ قانون تنظیم فهرست آثار تاریخی به تصویب رسید. با وجود تصویب این قوانین و نظایر آنها، در همان دوره با ایجاد خیابانهای عریض در بخشهای مرکزی شهرها عرصه‌های وسیعی از بافت‌های قدیمی نابود شد؛ این دوگانگی در نگاه و عمل تصمیم‌گیران هنوز به چشم می‌خورد.

در ساره بافت‌های قدیمی شهرها و ضرورتها و روشهای احیای آنها با فرخ ز نوزی گفتگو کرده‌ایم.

❖ اقبای ز نسوزی، اگر از شما بخواهند وضعیت کنونی بافت‌های قدیمی شهرهای ایران را در یک عبارت کوتاه توصیف کنید چه می‌گویید؟

❖ وضعیت کنونی بافت‌های قدیمی؟ - اضمحلال! البته، متأسفانه این بافت‌ها در شهرهای ایران رویه اضمحلال می‌رود. البته باید گفت برآز ارزشند تاریخی؛ چون امروزه در دنیا هر بافت شهری به صرف تاریخی بودن شایسته نیست. مانند و مانند گسار شود، بلکه بر مازکز ارزشند تاریخی تأکید می‌کنند. خیلی حیث است آدم وقتی درباره بافت‌های ارزشند تاریخی شهرها صحبت می‌کنند به جای اینکه ارزشها، زیباییها و کیفیت‌های محیطی آنها به خاطرش برسد به یاد اضمحلال آنها می‌افتد.

❖ شما صفت ارزشند را به این بافت‌ها اضافه می‌کنید. چه ویژگی‌هایی موجب ارزشندی بافت‌های تاریخی است؟

❖ بافت‌های تاریخی ارزشهای گوناگون دارند. از نگاه من و بنو اساس نظریه‌های موجود در این زمینه، بافت‌های تاریخی دارای چنان کیفیت محیطی هستند که ما الان قادر به ایجاد آن نیستیم. این کیفیت محیطی با ارزشهای زیبایی شناختی همراه است. فضای کالبدی در این بافت‌ها خاطرمانگیز است. ما را با سازمان فضایی زندگی نسل‌های گذشته آشنا می‌کند و نشان می‌دهد ما دارای مدنیت جدی و شایسته‌ای بوده‌ایم.

البته میدانچه‌های محلی با عناصر پیرامونی‌اش وجود دارد. بنابراین در سلسله مراتب ویژه‌ای؛ فضاها ارزشند با مقیاس و تعریفی مشخص شکل گرفته است. در حالی که امروزه شما از منزل خارج می‌شوید و یا به خیابان می‌گذرید، بعد از خیابان فرعی می‌رسید به خیابان اصلی و هرج و مرج و...

❖ شما بر ارزشهای کالبدی - فضایی بافت‌های قدیمی تأکید می‌کنید؛ این ارزشها قطعاً پنهان نیستند و به چشم می‌آیند. پس چرا مناطقی با این قابلیت‌ها و ارزشهای آشکار، نادیده گرفته می‌شوند و رویه نابودی می‌روند؟

❖ کاملاً درست است. ارزشها آشکارند و همه حتی می‌کنند لازم نیست آدم، حرف‌های بی‌شاید با این ارزشها را در بید. کودکان هم وقتی وارد عرصه‌ها و مراکز ارزشند تاریخی می‌شوند می‌توانند آنها را از لحاظ فضایی درک کنند. بنابراین فارغ از اینکه در این بافت‌ها زندگی کنیم یا خیر، ارزشهای آنها را در می‌بینیم و تحسین می‌کنیم.

❖ این تحسین، ایسا تحسین نوستالژیک و حسرت‌آز گذشته است؟

❖ نه، اتفاقاً وجود کمبودها و نارسایی‌های شهر قدیم موجب می‌شود حسرت بخوریم که چرا امروزه نمی‌توانیم از این بافت‌ها بهره‌مند شویم و در آنها زندگی کنیم.

بافت‌های تاریخی دارای چنان کیفیت محیطی هستند که ما الان قادر به ایجاد آن نیستیم. این کیفیت محیطی با ارزشهای زیبایی شناختی همراه است. فضای کالبدی در این بافت‌ها خاطرمانگیز است. ما را با سازمان فضایی زندگی نسل‌های گذشته آشنا می‌کند و نشان می‌دهد ما دارای مدنیت جدی و شایسته‌ای بوده‌ایم. این در واقع همان چیزی است که امروزه با عنوان هویت مطرح می‌شود.

این در واقع همان چیزی است که امروزه با عنوان هویت مطرح می‌شود.

بافت تاریخی در ذات خود هماهنگ است. چون به صورت ارگانیک و در طول زمان شکل گرفته است. عناصر تشکیل دهنده آن هم پیوند هستند و یکدیگر را کامل می‌کنند. درست در مقابل ناهنجاری و ناهماهنگی که در فضاها شهری امروزی می‌بینیم. علاوه بر این در بافت‌های تاریخی، عرصه‌های فضایی با مقیاس‌های مختلف وجود دارند. عرصه خصوصی که خانه است تا عرصه نیمه خصوصی که درگاه است و عرصه عمومی یعنی گذر؛ گذر هم به چارسوق و بازارچه و سرانجام به بازار منتهی می‌شود. بعد از بازار در شرایط تکامل یافته در خسانی مثل اصفهان عهد صفوی، به میدان یا ویژگی‌های مدنی بسیار برجسته می‌رسیم. مدنی که حالت بانمائی و تشریفاتی دارد. در بافت‌های معمولی هم

❖ پیش از اینکه به موضوع مشکلات و ناقص‌انتهای بافت‌های قدیمی و مراکز تاریخی بپردازیم می‌خواهیم ببینیم علاوه بر ارزشهای کیفی و بصری چه ارزشهای دیگری در این مناطق وجود دارد؟

❖ به طور کلی به دو گونه می‌توان با این ارزشها برخورد کرد: در تمام دنیا همه همین طوری بوده است. یک شیوه از ارزشگذاری به ارزشگذاری مورهای معروف است. در این حالت می‌خواهند ارزشها را حفظ کنند و به آیندگان بیاورند. با این دیدگاه فضا و کالبد قدیمی را کوی در مورد نگهداری می‌کنند. این دیدگاه به سیاستها و برنامه‌های حفاظتی منتهی است.

❖ شاید منظورم را درست نرساندم. عده‌ای معتقدند بجز ارزشهای کالبدی، در این بافت‌ها ارزشهای کانسای مادی نهفته است. به عقیده آنان بافت‌های تاریخی دارای

دروازه سبزبان یکی از دروازه‌های دوازده گانه تهران قدیم

ثروت هستند. باید این ثروتها را کشف کرد و از آنها بهره برد.

درست است. من هم می‌خواهم به همین تکه برسیم. دیدگاه ویژه‌ای بیشتر بر ارزشهای کالبدی - فضایی تأکید می‌کند. ولی نگرش دیگری هم وجود دارد مبنی بر زنده کردن و روانبخشی همه جانبه این بافتها، این نگرش می‌گوید: بافتهای قدیمی را باید به الزامات زندگی امروزی مجهز کرد چون بجز تأثیر نوسالزیک، امروزه هم می‌توانیم از آنها استفاده کنیم. یعنی در واقع از وجه مادی این ثروت به یادگار مانده بهره‌مند شویم.

بنابراین وجه کمی بافتهای تاریخی هم بسیار ارزشمند است. اگر توجه کنیم که حدود ۲۰ درصد از سطوح شهری را در کل کشور بافتهای قدیمی تشکیل می‌دهند، اهمیت این وجه آشکارتر می‌شود. هر چند همه این سطوح را بافتهای ارزشمند تشکیل نمی‌دهند اما میزان آن چشمگیر است. در این بافتها تأسیسات زیربنایی وجود دارد و با اعمال سیاستهای مرمتی، بهسازی، نوسازی و روانبخشی می‌توان از این

جوارگان از بافت قدیم و مسایر شهر بزرگ - اصفهان
این شهر مورد توجه مسئولین شهر و نمایندگان هیئت مدیره و
نوسازی شهری در جوان بوده است.

وجود دارند که می‌خواهند به اصطلاح از شر این بافتها خلاص شوند.

② بی‌مهری به بافتهای قدیمی را در شهرها می‌توان با فرایند گریز از مرکز توضیح کرد. می‌دانید که بافتهای ارزشمند تاریخی معمولاً در مرکز شهر قرار دارند. اما در چهار دهه اخیر، شهرنشینی ایران با تخلیه مراکز شهری یا همان فرایند گریز از مرکز همراه بوده است.

یکی از دلایل گریز از مرکز شهرها، ماهیت فیزیکی بافتهای قدیمی است. بافتهای قدیمی ارزشمندی در دنیا وجود دارند که مواد یا مصالح ساختمانی به کار رفته در آنها مقاوم و ماندگار هستند مثل مصالح سنگی. اما مصالح بافتهای قدیمی ما عموماً خست و کلال است. اگر در این بافتها زندگی جریان نداشته باشد و به این مواد کم دوام رسیدگی نکنیم خراب می‌شوند و فرو می‌ریزند. بجز مصالح ناپایدار، بافتهای قدیمی فاقد تجهیزات زندگی امروزی هستند. این وضعیت موجب گریز ساکنان اصلی و اوقات فراغت آنها از این مناطق می‌شود. به دنبال آن هم خروج سرمایه و کاهش ارزش اقتصادی و قیمت زمین اتفاق می‌افتد.

علاوه بر اینها عوامل مؤثر دیگر به مدیریت توسعه و عمران شهری و به سیاستگذارها و تصمیم گیرهای چهار دهه اخیر مربوط می‌شود. ما درایت لازم را در بهره‌وری از بافتهای قدیمی شهرها نداشته‌ایم و حتی آنها را به نابودی کشانده‌ایم. این بدقتاری به بافتهای قدیمی محدود نمی‌شود بلکه بافتهای راه هم که ۳۰ تا ۴۰ سال قدمت دارند، در برخی گیید.

بافتهای قدیمی را باید به الزامات زندگی امروزی مجهز کرد چون بجز تأثیر نوسالزیک، امروزه هم می‌توانیم از آنها استفاده کنیم. یعنی در واقع از وجه مادی این ثروت به یادگار مانده بهره‌مند شویم.

③ به طور مشخص چه سیاستهایی موجب رهاشدن بافتهای تاریخی یا نابودی آنها شده است؟

فا اولین مسئله این است که ما نتوانستیم گسترش سطحی شهرها را مهار کنیم. ثابته‌تر این بود که بافتهای شهری را مترکم‌تر نگه می‌داشتیم. در چهار دهه اخیر جمعیت شهری کشور ۶ برابر شده، حال آنکه به نسبت آن، سطح شهرها بسیار بیشتر افزایش یافته است. برای مثال جمعیت تهران در چهار دهه اخیر ۲/۳ برابر شده است و مساحت شهر ۱۷/۵ برابر؛ یعنی شتاب گسترش مساحت شهر تقریباً ۴ برابر شتاب افزایش جمعیت آن است. بنابراین سراسر کشور از این و برنامهریزی توانسته‌اند گسترش شهرها را مهار کنند. شما

ثروت موجود بهره‌مند شد، یکی از نظریه پردازان بر این موضوع تأکید می‌کند و می‌گوید ما وقتی مسئله بافتهای تاریخی نخواهیم داشت که آنها را در تمامی شئون زندگی یا شهر امروزی هم ببیند کنیم و همان زندگی را که در بافتهای شهری جدید ایجاد می‌کنیم، در بافتهای قدیمی هم جاری سازیم.

④ چه عواملی موجب مسئله دار شدن بافتهای قدیمی شده است؟ شاید حالا متناسب نباشد به این موضوع بپردازیم که چرا با وجود همه ارزشهای مادی و معنوی که شما به آنها اشاره کردید، باز هم بافتهای قدیمی یا بی‌مهری مواجه می‌شود؟ حتی می‌توان گفت تعارضاتی

هر شهری را در نظر بگیرید می‌بینید تراکم جمعیت آن حول و حوش ۱۰۰ نفر در هکتار است. این تراکم آن قدر عرف شده است که وقتی کسی هم می‌خواهد طرحی تازه تهیه کند می‌رود سراغ تراکم ۱۰۰ نفر در هکتار. در جایی که تراکم جمعیت شهرهای ما در گذشته بسیار بیشتر بوده و بافت‌های شهری متراکمی داشته‌ایم.

مسئله بسیار جدی و مؤثر دیگر به مالکیت زمین و سوداگری آن مربوط می‌شود. در دهه اول انقلاب ما به جای اینکه مسئله مسکن و اسکان جمعیت را در شهر باروشهایی مثل اجرای پروژه‌های عمرانی و احداث مجموعه‌های مسکونی مناسب حل کنیم به تفکیک و واگذاری اراضی بایر پرداختیم. کدام زمین را دولت می‌توانست در چارچوب قانون زمین شهری در

بهرسازی و نوسازی بافت‌های ارزشمند قدیمی بسیار ویرانگر بوده است. زیرا آنها را رها کرده‌ایم و به پیرامون شهر رفته‌ایم. این هم یک اشتباه بزرگ مدیریتی بوده است. حتی ما مهندسان مشاور هم غافل بودیم و هشدار ندادیم. بسیاری از طرح‌هایی که تهیه کردیم روی کاغذ ماند و به طور کامل ساخته نشد. فقط قسمتهایی که در اختیار مردم قرار گرفت اجرا شد؛ یعنی باز همان قطعه‌بندی و تفکیک زمین، سنتها یا طراحی هندسی راه‌ها.

اگر در زمینه سیاست‌های نادرست گذشته، نکته‌ای دیگر وجود ندارد برویم سراغ راه‌هایی که می‌توانند به حفظ واحیای میراث ارزشمند بافت‌های قدیمی کمک کنند؟

ما وقتی مسئله بافت‌های تاریخی نخواهیم داشت که آنها را در تمامی شئون زندگی با شهر امروزی هم بیوند کنیم و همان زندگی را که در بافت‌های شهری جدید ایجاد می‌کنیم در بافت‌های قدیمی هم جاری سازیم

میدان توپخانه در یک قرن پیش

سالهای ۶۴-۱۳۵۸ تفکیک و واگذار کنند؟ بر اراضی داخل شهر که مالکیت نداشت، بنابراین به اراضی ملی و پیرامون شهر روی آورد و این اراضی در وسعت چشمگیری تفکیک شد و به شکل چهار دیواری اختیاری به متقاضیان و مهاجران به شهر واگذار گردید. این اراضی نه زیرساخت داشتند و نه طرح فقط با نقشه تفکیکی ساده‌ای به متقاضیان واگذار شد. متقاضی هم که محدودیت‌های مالی فراوان داشت چنانکه توانش این بود که خشت و گلی روی هم بگذارد و بافت حاشیه‌ای را گسترش دهد. به دنبال آن باید تجهیزات و تأسیسات زیربنایی مانند برق، آب و سایر نیازهای زندگی را هم گسترش داد. در حالی که در داخل شهرها مناطقی این تأسیسات را داشته‌اند، اما به حال خود رها شده‌اند. چنین سیاستی به از هم گسیختگی بافت‌های درونی شهرها منجر شده است.

شاید سیاست تکامل یافته واگذاری اراضی به شکلی که شما اشاره کردید تهیه و اجرای طرح‌های آماده‌سازی باشد؟

بله، بعد از یک دهه اشتباه بی بردیم که زمین را به صورت خام ندهیم. فقط گچ نریزیم روی زمین و خردش کنیم، بلکه آماده‌سازی کنیم. حداقل بر و کف بدهیم، شبکه‌های زیربنایی را طراحی کنیم و...

ولی اصل قضیه همان است! گسترش مناطق پیرامون شهر و رها کردن بافت‌های قدیمی داخل شهر.

همین طور است. طرح‌های آماده سازی از دیدگاه حفاظت،

همچون بی هویتی، بی شخصیتی و فقدان روحیه مدنی در بافت‌های جدید رایج وجود آورد. طرح‌های بهسازی و نوسازی شهری مطرح شد. خواستیم به ارزشهای فراموش شده بازگردیم اما باز اشتباه کردیم.

اشتباه از این لحاظ که اراضی مرکز شهر را در سطوح بزرگ تملک کردیم. آنها را به قول معروف کوبیدیم و با بافت‌های قدیمی شهر با سیاست یاز و بغروش برخورد کردیم. در حالی که همه جای دنیا با روش به اصطلاح زرگری، با درایت تمام و با دیدگاه سرعت بافت و وارد عمل می‌شوند. برای مثال در پاریس طی دو دهه اخیر، پروژه‌هایی برای نقاط معینی به عنوان پروژه‌های تحریک توسعه تهیه و اجرا شد. این پروژه‌ها به صورت نقطه‌ای و موضعی به اجرا درآمد. بعداً این پروژه‌ها

در پیرامون خود تحریک توسعه کردند. به تدریج و در طی زمان، شاید حدود ۱۰ سال، با مشارکت مردم هاله وسیعی پیرامون نقاط انتخاب شده توسعه، نوسازی، بهسازی، مرمت و تجدید حیات شد. اما در کشور ما در چند سال اخیر بخشهایی از

حاکم هستند. طبق مواد زیاد شده شهر دارها می‌توانند زمینهایی را که برای آنها طرحی تهیه شده است تملک کنند و طرحها را به اجرا درآورند. اما توانایی‌های گوناگون موجب شکست طرحها شده است. در تهران، اصفهان، شیراز، تبریز،

اقدامات ما بیشتر باید مرمت بافت را مورد توجه قرار دهد نه مداخله گسترده را. مرمت از طریق برگزیدن درست کانونهای مداخله، تا این کانونها در پیرامون خود تحریک توسعه کنند

وزارت مسکن و شهرسازی یا شهر دارها و شرکتها وابسته به آنها، قطعات پراکنده‌ای را در بافتهای قدیمی و فرسوده تملک کرده‌اند و طرحی برای محدوده‌های وسیع چند حکتاری تهیه نموده‌اند. اما این پروژه‌ها تحقق نمی‌یابند و اجرای آنها به دلیل نیاز ممتدی به منابع مالی عمده به درازا می‌کشد. در این صورت چون بافت مورد نظر خراب‌تر از حالت خود ریز طبیعی می‌شود، اقتضا منزلت اجتماعی آن تشدید می‌گردد. به این دلیل عقیده دارم باز مرتکب اشتباه شده‌ایم.

□ آیا از این نوع برخورد به نمونه‌های مشخصی می‌توانید اشاره کنید؟

مشهد و شهرهای دیگر نمونه‌هایی از این نوع برخورد در بافتهای فرسوده و قدیمی تجربه شده است.

□ این اشتباهات با ناتوانی‌ها در چیست؟ در نحوه تهیه طرحها یا اجرای آنها و یا در زمینه‌های دیگر؟

□ اشتباه در زمینه‌های مختلف مدیریتی، قانونی، مالی، فنی و اجتماعی وجود دارد. اشتباه مدیریتی این است که ما زمین را تملک کنیم، بسازیم، باوجد ارزش افزوده‌اش کنیم و گرانتر بفروشیم؛ در این صورت رکود بیش می‌آید و خریدار پیدا نمی‌شود، به همین سادگی از لحاظ قانونی، اگر هم فرض کنیم تملک اراضی درست باشد محملهای قانونی آن وجود

یکی از دلایل گریز از مرکز شهرها، ماهیت فیزیکی بافتهای قدیمی است. بافتهای قدیمی ارزشمندی در دنیا وجود دارند که مواد یا مصالح ساختمانی به کار رفته در آنها مقاوم و ماندگار هستند مثل مصالح سنگی. اما مصالح بافتهای قدیمی ما عموماً خشت و گل است

□ من قشیه را به شکل عام می‌گویم. مواردی از این دست وجود دارد که به واسطه ایجاد یک محور شهری یا اتکای به مواد ۲۲ و ۳۱ قانون نوسازی و عمران شهری یا ناکامی رو به

ندارد. قوانین جاری، مالکیت خصوصی را محترم می‌شمارند. طرحی تهیه می‌شود و براساس آن محدودتهای در بافت قدیمی منجمد می‌گردند. سپس چند پلاک در این محدوده

اگر در این بافتها زندگی جریان نداشته باشد و به این مواد کم دوام رسیدگی نکنیم خراب می‌شوند و فرو می‌ریزند

رو شده است؛ این قوانین هم امروزه یکی از گرفتاریهای جدی مداخله در بافتهای ارزشمند محسوب می‌شوند. این قوانین در دهه‌های ۳۰ و ۴۰ تصویب شدند اما با وجود تحولات فراوانی که روی داده است هنوز بر مناسبات شهری

خریداری می‌شود اما مالکان پلاکهای باقی مانده می‌خواهند ملک خود را با قیمتی بسیار بالاتر از قیمت روز بفروشند، چون می‌بینند پیشبرد طرح درگرو تملک اراضی آنان است. بنابراین در اینجا هم نقص وجود دارد. هر کدام از عوامل و زمینه‌هایی را

که اشاره کردم اگر به دقت بررسی کنیم متوجه نارسایی‌های آن می‌شویم. این عوامل ناکارآمدی مجموعه و به طور کلی ناکارآمدی برخورد با بافت‌های قدیمی را تسدید می‌کنند. اجازه بدهید ببینیم چه سیاست‌هایی می‌توانند در این زمینه راهگشا باشند. به نظر می‌رسد با توجه به مشکلاتی

می‌باشد. البته گفتن این نکته هم ضروری است که برای تحریک توسعه، باید سرمایه اولیه‌ای تزریق کرد تا سرمایه خصوصی جذب شود. در این فرایند مردم ابتدا جلو نمی‌آیند. چون در این بافت‌ها سختی کشیده‌اند و از آنها قرار کرده‌اند. اما با مداخلات موضعی و به محض اینکه زندگی در آنها رواج یابد

مراکز تاریخی، توانمندی فراوانی برای فعالیتهای فرهنگی و هنری دارند. می‌توان این مراکز را برای برگزاری نمایشگاهها، فروشگاهها، جلسات ادواری، سخنرانیها و فعالیتهای مشابه تجهیز کرد

خیابان ازبک‌نشین در بافت تاریخی شهر تبرک - اصفهان
این شهر به عنوان نمونه‌ای از بافت‌های قدیمی و
فرهنگی تاریخی در حال بوده است.

که به آنها اشاره شد برخورد با بافت‌های قدیمی شهرها بسیار پیچیده و دشوار است؟
به چند عامل مهم باید توجه کرد. نخست اینکه برخورد با مراکز ارزشمند تاریخی و بافت‌های قدیمی باید با توانمندی یافت مورد نظر صورت گیرد؛ یعنی مسازاده گرایانه برخورد نکنیم. توان نهفته در بافت را به درستی و با درایت بسنجیم و متناسبه با آن با ثبات روشن وارد عمل شویم. این نیات روشن همانا

مردم باز می‌گردند، کما اینکه در تمام شهرهای دنیا که بافت‌های ارزشمند تاریخی داشته‌اند بازگشته‌اند. الان در شهرهایی مثل پاریس، لندن، مونیخ، رم و فلورانس، مراکز تاریخی و قدیمی به گرانترین اراضی و فضاهای شهری تبدیل شده‌اند. حتی در مواقعی آن قدر ارزش می‌یابند که به اصطلاح بیگانه را راه نمی‌دهند. اینها همان مناطقی هستند که تا حدود دهه ۱۹۶۰ میلادی بافت‌های شهری ویرانه‌ای بوده‌اند.

سیاست‌هایی که پیشنهاد کردید نحوه برخورد با بافت‌های قدیمی را در درازمدت تغییر می‌دهد. به عنوان مکمل این پیشنهادها چه سیاست‌های برنامه‌ای و کوتاه مدت وجود دارند که می‌توانند در احیا و ارتقای کیفیت بافت‌های قدیمی مؤثر باشند؟

فرایندی که من اشاره کردم فرایندی طولانی است اما در کوتاه مدت هم می‌توان اقداماتی کرد. همان طور که مثلاً دولت در زمینه انبوه‌سازی و کوچک‌سازی مسکن معافیتهایی پیش‌بینی کرده است در ساخت و سازهایی که در بافت‌های ارزشمند تاریخی براساس طرح صورت می‌گیرد نیز می‌توان معافیتهایی در نظر گرفت. آب، برق و سایر نیازها را می‌توان اوراتر در اختیار متقاضی قرار داد؛ زیرا در این بافت‌ها تأسیسات زیربنایی وجود دارد و فقط باید ترمیم شود. عوارض شهرداری را می‌توان در این مناطق کاهش داد. وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی - که بودجه‌ای برای ایجاد ساختمان‌های موردنیاز خود دارند - می‌توانند این ساختمان‌ها را با کیفیت مطلوب در بافت‌های قدیمی ایجاد کنند. مراکز تاریخی، توانمندی فراوانی برای فعالیتهای فرهنگی و هنری دارند. می‌توان این مراکز را برای برگزاری نمایشگاهها، فروشگاهها، جلسات ادواری، سخنرانیها و فعالیتهای مشابه تجهیز کرد. اقداماتی از این دست، تأثیرات زود ترمی را به همراه می‌آورند.

با سیاسی از شما که دعوت ما را برای این گفتگو پذیرفتید.

در کنار برنامه‌ها و مسائل مشترک ملی، در هر شهر و روستا سلیق، علایق، منافع و تعلقاتی وجود دارد که موجبات نوعی اتحاد و یگانگی مردم را فراهم می‌آورد. این امور عموماً غیر سیاسی و قاعدتاً مربوط به اداره امور رفاهی، عمومی و محلی از سوی سکنه و مردم است. عدم تمرکز اداری (Deconcentration) از طریق شوراهای محلی، از جمله حقوق اساسی مردم محسوب می‌شود که اصطلاحاً آن را «خودگردانی» (Selfgovernment) می‌گویند.

یکی از اساسی‌ترین مسائل شوراهای اسلامی، جنبه‌های قانونی و حقوقی آنهاست که در واقع مهم‌ترین و معتبرترین مستند عملکرد مجریان و دستگاه‌های اجرایی خواهد بود.

به همین منظور خلاصه‌ای از قوانین و مقرراتی که تاکنون در مورد اداره امور محلی از سوی مردم، به تصویب رسیده است آورده می‌شود. نکته قابل ذکر آن است که برخی از مقررات تصویبی قبل یا بعد از انقلاب کماکان دارای اعتبار قانونی است که بدان اشاره خواهد شد و سایر موارد صرفاً جهت اطلاع آورده می‌شود و عنداللزوم به منسوخ بودن آن تصریح می‌شود.

وظایف قانونی شوراها

بخش اول

فصل اول - تاریخچه و فهرستها

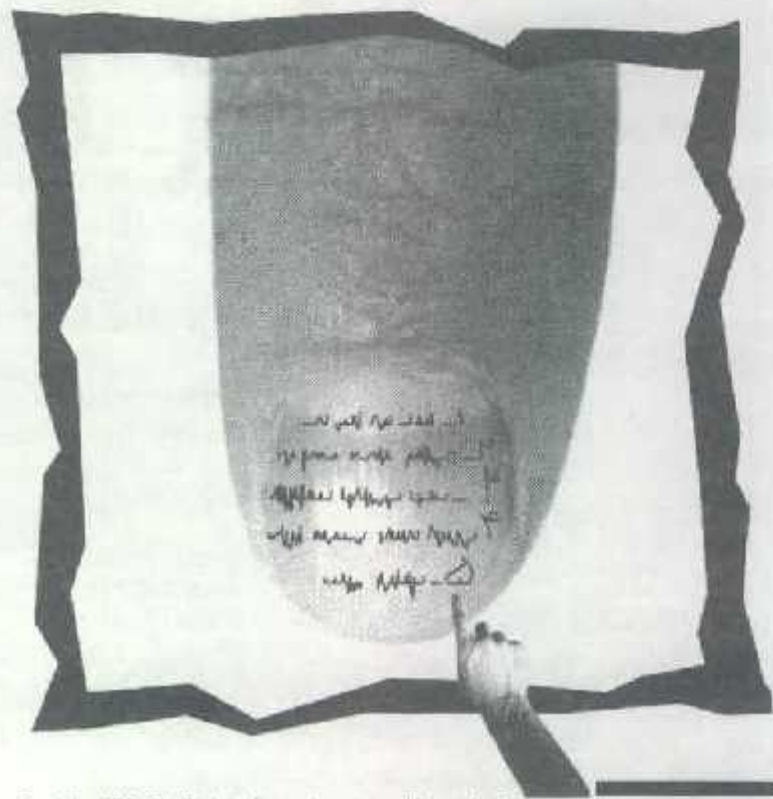
مبدأ قانونگذاری درباره اداره امور محلی به سال ۱۲۸۶ برمی‌گردد و از آن زمان مکرراً قوه مقننه در مقام قانونگذار و قوه مجریه به نمایندگی از سوی قوه مقننه، مبادرت به وضع قوانین و مقررات نموده‌اند و لیکن به دلیل آنکه تبعات و آثار سیاسی جدی در برداشته، تاکنون به طور اساسی و عملی اداره امور محلی از سوی مردم به مرحله اجرا در نیامده است. پس از انقلاب اسلامی نیز اصول مربوط به شوراها در قانون اساسی به صراحت و تأکید آورده شد و مرجع قانونگذاری کشور (شورای انقلاب و مجلس شورای اسلامی) مجموعاً در ۹ مرحله و قوه مجریه به نمایندگی از سوی قوه مقننه در ۸ مرحله مبادرت به وضع قانون و مقررات نمودند که فهرست آنها خواهد آمد. اما هر یک به دلایل مختلف مانند محاصره اقتصادی، جنگ تحمیلی، فقدان شرایط سیاسی و اجتماعی لازم، شوراها کار خود را به طور جدی شروع نکردند و هم‌اکنون در آغاز این راه حساس و مهم هستیم. در اینجا فهرست قوانین و مقررات قبل و بعد از انقلاب اسلامی را به جهت یادآوری و راهنمایی می‌آوریم:

قسمت اول - مقررات قبل از انقلاب اسلامی

الف - قانون اساسی:

در متمم اولین قانون اساسی ایران (مصوب ۱۵/میزان/۱۲۸۶) چهار اصل در این باره آورده شده است:

- ۱- اصل نودم: در تمام ممالک محروسه انجمنهای ایالتی و ولایتی به موجب نظامنامه مخصوص مرتب می‌شود.
 - ۲- اصل نودویکم: اعضای انجمنهای ایالتی و ولایتی بلاواسطه از طرف اهالی انتخاب می‌شوند، مطابق نظامنامه‌های انجمنهای ایالتی و ولایتی.
 - ۳- اصل نود و دوم: انجمنهای ایالتی و ولایتی اختیار نظارت تامه در اصلاحات راجعه به منافع عامه دارند، با رعایت حدود و قوانین مقرر.
 - ۴- اصل نود و سوم: صورت خرج و دخل ایالات و ولایات از هر قیبل به توسط انجمنهای ایالتی و ولایتی طبع و نشر می‌شود.
- ب - قوانین عادی مصوب قوه مقننه
- ۱- قانون انجمنهای ایالتی و ولایتی، مصوب ۱۲۸۶/۲/۱
 - ۲- قانون بلدیته بند ۹ تا ۹۱، مصوب ۱۲۸۶/۳/۱۲
 - ۳- قانون تشکیل ایالات و ولایات و دستورالعمل حکام، مصوب ۱۲۸۶/۷/۱۵
 - ۴- قانون تشکیل تقسیمات کشور و وظایف فرمانداران و بخشداران، مصوب ۱۳۱۶/۲/۲۰
 - ۵- ماده واحده قانون تشکیل شهرداریها و انجمن شهرها و قصبات، مصوب ۱۳۲۸/۵/۴

قسمت آورده شده است.

ج- مقررات اجرایی

- ۱- نظامنامه راجع به تشکیل شورای بخش، مصوب ۱۳۱۶/۱۰/۱۸
- ۲- آیین نامه حق جلسه اعضای انجمن شهر، مصوب ۱۳۴۶/۳/۹
- ۳- آیین نامه وظائف انجمنهای ده در امور ایستادگی و نوسازی روستاها، مصوب ۱۳۴۷/۴/۹
- ۴- آیین نامه داخلی انجمن شهر یابخت، مصوب ۱۳۳۸/۸/۱۹
- ۵- آیین نامه درجه بندی انجمنهای شهرستان و استان، مصوب ۱۳۵۰/۱۰/۴
- ۶- آیین نامه اجرایی مواد ۱ و ۶۵ قانون تشکیل انجمنهای شهرستان و استان، مصوب ۱۳۵۰/۱۰/۴
- ۷- آیین نامه درجه بندی انجمنهای شهرستان و استان و تعیین میزان حق حضور و هزینه ایاب و ذهاب و کمک خرج اعضای انجمن شهر، مصوب ۱۳۵۲/۲/۲۶ و اصلاحی ۱۳۵۲/۸/۲۶
- ۸- آیین نامه اجرایی انتخاب دهیار موضوع تبصره ماده ۶ قانون تشکیل انجمن ده و دهستانی، مصوب ۱۳۵۵/۹/۱۵

قسمت دوم - مقررات بعد از انقلاب اسلامی

الف - قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۲

- ۱- اصل هفتم: طبق دستور قرآن کریم «و امرهم شورى بينهم» و «و شورهم فی الامر» مجلس شورای اسلامی، شورای استان، شهرستان، شهر، محل، بخش، روستا و نظایر اینها از ارکان تصمیم گیری و اداره امور کشورند. طرز تشکیل و حدود اختیارات و وظائف شوراها را این قانون و قوانین ناشی از آن معین می کند.
- ۲- اصل یکصد و سه: برای پیشبرد سریع برنامه های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی از طریق همکاری مردم با توجه به مقتضیات محلی اداره امور هر روستا، بخش، شهر، شهرستان یا استان با نظارت شورایی به تمام شورای ده، بخش، شهر، یا استان صورت می گیرد که اعضای آن را مردم همان محل انتخاب می کنند. شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان و حدود و وظائف و اختیارات و نحوه انتخاب و نظارت شوراها مذکور و سلسله مراتب آنها را که باید با رعایت اصول وحدت ملی و تمامیت ارضی نظام جمهوری اسلامی و تابعیت حکومت مرکزی باشد، قانون معین می کند.
- ۳- اصل یکصد و یکم: به منظور جلوگیری از تبعیض و جلب همکاری در برنامه های عمرانی و رفاهی استانها و

- ۶- لایحه قانونی شهرداری مواد ۱ تا ۴۹، ۴۷، ۴۱ تا ۵۴، ۶۰، ۶۹، ۷۲، ۷۸ و ۸۱ الی ۸۸، مصوب ۱۳۳۱/۸/۱۱
- ۷- قانون اصلاح پاره ای از مواد و الحاق مواد جدید به قانون شهرداری (مصوب ۱۳۳۴) بندهای ۱ الی ۲۰، تبصره ۲ قسمت الف بند ۲۱، قسمت ب بند ۲۱ و تبصره های ۱ و ۲ آن قسمت ب بند ۲۱، تبصره قسمت ج بند ۲۱، بند ۲۴ تا ۲۷ و بندهای ۲۹ و ۳۰ و ۳۲ از قسمت دوم مواد ۹۸ و ۱۱۱، مصوب ۱۳۳۵/۱/۲۳
- ۸- قانون تشکیل انجمنهای شهرستان و استان، مصوب ۱۳۴۹/۳/۳۰
- ۹- اصلاح بعضی از مواد قانون تشکیل انجمنهای شهرستان و استان، مصوب ۱۳۵۱/۴/۱۷
- ۱۰- قانون تشکیل انجمن ده و دهستانی، مصوب ۱۳۵۲/۱۲/۱۹
- ۱۱- اصلاح قانون تشکیل انجمن ده و دهستانی، مصوب ۱۳۵۵/۲/۱۹
- ۱۲- قانون اصلاح قانون تشکیل انجمنهای شهرستان و استان و الحاق پاره ای از مواد قانون شهرداری و الحاق شش ماده به آن، مصوب ۱۳۵۵/۲/۲۶
- ۱۳- لایحه قانونی واگذاری وظائف و اختیارات انجمنهای شهرستان و استان به کمیته برنامه ریزی استان، مصوب ۱۳۵۸/۲/۲۴، به لحاظ آنکه این مصوبه عطف به تعیین تکلیف در مورد تشکیلات گذشته می شود در این

۱۱- قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران، مصوب ۱۳۷۵/۲/۲۳

۱۲- آیین نامه اجرایی شرایط احراز تصدی سمت شهردار، مصوب ۱۳۷۷/۶/۱۸

۱۳- تصویب نامه راجع به تشکیل کمیسیونی به منظور فراهم

ساختن امکانات لازم برای برگزاری انتخابات شوراهای مصوب ۷۷/۹/۸ هیئت وزیران

۱۴- آیین نامه اجرایی انتخابات شوراهای اسلامی شهر و شهرک، مصوب ۱۳۷۷/۱۰/۲

۱۵- آیین نامه اجرایی انتخابات شوراهای اسلامی روستا و بخش، مصوب ۱۳۷۷/۱۰/۲

۱۶- آیین نامه های اجرایی تشکیلات، انتخابات و امور مالی شوراهای اسلامی شهر، شهرک، بخش، روستا و نحوه انتخاب دهیار، مصوب ۷۸/۱/۱۱ هیئت وزیران

فصل دوم - اهم اختیارات و تکالیف قانونی شوراهای اسلامی

قسمت اول - شورای اسلامی شهر

الف - قانون تشکیلات، وظایف، انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران، مصوب ۱۳۷۵

ماده ۷۱ لغایت ۷۸ قانون مذکور اختیارات اصلی شوراهای اسلامی شهر را ذکر کرده است که می توان آنها را به شرح ذیل احصا کرد.

۱- انتخاب شهردار برای مدت چهار سال؛ پیشنهاد شورای شهر در این خصوص در شهرهای بیش از ۲۰۰ هزار نفر جمعیت به وزیر کشور و در سایر شهرها به استاندار ارائه می شود و پس از تأیید وزیر کشور یا استاندار حکم لازم صادر خواهد شد.

۲- بررسی و شناخت کمبودها، نیازها و نارساییهای اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، بهداشتی، اقتصادی و رفاهی حوزه انتخابیه و تهیه طرحها و پیشنهادهای اصلاحی و راه حلهای کاربردی در این زمینهها جهت برنامه ریزی و ارائه آن به مقامات مسئول ذی ربط.

۳- نظارت بر حسن اجرای مصوبات شورا و طرحهای مصوب در امور شهرداری و سایر سازمانهای خدماتی، در صورتی که این نظارت محل جریان عادی این امور نگردد.

۴- همکاری با مسئولان اجرایی و نهادها و سازمانهای مملکتی در زمینه های مختلف اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، اقتصادی و عمرانی بنابه درخواست آنان.

۵- برنامه ریزی در خصوص مشارکت مردم در انجام خدمات اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، فرهنگی، آموزشی و سایر امور رفاهی با موافقت دستگاههای ذی ربط.

نظارت بر اجرای هماهنگ آن شورای عالی استانها مرکب از نمایندگان شوراهای استانها تشکیل می شود. نحوه تشکیل و وظایف این شورا را قانون معین می کند.

۳- اصل یکصد و دوم: شورای عالی استانها حق دارد در حدود وظایف خود طرحهای

تهیه و مستقیماً یا از طریق دولت به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد کند. این طرحها باید در مجلس مورد بررسی قرار گیرد.

۵- اصل یکصد و سوم: استانداران، فرمانداران و سایر مقامات کشوری که از طرف دولت تعیین می شوند در حدود اختیارات شوراهای منظم به رعایت تصمیمات آنها هستند.

۶- اصل یکصد و پنجم: تصمیمات شوراها نباید مخالف موازین اسلامی و قوانین کشور باشد.

۷- اصل یکصد و ششم: انحلال شوراها جز در صورت انحراف از وظایف قانونی ممکن نیست و مرجع تشخیص انحراف و ترتیب انحلال شوراها و طرز تشکیل مجدد آنها را قانون معین می کند. شورا در صورت اعتراض به انحلال حق دارد به دادگاه صالح شکایت کند و دادگاه موظف است خارج از نوبت به آن رسیدگی کند.

ب - قوانین عادی و مقررات اجرایی

۱- قانون شوراهای محلی مصوب ۱۳۵۸/۲/۱۴ شورای انقلاب

۲- لایحه قانونی انتخابات شوراهای شهر و طریقه اداره آن، مصوب ۱۳۵۸/۷/۲۱

۳- قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور، مصوب ۱۳۶۱/۹/۱

۴- قانون الحاق یک تبصره به ماده ۵۳ قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور، مصوب ۱۳۶۴/۷/۲۸

۵- قانون تعیین تکلیف کارکنان انجمنهای منحل شهرستان و استان، مصوب ۱۳۶۴/۹/۱۴

۶- قانون اصلاح تشکیلات شوراهای اسلامی، مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹

۷- آیین نامه اجرایی قانون انتخابات شوراهای اسلامی کشور، مصوب ۱۳۶۸/۳/۲۸

۸- اصلاحیه آیین نامه اجرایی قانون انتخابات شوراهای اسلامی کشور، مصوب ۱۳۶۸/۸/۲۳

۹- قانون اصلاح پارهای از مواد قانون ۱۳۶۱/۹/۱ و قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شوراهای مزبور مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹، مصوب ۱۳۶۹/۹/۵

۱۰- قانون الحاق موادى به قانون انتخابات شوراهای اسلامی کشور، مصوب ۱۳۷۰/۲/۳

۱۹- نظارت بر امور تماشاخانه‌ها، سینماها، و دیگر اماکن عمومی که از سوی بخش خصوصی، تعاونی و یا دولتی اداره می‌شود یا وضع و تدوین مقررات خاص برای نظافت و بهداشت این قبیل مؤسسات بر طبق پیشنهاد شهرداری و اتخاذ تدابیر

احتیاطی جهت جلوگیری از خطر آتش سوزی و مانند آن

۲۰- تصویب مقررات لازم جهت اراضی غیر محصور شهری از نظر بهداشت و آسایش عمومی و عمران و زیبایی شهر

۲۱- نظارت بر ایجاد گورستان، غسلخانه و تهیه وسائل حمل اصوات مطابق با اصول بهداشت و توسعه شهر

۲۲- وضع مقررات و نظارت بر حفر مجاری و مسیرهای تأسیسات شهری

۲۳- نظارت بر اجرای طرح‌های مربوط به ایجاد و توسعه معابر، خیابانها، میدان و فضاهای سبز و تأسیسات عمومی شهر بر طبق مقررات موضوعه

۲۴- تصویب مقررات لازم به پیشنهاد شهرداری جهت نوشتن هر نوع مطلب و یا الصاق هر نوع نوشته و آگهی و تبلیغ روی دیوارهای شهر یا رعایت مقررات موضوعه و انتشار آن برای اطلاع عموم

۲۵- تصویب نرخ خدمات ارائه شده از سوی شهرداری و سازمانهای وابسته به آن یا رعایت آیین نامه مالی و معاملات شهرداریها

۲۶- وضع مقررات مربوط به ایجاد و اداره میدانهای عمومی از سوی شهرداری برای خرید و فروش مابحتاج عمومی یا رعایت مقررات موضوعه

۲۷- وضع مقررات لازم در مورد تشریک عساعی شهرداری با ادارات و دستگاههای ذی ربط برای دایر کردن نمایشگاههای کشاورزی، هنری، بازرگانی و غیره

۲۸- تذکر و یا استیضاح و برکناری شهردار مطابق ماده ۷۳ قانون مذکور

۲۹- عدم مداخله در نصب و عزل کارکنان شهرداری و یا عدم صدور دستور به آنان، ماده ۷۳ قانون مورد بحث

۳۰- وضع عوارض متناسب با تولیدات و درآمدهای اهالی به منظور تأمین بخشی از هزینه‌های خدماتی و عمرانی مورد نیاز شهر طبق آیین نامه مصوب هیئت وزیران، ماده ۷۷ قانون مورد بحث

۳۱- ارسال یک نسخه از کلیه مصوبات جهت اطلاع فرماندار و یا بخشدار و سازمانهای مربوطه، ماده ۷۸ قانون مذکور ♦

ادامه دارد...

۶- تسویق و ترغیب مردم

در خصوص گسترش مراکز تفریحی، ورزشی و فرهنگی با هماهنگی دستگاههای ذی ربط

۷- اقسام در خصوص تشکیل انجمنها و نهادهای اجتماعی، امدادی، ارشادی و تأسیس تعاونهای تولید، توزیع و مصرف و همچنین انجام آمارگیری،

تحقیقات محلی و توزیع ارزاق عمومی با توافق دستگاههای ذی ربط

۸- نظارت بر حسن اداره و حفظ سرمایه و داراییهای نقدی، جنسی و اسواقل منقول و غیر منقول شهرداری و همچنین نظارت بر حساب درآمد و هزینه آنها به گونه‌ای که محل جریان عادی امور شهرداری نباشد.

۹- تصویب آیین نامه‌های پیشنهادی شهرداری پس از رسیدگی به آنها با رعایت دستورالعملهای وزارت کشور

۱۰- تأیید صورت جامع درآمد و هزینه شهرداری که هر شش ماه یک بار از سوی شهرداری تهیه می‌شود و انتشار آن برای اطلاع عموم و ارسال نسخه‌ای از آن به وزارت کشور

۱۱- همکاری یا شهرداری جهت تصویب طرح حدود شهر یا رعایت طرحهای هادی و جامع شهرسازی پس از تهیه آن از سوی شهرداری با تأیید وزارت کشور و وزارت مسکن و شهرسازی

۱۲- تصویب بودجه، اصلاح و متمم بودجه و تفریح بودجه سالانه شهرداری و مؤسسات و شرکتهای وابسته به شهرداری یا رعایت آیین نامه مالی شهرداریها و همچنین تصویب بودجه شورای شهر (کلیه درآمدهای شهرداری به حسابهای که با تأیید شورای شهر در بانکها افتتاح می‌شود و اریز و طبق قوانین مربوطه هزینه می‌شود).

۱۳- تصویب وامهای پیشنهادی شهرداری پس از بررسی دقیق نسبت به مبلغ، مدت و میزان کارمزد

۱۴- تصویب معاملات و نظارت بر آنها اعم از خرید، فروش، معامله، اجاره و استیجاره که به نام شهر و شهرداری صورت می‌پذیرد یا در نظر گرفتن صرفه و صلاح و با رعایت مقررات آیین نامه مالی و معاملات شهرداری (به منظور تسریع در پیشرفت امور شهرداری، شورا می‌تواند اختیار تصویب و انجام معاملات را تا میزان معینی یا رعایت آیین نامه معاملات شهرداری به شهردار واگذار نماید).

۱۵- تصویب اساسنامه مؤسسات و شرکتهای وابسته به شهرداری یا تأیید و موافقت وزارت کشور

۱۶- تصویب سوابح برقراری بنا لغو عوارض شهر و همچنین تغییر نوع و میزان آن یا در نظر گرفتن سیاست عمومی دولت که از سوی وزارت کشور اعلام می‌شود.

۱۷- نظارت بر حسن جریان دعوی مربوط به شهرداری

۱۸- نظارت بر امور بهداشت حوزه شهر

«برگزاری انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا و استقرار آنها در اردیبهشت ماه ۱۳۷۸ آخرین تلاش برای تحقق یک آرزوی ملی دیرینه بود که قدمتی صدساله دارد. اکنون چند ماهی است در تمامی شهرهای کشور، شوراهای اداره امور شهرداریها راه دستا گرفته‌اند. تردیدی نیست که توانمندی و نهادینه شدن شوراهای شهر بستر مناسبی برای تحقق مشارکت شهروندان در اداره امور است. به سبب نبود تجربه تاریخی و عدم تلاش بسنده پیشینیان ما برای استقرار شوراهای نهادها، نهال نوپایی را می‌مانند که ساقه نرد و شکننده‌ای دارند. در این هنگامه از تاریخ پرفراز و نشیب ایران که دولت منتخب مردم در تلاش جدی برای پایه‌ریزی جامعه مدنی است، پشتیبانی منطقی از شوراهای و تلاش برای حرکت مناسب آنها وظیفه‌ای همگانی است. یکی از شیوه‌های تحقق این وظیفه گشایش مباحث علمی در باره شوراهاست. این مقاله، نوشتار حقوقی نیست بلکه سران دارد تا از منظر «جامعه‌شناسی حقوقی» به بررسی موضوع خود بپردازد.

بخش اول

♦ حسین ایمانی جاجرمی

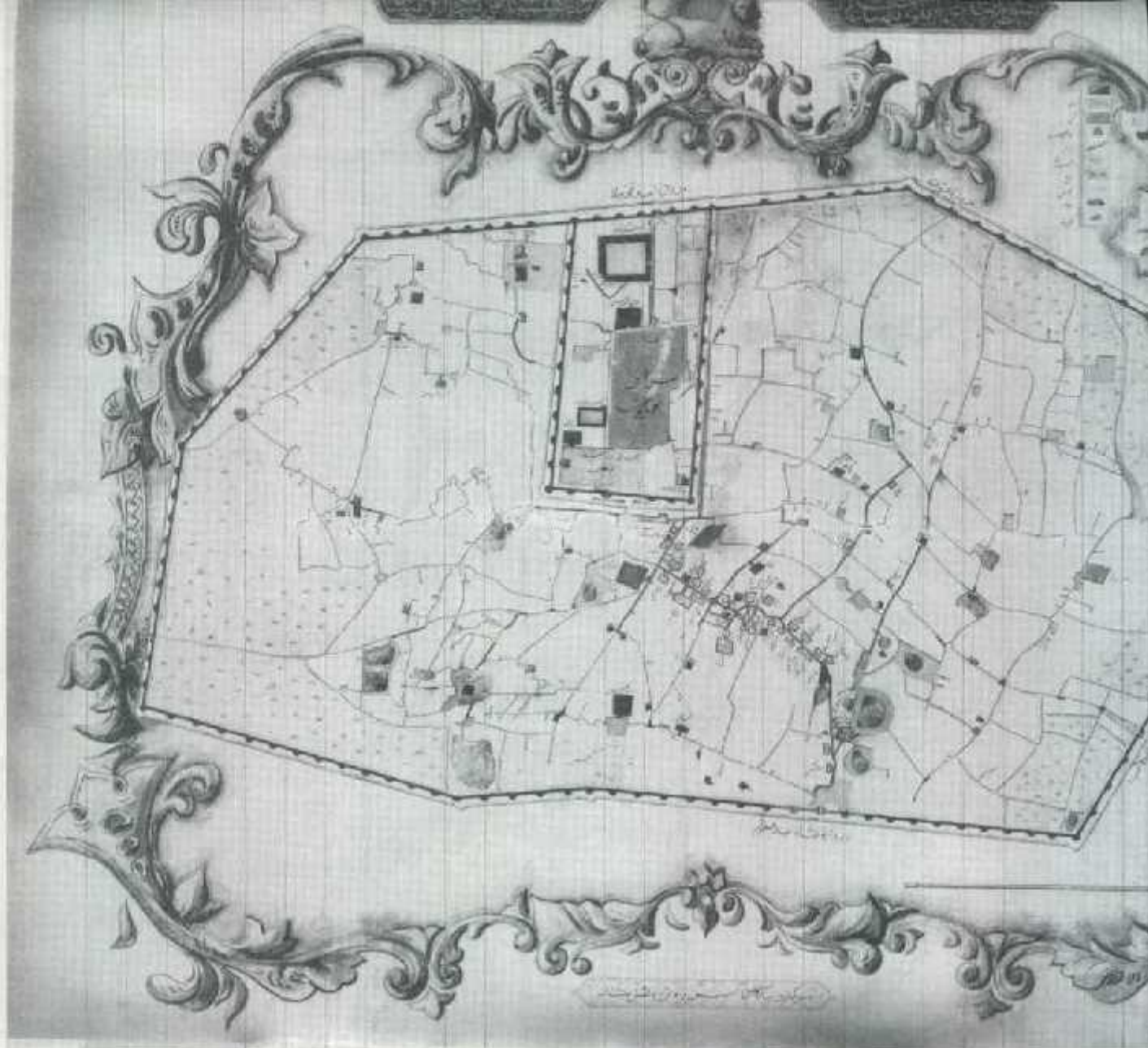
♦ دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی

شوراهای قانون تاریخی تحولات

درآمد: شوراهای و حقوق شهروندی

پیشینه قانون شوراهای یا به تعبیر آغازین خود «انجمنهای بلدیّه» همزمان با تشکیل نخستین نهاد قانونگذاری (مجلس شورای ملی) ایران است. به عبارت دیگر یکی از نخستین قوانین مصوب مجلس شورای ملی، قانون بلدیّه مصوب ۱۳۲۵ قمری، برابر با ۱۲۸۶ خورشیدی است. پذیرش قانون به عنوان «قاعده رفتاری که توسط مرجع سیاسی برقرار گردیده و به وسیله قدرت دولت حمایت می‌شود» (۲) قدمت چندانی ندارد و تلاش برای استقرار آن به انقلاب انگلستان (۱۶۱۳) و انقلاب فرانسه (۱۷۸۹) بازمی‌گردد. «وجود قانون مستلزم استفاده از خدا است... مستلزم برپایی یک دستگاه تخصصی است که آن را تهیه و تنظیم کند» (۳) حاکمیت قانون به این معناست که «مقامات اداری مکلف‌اند همواره در تصمیماتی که می‌گیرند و اعمالی که انجام می‌دهند (این تصمیمات و اعمال خواه ناخواه به شخص یا اشخاص معین باشد، مانند تصمیمات انفرادی و احکام و... و خواه ناخواه به عموم، مانند آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های اداری) قوانین و مقررات را رعایت کنند» (۴)

به عبارت دیگر قانون حدود حقوق و مسئولیت‌های دولت و مردم را بیان کرده و قواعد آن را برمی‌شمارد. اما مفهوم حقوق شهروندی تعلق به روزگار جدید دارد «تی. ایچ. مارشال» سه نوع حق را در ارتباط با رشد شهروندی برمی‌شمارد: «حقوق مدنی به حقوق فرد در قانون اطلاق می‌شود. این حقوق شامل امتیازاتی است که بسیاری از ما آنها را امروز بدیهی می‌دانیم، اما به دست آوردن آنها زمانی دراز طول کشید [و به هیچ وجه در همه کشورها شناخته نشده‌اند] حقوق مدنی شامل آزادی افراد برای زندگی در هر جایی که انتخاب می‌کنند، آزادی بیان و مذهب، حق حاکمیت و حق دادرسی یکسان در برابر قانون است. دومین نوع حقوق شهروندی حقوق سیاسی است، به ویژه حق شرکت در انتخابات و انتخاب شدن، این حقوق نیز به آسانی و به سرعت به دست نیامد. در بیشتر کشورهای اروپایی، در آغاز، حق رأی محدود به شهروندان مردی بود که مالک میزان معینی دارایی بودند. حق رأی به گونهای مؤثر بر لایقیتی نداشتند محدود می‌گردید و نه تنها زنان، بلکه اکثریت جمعیت مردان از حق رأی محروم بودند.

شهر اصفهان در دوره صفویه

در این دوران - که مصادف با آخرین سالهای سلطنت خاندان قاجار و روی کار آمدن حاکمیت پهلوی است - نخستین قانون بلدیته یا به تعبیر امروزی قانون شهرداری به تصویب مجلس می‌رسد این قانون مصوب ۲۰ ربیع‌الثانی ۱۳۲۵ قمری، مصادف با ۱۲۸۶ خورشیدی است. قانون مذکور ۵ فصل و ۱۰۸ ماده دارد که عناوین فصول پنجگانه آن عبارت‌اند از: فصل اول - قواعد کلیه؛ فصل دوم - در تشکیل انجمن بلدیته؛ فصل سوم - ترتیب و وظائف انجمن بلدیته؛ فصل چهارم - اداره بلدیته؛ فصل پنجم - در باب مستخدمین بلدیته.

اختصاص دو فصل از ۵ فصل قانون به انجمن بلدیته نشان دهنده اهمیت محوری انجمن در ساختار بلدیته یا شهرداری است. قانون مذکور سازمان مدیریت شهری را ترکیبی از «انجمن بلدیته و اداره و شعب جزء آن» می‌داند. این قانون به تفصیل موضوعاتی مانند چگونگی انتخاب اعضا و تعداد آنان، شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان، محرومان از انتخاب، ترتیب انتخاب اعضای انجمن نظارت و

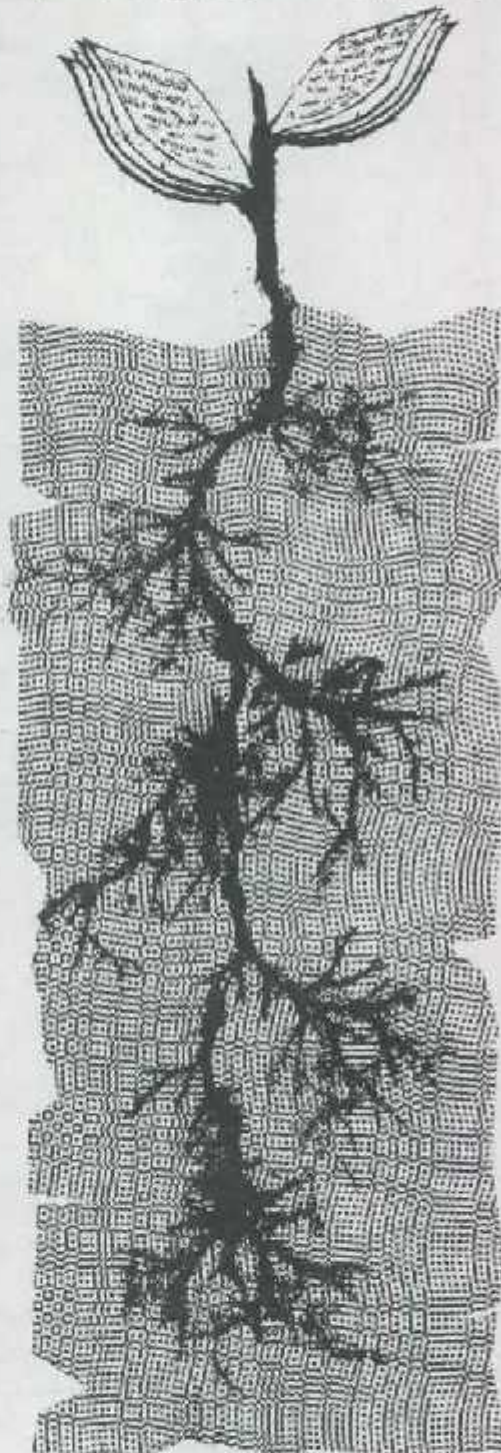
سومین نوع حقوق شهروندی ... حقوق اجتماعی است. این حقوق به حق طبیعی هر فرد برای بهره‌مند شدن از یک حداقل استاندارد رفاه اقتصادی و امنیت مربوط می‌شود. این حقوق شامل حقوقی مانند مزایای بهداشتی و درمانی، تأمین اجتماعی در صورت بیکاری و تعیین حداقل سطح دستمزد است.» (۵)

تقسیم بندی سارثمال بیانگر این است که بهره‌مندی شهروندان از حق انتخاب کردن و حق انتخاب شدن از جمله در زمینه مدیریت و اداره شهرها در زمره حقوق سیاسی قرار می‌گیرد. از همین رو نخستین مقطع تاریخی بررسی قانون شوراهای باید زمانی باشد که برای اولین بار حقوق سیاسی مردم ایران به رسمیت شناخته شد. این زمان، سالهای آغازین دهه هشتاد سده دوازدهم هجری خورشیدی است که انقلاب مشروطیت به ثمر نشست و مجلس شورای ملی به قانونگذاری پرداخت.

برده اول: از ۱۲۸۴ تا ۱۳۰۴ خورشیدی، ارمان خواهیهای مشروطیت

* در این جامعه شناسی حقوقی این رشته از دانش جامعه‌شناسی حقوقی را به عنوان واقعیتی عینی در جامعه اسلامی مطالعه می‌کنند. نقش نیز رفته عبارت است از تمیز بین انواع قوانین، شخصی سلطنت و دیگرهای این انواع بر حسب گونه‌های مختلف اجتماعی. شرایط اجتماعی تاریخی تکوین و شیوه‌های گوناگون از طریق قوانین حقوقی جامعه‌شناسی (۱۳۷۷) و آثارهای گوناگون اجتماعی (۱۳۷۷)

تعداد آنان و چگونگی اداره آن را بیان کرده است. نکته قابل توجه در زمینه شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان این است که قانون واجدان شرایط را محدود به

تعمن مالی کرده است. بر اساس ماده ۱۲ قانون آنها باید این شرایط را داشته باشند:
حداقل سن ۲۶ سال، دادن مالیات یا داشتن خانه و مستقالات یا اراضی در محدوده شهر که در شهرهای بزرگ

هزار و در شهرهای متوسط پانصد و در شهرهای کوچک سیصد تومان ارزش داشته باشد.

نکته دیگر این که بر اساس ماده ۱۵ قانون، طایفه نسوان، اشخاص معزوف به ارتکاب قتل و سرقت، مجازات دیدگان قانونی به سب جنحه و جنایت، ورشکستان و اشخاص خارج از رشد در زمره محرومان از انتخاب قرار داشتند.

ماده ۶۰ فصل سوم قانون، زمان تشکیل انجمن را یک هفته پس از انجام انتخاب اعضای انجمن بلده تعیین کرده بود. بر اساس ماده ۶۳ و ۶۴ زمان عضویت چهار سال بود و فعالیت در انجمن اختیاری محسوب می شد. رئیس انجمن از میان اعضا و با اکثریت آرا انتخاب می شد. ماده ۶۹ حکیم رئیس انجمن یا تخت و کرسی های (مراکز استان) را از طرف شاه و رؤسای انجمنهای بلده شهرهای دیگر را از طرف وزیر داخله (کشور) تعیین کرده بود.

ماده ۷۰ در ۲۱ زمینه وظایف انجمن را برمی شمرد. وظایفی مانند: «انتخاب اجزای بلده و مستخدمین»، «تعیین مقرری برای مستخدمین بلده»، «سداقه عمل در بودجه بلده»، «تبدیل عوارض جنسی به نقدی»، «تعیین و تعدیل نرخ گوشت و نان و سایر ارزاقی و میزان اجرت کالسکه های کرایه و تراموای و سایر اسباب حمل و نقل» و «تعیین محلی برای سپردن و نگاهداری اطفال و مجانین».

ماده ۷۱ مقرر کرده بود فهرست جلسه های سال آینده انجمن در برج حوت تهیه و اعلان شود. اما نکته قابل تأمل در ماده ۷۸ این قانون است که نشانگر توجه قانونگذار به وضعیتهای فوق العاده یا مجامیر آمیز است؛ موضوعی که در قوانین بعدی و از جمله در قانون سال ۱۳۷۵ به آن توجهی نشده است. این ماده مقرر می دارد: «برای اعتبار قرارداد های انجمن بلده، اقبلاً باید نصف اعضا حاضر باشند، ولی در جلساتی که در مواقع بلیات ارضی و سماوی و یا جنگ به طور فوق العاده تشکیل می شود، از این قاعده صرف نظر خواهد شد و قرارداد انجمن با حضور هر قدر از اعضا معتبر خواهد بود».

ارتباط میان انجمن بلده و حکومت در مواد ۸۵ تا ۸۸ بیان شده بود. برخی از قراردادهای انجمن مانند «تعیین قیمت اراضی شهر که یا فروخته یا ابتیاع شود»، «تعدیل و تسهیل نرخ نان و گوشت و سایر ارزاقی»، «تغییر در نقشه شهر و ترتیب نقشه های جدید» و «تمامی دستورالعملهایی که انجمن بلده برای ادارات بلده و ادارات خیریه - که در اداره شهر است - ترتیب می دهد» باید به اعضای حاکم می رسید و برخی دیگر مانند «تسخیر عوارض جنسی شهر»، «به خرج شهر، کوچه ها و بیاده روها را پاک کردن و نگاهداشتن مستحفظین حریق و تنظیفات بلده و ترتیب زیر آب سازیها»، «استقراضات و ضمانت هایی که از طرف شهر می شود...» و «ترتیب دستورالعملهای راجعه به ادارات خیریه و حفظ اموال غیر منقول شهر در پایتخت و کرسی های ایالات و ولایات» به اعضای وزیر داخله.

ماده ۹۰ این قانون وظیفه وضع قواعد و مقررات درباره موضوعاتی مانند بهداشت و نظافت و ایمنی شهری را بر عهده انجمن گذارده بود. بر اساس این ماده «انجمن بلده» می تواند

- ۱- بیور، ان فرهنگ مردمی جامعه، نشر چشم، انتشارات تهران، انتشارات گنگهان، ۱۳۶۴، صفحه ۱۷۷.
- ۲- کیندلر، آنتونی، جامعه، فلسفه، و متمدنیت، حضور و حضور، تهران، نشر چشم، چاپ دوم، ۱۳۷۳، صفحه ۳۶.
- ۳- آری، برول، هنر و جامعه، فلسفه، متمدنیت، نشر چشم، فلسفه، تهران، نشر چشم، انتشارات گنگهان، ۱۳۷۰، صفحه ۴۸.
- ۴- علیانقلی، موعظ، حضور، فلسفه، آری، تهران، نشر چشم، چاپ دوم، ۱۳۷۵، صفحه ۲۷۵.
- ۵- کیندلر، آنتونی، پیشین، صفحه ۲۹۸.
- ۶- مریود، جواد، جرایم، انتشارات گنگهان، ۱۳۷۰، نشر چشم، تهران، نشر چشم، چاپ دوم، ۱۳۶۶، صفحه ۳۶.
- ۷- ایران، فلسفه، نشر چشم، تهران، نشر چشم، انتشارات گنگهان، ۱۳۶۴، صفحه ۱۸.
- ۸- کیندلر، آنتونی، جامعه، فلسفه، متمدنیت، نشر چشم، فلسفه، تهران، نشر چشم، چاپ دوم، ۱۳۷۳، صفحه ۳۶.
- ۹- کیندلر، آنتونی، جامعه، فلسفه، متمدنیت، نشر چشم، فلسفه، تهران، نشر چشم، چاپ دوم، ۱۳۷۳، صفحه ۳۶.
- ۱۰- کیندلر، آنتونی، جامعه، فلسفه، متمدنیت، نشر چشم، فلسفه، تهران، نشر چشم، چاپ دوم، ۱۳۷۳، صفحه ۳۶.

که قواعد لازمه را در باب نظریات کوجه‌ها و دستورالعملهای راجعه به ساختن پشت بامها و ناودانها و پاکیزگی مجاری و اقدامات حفظ‌الصحه و ضد عفونت و تمیزی میدانها و اقدامات ضد حریق و حفظ و حرارت اهالی از مواد محترقه و غیره ترتیب نماید».

ماده ۹۲ قانون بلدیته سال ۱۳۸۳ مقرر نمود که اداره بلدیته تحت ریاست رئیس انجمن بلدیته - «کلاتر» باشد. کلاتر نام قدیمی «شهردار» است؛ بنابراین قانون مذکور رئیس انجمن بلدیته را به عنوان رئیس اداره بلدیته یا شهردار می‌شناخت. قانون همچنین مقرر کرده بود که کلاتر، یک نفر از اعضای اداره بلدیته را به انتخاب انجمن بلدیته به عنوان معاون خود انتخاب کند. معاون - که به حکم وزیر داخله استقرار می‌یافت - در هنگام غیبت یا بیماری کلاتر قائم مقام او می‌شد.

اصاحق باژرسی و رسیدگی به اداره بلدیته و ادارات مربوط به آن در اختیار حاکم (تقریباً معادل فرماندار کنونی) بود او می‌توانست هر گاه در اعمال اداره بلدیته مواردی خلاف قاعده و دستورالعملها می‌بینید به اداره بلدیته یا شهرداری اخطار نماید و در صورت بی‌توجهی بلدیته، حاکم مراتب را به اطلاع انجمن بلدیته می‌رساند. قانون این موضوع را هم پیش‌بینی کرده بود که در صورت هم‌رأی شدن انجمن بلدیته با اداره بلدیته، حاکم می‌توانست مسئله را به وزیر داخله تقدیم کند. اگر چه حکم وزیر داخله برای اداره بلدیته لازم الاجرا بود ولی انجمن بلدیته می‌توانست مادامی که دیوانخانه ادارات (تقریباً معادل دیوان عدالت اداری) تشکیل نشده، به کمیسویی مرکب از اعضای شورای ملی و شاه، با تعداد مساوی شکایت نماید.

صواد ۹۹ و ۱۰۰ این قانون این حق را به انجمن بلدیته می‌داد تا برای اداره بهتر امور شهری کمیسیونهای اجرایی تشکیل دهد. تمامی این کمیسیون‌ها می‌بایست زیر نظر بلدیته و موافق دستورالعملهای انجمن بلدیته رفتار می‌کردند. البته ریاست کمیسیون‌ها با اعضای اداره بلدیته بود اما در صورت نیاز، امکان انتخاب رئیس از خارج بلدیته در قانون (ماده ۱۰۰) فراهم شده بود. همچنین ماده ۱۰۴ قانون، کلاتر، معاون کلاتر، اعضای اداره بلدیته و منشی این اداره را جزء مستخدمان دولت محسوب کرده و در ترفیع رتبه و سایر حقوق حکم مستخدمان دولتی را برایشان می‌شناخت. مدت خدمت این افراد چهار سال بود و در صورت استعفاء انفصال کلاترها در پایتخت و گرسه‌های ایالات منوط به اجازه شاه و در شهرهای متوسط و کوچک و همچنین معاونان کلاترها به طور کلی به اجازه وزیر داخله بود.

نکته قابل توجه و جالب دیگر در این قانون آن بود که کلاتر یا شهردار و کارکنان بلدیته باید نشان لباس ویژه‌ای می‌داشتند. ماده ۱۰۶ مقرر می‌گردد: «کلاتر و معاون او و اعضای اداره بلدیته و اجزای دوائر و انجمنهای جزو آن، عملاتی موافق نقشه و نمونه که به اعضای هم‌اکنون رسیده خواهند داشت و ملیوس معینی به ترتیب مخصوص به آنها داده می‌شود».

در مجموع به نظر می‌رسد با وجود نقدهایی که امروز

می‌توان بر این قانون داشت مانند بی‌توجهی به حقوق زنان، اصاحق در نظر گرفتن شرایط آن روز جامعه ایران، این قانون «شرقی و نوآور بود. ضمن آنکه هیچ نهادی نمی‌توانست انجمن بلدیته را متحمل کند؛ قدرتی که حتی امروزه هم شورای اسلامی شهر از آن بهره‌مند نیست. برای داشتن درکی بهتر از شرایط آن روز ایران، تنها کافی است اشاره شود که پزایه احتساب «باری‌یر» در آن دوره، جمعیت کشور ۶/۸۶ میلیون نفر و امید به زندگی کمتر از ۳۰ سال و میانگین سنی جمعیت در حدود ۲۵ سال بود. «۹۰ درصد جمعیت شاغل، به کشاورزی و فعالیتهای وابسته به آن اشتغال داشت و بقیه به خرده‌فروشی و خدمات عمومی و خصوصی مشغول بودند. بیش از ۹۵ درصد جمعیت بی‌سواد و به غیر از تعداد قابل ملاحظه‌ای مکتب‌خانه و معدودی کلاس که از سوی مبلغان مسیحی اداره می‌شد، تنها ۲۱ مدرسه ابتدایی جدید و یک دبیرستان در کشور وجود داشت» (۶).

تحقق مناسب یک قانون و دستیابی به اهدافی که منظور قانونگذار بوده، هنگامی میسر خواهد بود که بستر اقتصادی - اجتماعی لازم فراهم باشد. قانون بلدیته سال ۱۳۸۶ شمسی با وجود نوآوری به سبب شرایط جامعه ایران هیچگاه تحقق کامل نیافت و تشکیل انجمن بلدیته به تهران و احتمالاً یکی دو شهر بزرگ کشور محدود گردید. شرایط ناگوار اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ایران پس از جنگ جهانی اول و بازماندن انقلاب مشروطیت از رسیدن به اهدافش، اوضاع نامساعدی به وجود آورده بود. «خرابیهایی ناشی از جنگ و قطع روابط بازرگانی، ضعف تولد مرکزی و سایر معضلات باعث خرابی وضع اقتصادی کشور گردید. خزانه کشور تهی بود و تجارت خارجی و داخلی یا شدیداً محدود یا به طور کلی قطع شده بود. زمینهای زیر کشت و تعداد دامها به مقدار زیاد کاهش یافت. قیمت نان و سایر کالاهای مصرفی چند برابر گران شد و بازار احتکار رواج پیدا کرده گرسنگی بی‌سودی کرد و بیماری نفوس و سایر امراض شیوع یافت. جمعیت ایران کم شد و بعضی از نواحی ایران به نقاط غیر مسکون میل گردید» (۷). از نظر سیاسی، به واسطه ضعف دولت مرکزی در ایالات، نیروهای گریز از مرکز قومی و منطقه‌ای کشور را با خطر تجزیه مواجه کرد. استقرار و حضور نیروهای نظامی انگلیس در مناطق مختلف کشور، استقلال و حاکمیت ایران را از میان برد، «اوضاع از فقدان وحدت ملی، تضاد سیاسی، آشفتگی و فقر اقتصادی، ناامنی و فساد و بی‌ایستگاری حکایت می‌کرد» (۸).

روشن است که در فقدان نظام شهرنشینی و اخلاق شهروندی، دستیابی به آرمانهای متصور برای انجمن بلدیته و نقش آن در اداره شهرها بیشتر به آرزویی خام می‌مانست تا برنامه‌ای واقع‌گرایانه و قابل پیاده شدن در عمل.

ادامه دارد

مشاور حقوقی

«ماهانامه شهرداریها طی شماره‌های قبل صفحه مشاوره حقوقی رایج منظور پاسخ به سئوالات حقوقی شهرداریها، ادارات ذی‌ربط و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی گشوده است. پاسخهای ذکر شده به منزله نقطه نظرات حقوقی وزارت کشور نیست و هیچ گونه استناد حقوقی ندارد.»

شورای اسلامی شهر قم اعلام نموده است: (ب) ممالک و مینای محاسبه عوارض شهرداری، نسبت به ساختمانی که بدون اخذ پروانه احداث گردیده و در کمیسیون ماده صد به پرداخت جریمه محکوم شده و مالک تقاضای صدور پایان کار دارد، چگونه است؟ آیا مالک و مینای محاسبه، تعرفه‌های عوارض زمان وقوع تخلف است یا تعرفه عوارض زمان صدور پایان کار؟

در قوانین و مقررات مورد عمل شهرداری علی‌الخصوص در تفسیر ذیل ماده صد قانون شهرداری، نص صریحی که مبرهن و مبین نحوه احتساب و وصول عوارض در این باره باشد، ملاحظه و مشاهده نمی‌شود و چون امر وصول عوارض یا امر پرداخت جریمه توسط متخلف دو بحث جداگانه است و از طرفی شهروندان متناسب با میزان بهر دندی از خدمات و اقداماتی که شهرداری در قالب مصوبات قانونی صورت می‌دهد، موظف و ملزم به پرداخت هزینه‌های مربوط هستند و سطح هزینه‌ها، حسب نیاز و احتیاجات روزمره شهرداریها، هر چندگاهی در قالب مصوبات قانونی تغییر و افزایش می‌یابند و اثر افزایش آن علاوه بر اینکه مصوبات قبلی را به کلی منسوخ می‌سازد، متوجه امور و خدمات آنی نیز می‌گردد، لذا منطقی است ممالک و مینای محاسبه عوارض متعلقه، تعرفه تصویبی مورد عمل زمان صدور پایان کار خواهد بود.

توضیحات: در این مقوله، صدور پایان کار برای متقاضی، اعتبار محوز ساختمان را کسب و احراز می‌نماید و برای دارنده آن نیز موجود حق و دارای آثار و تبعات حقوقی فراوانی است از جمله اجازه معاملات رسمی بر روی ملک مذکور را می‌یابد و...

معاونت خدمات شهری شهرداری زمین شهر، سئوالاتی را به شرح ذیل نمودند که به هر کدام جداگانه پاسخ داده می‌شود: ۱- شهرداری به منظور رعایت سوازیب شهرداری و پاکیزگی و زیبایی شهر با توسل به اهرمهای قانونی مندرج در منطق ماده ۱۱۰ قانون شهرداری و رعایت ترتیبات قانونی مورد اشاره، اخرا الامر علی رغم تمهیداتی که معمول می‌دارد موظف به کسب نظر مالک در زمینه‌های پیشنهادی نمی‌گردد، سئوال:

۱- آیا با توجه به اینکه صاحبان این قبیل املاک به دلیل سودجویی بیشتر طالب هیچگونه اقدامی در این زمینه نیستند، شهرداری می‌تواند به جهت تأمین منافع شهرداری

و اجتناب از خسارات آن، ممالک محاسبه را نرخ متداول بانکی قرار دهد؟

۲- در صورتی که شهرداری بر اساس نقشه و مجوز شورای شهر، میزان هزینه را محاسبه و به مالک ابلاغ نماید و مالک ظرف مهلت مقرر مراجعه ننماید، شهرداری مجاز خواهد بود، موضوع را از طریق کمیسیون ماده ۷۷ قانون شهرداری پیگیری و نسبت به اخذ رأی اقدام نماید؟

الف - راجع به مورد سئوال اول:

به موجب قانون عملیات بانکی بدون ربا، عنوان بهره بانکی - که از مصداق ربا محسوب می‌شود - از عملیات بانکی کشور کلاً حذف گردیده، نتیجتاً قوانین و مقرراتی که احتساب امری را به بهره متداول بانکی مجول کند، به اعتبار قانون مذکور منسوخ گردیده است.

ب - در مورد سئوال دوم:

صرف تنظیم صورت حساب هزینه طرح بودن هیچگونه اقدامی از سوی شهرداری در هر صورت، چه مورد اعتراض مالک واقع شود و چه اعتراضی نسبت به آن صورت نپذیرد، قطعی تلقی نشده و مشمول طرح دعوی در کمیسیون ماده ۷۷ قانون شهرداری نمی‌گردد.

توجهیاً کیفیت انشای حکم ماده ۱۱۰ قانون به نحوی است که صرفاً هزینه اجرایی و نتایج اقدامات معموله مورد توجه مقررین بوده که در این صورت صورت حساب قطعی شده و رأی کمیسیون ماده ۷۷ قانون شهرداری از اعتبار اسناد رسمی و لازم الاجرا برخوردار و قابل اقدام است.

۱- شهرداریها مستنداً به مفاد تبصره ۱ بند ۳ ماده ۵۵ قانون شهرداری، به جهت رفع انسدادهای معابر عمومی مکلف به جلوگیری و رفع موانع موجود و آزاد نمودن معابر به وسیله مأموران خود گردیده‌اند. سئوالات مطروحه:

۱- آیا شهرداری می‌تواند اجناس در معابر عمومی را جمع‌آوری نماید یا خیر و بنا فقط مجاز به رفع سد معبر و قرار دادن اجناس به داخل و محل کسب است؟

۲- چنانچه شهرداری مجاز به آزادسازی معبر و قرار دادن اجناس به داخل محل کسب باشد نحوه برخورد با تکرار تخلف چگونه است؟

۳- شهرداری برای جمع‌آوری و نگهداری به چه نحو عمل نماید؟

۴- در خصوص نگهداری اجناس و عدم مراجعه مالک

چگونه باید عمل نمود؟

۵- با سند معاینه کسبه و دستفروشان و فاقد محل کسب چگونه باید عمل نمود؟

۶- بعضی از کسبه که اجناس آنها جمع آوری می شود در محاکم قضایی به عنوان سرقت، سرکشی و بعضاً قضاات حکم صادره و مأموران شهرداری را به جبران خسارت محکوم می نمایند؟

۷- چنانچه در زمان نگهداری اجناس جمع آوری شده، به علت سرور زمان تغییر رنگ یا از حیز انتفاع خارج شود، آیا شهرداری ضامن است یا خیر؟

①- قبل جلوگیری و رفع سوانح ائمه به مفهوم توقیف اموال نیست زیرا «توقیف اموال» مجازات تلقی می شود و تصدک به آن فقط صراحت قانون و توسط محاکم قضایی به عمل می آید.

از آنجایی که در متعلق تبصره ۱ بند ۲ ماده ۵۵ قانون شهرداری باستانی فعل «جلوگیری» حکم دیگری از جمله «توقیف اموال» به شهرداری محول نگردیده، لذا جمع آوری اموال عاملان ائمه توسط مأموران شهرداری خلاف قانون و در صورت تلف، ضامن هستند.

۲- حدود سطح اشغال پیاده رو یا اماکن عمومی که مأموران شهرداری مکلف به پاکسازی آن هستند شامل آن قسمت از سطح پیاده رو و به طور اعم سطح معابری است که صرفاً برای سهولت تردد عموم اختصاص داده شده و قاعدتاً نمی تواند محل استقرار کالا و اجناس اشخاص و ممانع تردد عموم گردد.

۳- نظیر به اینکه در قانون شهرداری برای مقابله با تکرار چنین تخلفاتی حکمی تبیین نشده است به نظر می رسد در صورت تکرار تخلف از ناحیه کسبههایی که دارای پروانه کسبی هستند مراتب به سازمان صنایع مربوط منعکس تا از طریق سازمان مذکور تدابیر لازم اتخاذ گردد. و برای مقابله با دستفروشان و... که نسبت به اختلاطهای مأموران شهرداری

عکس العمل نشان می دهند و یا تهمرد می نمایند بهترین راهکار، هماهنگی با مأموران انتظامی - یعنی ضابطان دادگستری - است. مع التوجه، عدم مداخله نیروهای انتظامی، مانع از وظیفه مقرر نمی گردد.

② شهرداری در اجرای بند ۱۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری در خصوص ضرورت رفع خطر از بناها و دیوارهای شکسته و خطرناک واقع در معابر عمومی، به هنگام اجرا، بعضاً قسمتهای دیگر و متصل به بنا - که نیازی به رفع خطر از آن نیست - به دلیل عدم استحکام ریزش نموده و موجب طرح دعوی از سوی مالک در محاکم می گردد و محاکم نیز با برآورد خسارت، رای به محکومیت شهرداری صادر می نمایند، در چنین مواقعی راهکار قانونی چیست و چه توصیه هایی دارید؟

③ نامه عملکرد قانونی بند ۱۴ ماده ۵۵ قانون شهرداری صرفاً مخصوص به آن قسمت از بناهای مخروبه و خطرناکی است که اولاً در معابر عمومی، کویچهها، اماکن عمومی و... واقع شده، ثانیاً شمول اطلاق حکم مذکور فقط به دیوار یا بنایی است که برای عموم خطرناک تشخیص داده شده و نسبت به سایر قسمتهای ساختمان که خارج از محدوده عملکرد و خارج از اذن قانونی است، تخریب و تعمیر نمی یابد، لذا مأموران اجرا در این باره می بایست سعی وافر در انجام وظایف محوله معمول دارند تا حسن اینکه اهداف قانونی مضمح نظر تحقق می یابد با تمهیدات و تدابیر فنی که اتخاذ می نمایند، از گسترش عملیات به سایر قسمتهای ساختمان که در قضای عمومی واقع نشده به نحو مؤثر جلوگیری به عمل آید. در غیر این صورت، نتیجه و ما حاصل پدید آمده بی احتیاطی قلمداد می شود و مشمول حکم ماده ۱۱ قانون مسئولیت مدنی مصوب سال ۱۳۳۶ (مورد استناد محاکم رسیدگی کننده) می گردد. ♦

تجهیزات آب نما

طرح - اجراء - فروش

پس از سالها فعالیت در صنعت آب بهترین کالا و خدمات عرضه میگردد

تاسیس ۷۵۲۶۴۳۹ تلن ۷۵۲۰۹۵۱
صندوق پستی ۱۵۶۵۵-۳۱۱ کد پستی ۱۵۶۱۷

تعمیرات و مستقی، شمسی و
نیازمندینمای، بیسات آب شرب

نقش فرهنگ و آموزش در کاهش بلایای طبیعی چین

بخش پایانی

بخش اول مقاله به تجزیه و تحلیل ابعاد و انواع بلایای شهری پرداخته در بخش نهایی مقاله، راهکارهای آموزشی و اجرایی کاهش بلایای شهری با تأکید بر تجارب دولت چین در عرصه های ارتقای فرهنگ ایمنی شهری، کاهش بلایا در طرحهای جامع شهری و سازماندهی تشکیلات اداری تشریح شده اند.

◆ نوشته جین لی
◆ ترجمه مجید عبداللہی

۴- بعضی از دانش آموزان در زمینه مهارت آتش سوزی آستیاہ می کنند ۵- مراکز تفریحی زیادی برای سازمانهای آتش نشانی وجود دارد.

پیشنهادی برای تبلیغ و کاربرد ساختار دانش و فرهنگ برای کاهش بلایا در کلانشهرهای چین
افزایش سیستم موضوعی برای مطالعه کاهش بلایا

مهمترین نشانه ایجاد موفقیت آمیز سیستم مطالعه کاهش بلایا عبارت است از شناسایی جامعه علمی، به دست آوردن تجربیات موفق مدیران و سرانجام وارد کردن آن در سیستم طبقه بندی استاندارد ملی. چارچوب اساسی و پایه تصور یکی موضوع کاهش بلایا مطابق با روشهای طبقه بندی علمی عبارت است از «از تئوری تا کاربرد، از ساده تا پیچیده، از درجه پایین تا درجه بالا، از مقیاس میکرو تا مایکرو و از عام تا خاص». نتایج پارهای از تحقیقات نشان می دهد که ظاهراً بلایای شهری به واسطه وجود بعضی از انواع وسائل ارتباطی در سیستم بلایا به یکدیگر مربوط هستند.

مطالعه بلایای شهری به عنوان یک موضوع باید حداقل شامل موارد زیر باشند: ۱- تصور عمومی از کاهش و پیشگیری بلایای شهری؛ ۲- علائم مخصوص بلایای شهری یعنی زبان بخشی، ارتباط، تنوع گونه های تمرکز ناحیه ای، دوره سازگشت و...؛ ۳- ماهیت کاهش بلایا؛ ۴- مکانیسم ایجاد و عناصر بلایای شهری؛ ۵- روشها و تصورهای بلایای شهری شامل مدل سازی بلایا، سیستم های پویا، تجزیه و تحلیل خطر، کنترل بحران و...؛ ۶- تصمیم گیری، تجزیه و تحلیل محورهای عملی کاهش بلایای شهری، هشدار و اخطار بلایا و...

تسریع در وضع قانون کاهش و پیشگیری بلایای شهری

آموزش عمومی فرهنگ ایمنی

تلقی عموم افراد جامعه از بلایا نشان می دهد که تنها توجه به روانشناسی پیشگیری و کاهش بلایا، بلکه توجه به آموزش کودکان و جوانان، افراد شاغل و بیکار یا هر نوع آموزشی در زمینه پیشگیری بلایا اهمیت فراوانی دارد. به عنوان نمونه آتش سوزی را مورد بررسی قرار می دهیم:

نویسنده شخصاً نگرش عمومی نسبت به ایمنی و پیشگیری در سوئد را وقتی که از مرکز پیشگیری از بلایای سوئد در سال ۱۹۹۴ بازدید کرد تجربه کرده است. آگاهی عمومی از خطر آتش سوزی در کشور سوئد بسیار بالاست. این موضوع نه تنها در دانشگاهها بلکه در مدارس ابتدایی، سازمانهای اداری و اجرایی و بیمارستانها نیز صدق می کند. در عوض، آگاهی مردم چین درباره اینکه چطور خود را در برابر این خطر ایمن سازند اندک است. آتش سوزی در قصر دوستی (Friendship Palace) «کار می» در هشتم دسامبر ۱۹۹۴ زمانی روی داد که ۷۶۹ بیننده در سالن نمایش این قصر در حال تماشای برنامه بودند. تنها یک در از هشت در خروجی سالن باز و بقیه بسته بود. در نتیجه در زمان وقوع آتش سوزی همه افراد به طور همزمان به سمت تنها در خروجی سالن حرکت کرده و در این ازدحام بسیاری از افراد جان خود را از دست دادند. مقایسه ای دیگر نشان می دهد که همه افراد در کشور سوئد شماره ۹۰۰۰ را که شماره اطلاع رسانی سازمان آتش نشانی است می دانند در حالی که در کلانشهرهای چین مثل پکن و نیانجین ۴۰ درصد از دانش آموزان مدارس شماره ۱۱۹ را که شماره آتش نشانی است نمی دانند.

پدیده هایی با شرایط زیر در کلانشهرهای چین معمولی هستند: ۱- وقتی آتش سوزی رخ می دهد هیچ اخطار و هشدار وجود ندارد. ۲- آتش نشانی دیر به محل حادثه می رسد. ۳- مردم نمی دانند چطور آتش سوزی را مهار کنند.

سایبندیه دلیل افزایش جدی تهدید بلایا در وضع پانکمیل قانون کاهش بلایا تسریع کنیم و تحقیقات را به سمت نواحی که در معرض خطر بلایا هستند هدایت کنیم، اما تا این تاریخ، هنوز مطالعه‌ای جهت تدوین قانون برای کاهش و پیشگیری بلایا در چین شروع نشده است.

در صورتی که ساختار قانونی کاهش بلایا تشکیل و تکمیل نشود طرح‌های کاهش بلایا کارایی لازم را نخواهند داشت. نویسنده معتقد است این موضوع (قانون کاهش بلایا) باید محور علائق مشترک سیاستگذاران و مجالس ملی در همه سطوح باشد. کاهش بلایا یک پروژه نظام‌مند اجتماعی بسیار پیچیده است، ما نه تنها باید پیش‌بینی بلایا، پیشگیری، کنترل اضطرابی و دفع آنها را افزایش دهیم بلکه نیاز داریم رفتارها و فعالیت‌هایی را که ایمن نیستند به وسیله ابزارهای قانونی محدود نماییم. قوانین و مقررات کاهش بلایای چین می‌تواند به سطوح مختلفی تقسیم شود. مطابق با پیشرفت شرایط واقعی و نیازها، وضع قانون کاهش بلایای کشور چین نیز باید شامل چهار سطح باشد: قانون اساسی کاهش بلایا، قوانین بخشی کاهش بلایا، قوانین و مقررات اداری کاهش بلایا و وضع قوانین محلی کاهش بلایا. قوانین و مقررات کاهش بلایا نیز مانند ایمنی، پروژه‌های نظام‌مند پیچیده‌ای هستند و ما باید اصل «اهداف یکسان، خطوط راهنمای هماهنگ و روابط متقابل» را بپذیریم. وضع قانون ایمنی و کاهش بلایا یک موضوع و دانشی بین رشته‌ای مرتبط با رویه قضایی، دانش ایمنی، دانش محیطی، زمین‌شناسی، مطالعه بلایا و نظایر آنها است. اما به‌طور کلی سیستم قانونگذاری

پیشگیری بلایای شهری.

وضع قوانین کاهش و پیشگیری بلایای شهری باید به روش زیر صورت پذیرد: ۱- قانون اساسی؛ ۲- قوانین بخشی؛ ۳- قوانین و مقررات اداری و اجرایی؛ ۴- قوانین و مقررات محلی. شکی نیست که قانون کاهش و پیشگیری بلایای شهری به یک سازمان اداری و اجرایی، و فرهنگ ایمنی شهری نیاز دارد.

ساختار یک سازمان اداری و اجرایی برای کاهش بلایای شهری

همچنان که نه‌مین کنگره کاهش بلایای طبیعی چین تأکید داشت ساده کردن سازمان‌های اداری و اجرایی برای رسیدن به کارایی بالاتر و ترکیب سازمان‌های مرتبط برای ایجاد سازمانی کامل است. در پیروی از این اصل وزارت منابع زمینی (MLR) از وزارت معادن، دفتر منابع زمینی، اداره اقیانوس‌شناسی و اداره نقشه‌برداری تشکیل شده است که ساختار آن به هیچ‌عنوان از چهار سازمان یاد شده تشکیل نشده بلکه ساده شده چهار سازمان است. در جهت تمرکز اداره هماهنگی منابع ملی شامل بخش‌های مرتبط با زمین، خاک، اقیانوس و مواد معدنی تشکیل شده است که این اداره برای ایجاد هماهنگی و افزایش کارایی آنها مفید است. اداره هماهنگی مسئولیت نظارت و اداره اکثریت منابع طبیعی کشور چین را برعهده دارد. ماهیت مسئولیت آن نظارت و کنترل است. هدف اصلی وزارت منابع زمینی چین نگهداری، حفاظت و ضمانت استفاده و بهره‌گیری عقلانی و منطقی از منابع طبیعی کشور چین است چرا که می‌بایست به‌منظور

باید شامل قانون اساسی مدیریت بلایا و قانون بخشی کاهش بلایا باشد. بنابراین مطالعه وضع قانون کاهش بلایای شهری باید روی موارد زیر تأکید کند:

۱- افزایش مطالعه بر روی سیستم قانونگذاری برای اداره و اجرای طرح پیشگیری بلایای شهری؛ همچنانکه کاهش بلایا فعالیتی مهم و اضطرابی است کار وضع قانون برای کاهش بلایا نیز باید در مسیر و اجرای توسعه شهری قرار گیرد. بنابراین تحقیقات باید به جهت ارزیابی خطر پروژه‌های بزرگ و مهم همانند بازرسی از نظر آتش‌سوزی، بازرسی ایمنی و امنیتی هدایت شوند.

۲- افزایش مطالعات قانونگذاری روی قانون کاهش بلایا و تمرکز روی قانون کاهش و

بی سردن و درک نگهداری و حفاظت منابع طبیعی می‌بایست برنامه‌ریزی علمی داشت.

سازمان آفرای کاهش بلایای شهری که در حال شکل گرفتن است برای سازماندهی به وضع سازمان‌های موجود شامل موارد زیر است: مدیران مسئول محافظت شهر در برابر زلزله، ذخیره‌سازی آب، مراکز هواشناسی، مراکز اضطراری به علاوه بخش‌های کنترل منابع خطر (مانند کنترل ترافیک و آنتن‌سوزی)، مرکز شبکه حوادث احتمالی و مسیرهای

اسب نداشتن از جریانات سنگ و گل در نواحی کوهستانی شمال و غرب شهر یکن است. تاکنون هیچ اقدام نظام‌مندی برای کاهش بلایا انجام نشده که در طرح جامع یکن آمده صورت نگرفته است.

ارتقای فرهنگ ایمنی شهری

فرهنگ ایمنی یک روند غیرقابل اجتناب تمدن بشری است که با پیشرفت جوامع انسانی همواره است. هنگامی که ما فرهنگ ایمنی را در کشور خود ارتقای دهیم باید به موارد زیر

۱۶ بند از ۱۸ بند مربوط به طرح جامع یکن (۲۰۱۰-۱۹۹۱) در ارتباط با کاهش بلایای شهری است

فرهنگ ایمنی شهری باید حس کاهش بلایای شهری را عمومیت بخشد و آگاهی عمومی از خطرات را ارتقا دهد

توجه کنیم:

۱- توسعه فرهنگ ایمنی باید با شرایط ملی منطبق باشد این امر وظیفه طولانی مدت و دشواری برای ایجاد فضای فرهنگ ایمنی است. ما نیاز مندیم که تمام شهروندان را برای مشارکت در انجام این حرکت با شرایطی که دارند، بسیج نماییم.

۲- توسعه فرهنگ ایمنی باید همراه و همگام با توسعه اقتصادی کشور سوسیالیستی چین و توسعه و مدیریت ایمنی باشد.

۳- فرهنگ ایمنی شهری باید حس کاهش بلایای شهری را عمومیت بخشد و آگاهی عمومی را از خطرات ارتقا دهد. در اوایل قرن بیست و یکم تقریباً یک سوم جمعیت چین در نواحی شهری زندگی خواهند کرد. بنابراین ضروری است که مفهوم ایمنی کاهش بلایا در کلانشهرها، ایمنی اجتماعی

- محورهای عملی برای توسعه پایدار سیستم کاهش بلایا در نواحی مسکونی شهری عبارت‌اند از: ۱- فراهم ساختن محیط عمومی و مسکونی ایمن ۲- ارتقای مدیریت و برنامه‌ریزی سکونت از نظر اکولوژیکی ۳- توسعه مجموعه‌های مسکونی سبز
- ۴- ارتقای بهره‌وری و بهره‌برداری از مصالح در خانه‌سازی و توسعه ایمنی در محیط‌های مسکونی همجوار با صنایع

گذرا اضطراری.

انجام وظایف کاهش و پیشگیری از بلایا در طرح‌های جامع شهری

در ششم اکتبر ۱۹۹۳ هنگامی که طرح جامع شهر یکن تصویب شد شهردار ایالت تأکید کرد که در طرح جامع پیشگیری از بلایا محور اصلی است و یک سیستم جامع کاهش بلایا باید به تدریج به منظور تأمین ایمنی شهر و شهروندان ایجاد شود. ۱۶ بند از ۱۸ بند مربوط به طرح جامع یکن (۲۰۱۰-۱۹۹۱) در ارتباط با کاهش بلایای شهری است. بند ۸۸ اهتمام عمومی طرح برای کاهش بلایا، بند ۸۹ مربوط به ساختار پیشگیری از جرم و جنایت در شهر، بند ۹۰ مربوط به مقابله با زمین‌لرزه، بند ۹۱ در مورد کنترل آتش‌سوزی، بند ۹۲ کنترل سیلاب و بند ۹۳ مربوط به کاهش

و محافظت از محیط زیست را مطرح کنیم.

به طور کلی سکونت در شهرها دارای سه جنبه است: محیط طبیعی ناحیه شهری (ناحیه)، محیط جامعه شهری (شهر) و محیط محلی مسکونی (مخلة‌ها). محورهای عملی برای توسعه پایدار سیستم کاهش بلایا در نواحی مسکونی شهری عبارت‌اند از: ۱- فراهم ساختن محیط عمومی و مسکونی ایمن ۲- ارتقای مدیریت و برنامه‌ریزی سکونت از نظر اکولوژیکی ۳- توسعه مجموعه‌های مسکونی سبز ۴- ارتقای بهره‌وری و بهره‌برداری از مصالح در خانه‌سازی و توسعه ایمنی در محیط‌های مسکونی همجوار با صنایع.

ضمناً باید آموزش‌های اجتماعی فرهنگ ایمنی را ارتقا دهیم و آگاهی عمومی را از ایمنی کاهش بلایا افزایش دهیم. ♦

تصادفات کودکان در راه مدرسه باعث نگرانیهای بسیاری در کشور شده است. آمار و ارقام نشان می‌دهند که تصادفات کودکان زیر ۱۰ سال در ایران طی ۱۰ ماه (مهر ۱۳۷۶ تا تیر ۱۳۷۷) بالغ بر ۱۳۲۰ نفر بوده که ۱۲/۵ درصد کل فوریت‌های کشور را تشکیل می‌دهد. بررسی آمار نشان دهنده این مطلب است که متأسفانه خدمات جانی و مالی ناشی از تصادفات کودکان، هر ساله افزایش می‌یابد. از آنجا که یکی از اقدامات مؤثر در جهت مبارزه با این پدیده، استفاده از تجربیات کشورهای پیشرفته است، تجربه این کشورها نشانگر توجه به قربانیان اصلی تصادفات ناشی از رانندگی یعنی کودکان است. امروزه خیابانها محدوده پرخطری برای کودکان به حساب می‌آید. کودکان به دلیل اندام کوچک، ناتوانی در برداشتن گامهای بلند، عدم تسلط در هنگام دویدن یا دوچرخه‌سواری، پتانسیل جنبشی و بیقراری در پیاده‌روها و خیابانها، محدودیت حوزه دید و زاویه دید، ناتوانی در انتخاب بین دو یا چند چیز جذاب و... لطافت جبران ناپذیری از تصادفات می‌بینند. وقتی کودکان در شرایط سخت قرار می‌گیرند به هیچ وجه نمی‌توانند با کمک قواعد ساده‌ای که اموخته‌اند راه گریز از آن شرایط را پیدا کنند. برای کودکان بسیار دشوار است موقعیت‌های پیچیده و بحرانی را درک کنند و نسبت به آنها واکنش سنجیده نشان دهند. در این مواقع حتی دستورالعمل‌های صحیح نیز نمی‌توانند به آنها کمکی کند. به ویژه اینکه آنها در این مواقع از لحاظ تصمیم‌گیری بسیار ضعیف هستند پس کودکان بسیاری از مقررات را درک نمی‌کنند، مقرراتی که اجرای آنها بیش از دانستن آنها اهمیت دارد و کودکان در شرایط سخت نمی‌توانند این مقررات را اجرا کنند. کودکان با چنین مخاطره‌هایی مواجه‌اند اما رانندگان، حداقل نسبت به عابر پیاده چنین احساسی ندارند. راننده وقتی در کابین قرار می‌گیرد خود را در حفاظ امنیتی می‌بیند که بایرون متفاوت است بنابراین رفتار آن با عابر پیاده هنگام تردد از خیابان کاملاً فرق دارد.

در چنین شرایطی چه باید کرد؟ کودکان نمی‌دانند که اتومبیل برای ایستادن کامل احتیاج به یک خط قرمز مشخص دارد، آنها تصور می‌کنند که اتومبیل می‌تواند به موقع توقف کند. آنها واقعیت را با تخیلات خود اشتباه می‌گیرند ضمن اینکه در تخمین مسافتها و سرعت اتومبیل‌ها نیز دچار اشتباه می‌شوند علاوه بر این کودکان تحمل انتظار طولانی کنار خیابان و درک درست از خطرات متوجه خود را ندارند. پس چه باید کرد؟ امروز در کشورهای پیشرفته پلیس مدرسه مسئولی رویارویی با تصادفات ناشی از رانندگی است و دولت آلمان تجربه بسیار موفقی در این زمینه داشته است.

پلیس مدرسه

♦ ترجمه داوود حضرتی

پلیس مدرسه کشور آلمان می‌تواند به این موضوع افتخار کند که از سال ۱۹۵۳ در مناطقی که به انجام وظیفه پرداخته، هیچ گونه تصادف منجر به فوت رخ نداده است. هم‌اکنون بیش از ۵۰ هزار دانش‌آموز و افراد بزرگسال به عنوان پلیس مدرسه فعالیت می‌کنند.

در محله‌های تردد خطرناک که فاقد چراغ راهنمایی و یا خاکشویی مخصوص عابر پیاده است و در ساعاتی که

ترجمه: منیر المصطفی ترجمه: مطلقا، ویرایش: انداز جهانی
شماره‌های نشر: در شماره ۳۰ ماهنامه «باغچه‌گل»
فصلنامه نشر: «الهام» مجله «مدرسه» شماره ۱۰۰ مورخ
تیر ۱۳۷۷

پلیس مدرسه آلمان می تواند به این موضوع افتخار کند که از سال ۱۹۵۳ در مناطقی که به انجام وظیفه پرداخته، هیچ گونه تصادف منجر به فوتی رخ نداده است.

دانش آموزان به مدرسه می روند، پلیس مدرسه با توجه خاص به امر ایمن کردن کودکان در خیابانها می پردازد. از دیگر فعالتهای پلیس مدرسه می توان به مراقبت از کودکانی که منتظر سرویس مدرسه و یا اتوبوس هستند و همچنین سوار و پیاده کردن آنها و کمک به مستقر نمودن آنها در داخل اتوبوس و سرویس مدرسه اشاره نمود.

اولین پلیس مدرسه در جمهوری فدرال آلمان

پلیس مدرسه گذشتهای موفقیت آمیز دارد. فکر تأسیس پلیس مدرسه در اوایل قرن بیستم در ایالات متحده آمریکا یا وجود آمدن پس از جنگ جهانی دوم، انجمن ترافیک آمریکا آن راه اروپا آورد. در کشور آلمان اولین پلیس مدرسه در منطقه کسرن وستهایم به وجود آمد و خیلی زود اقدامات

این افراد در نظر گرفته است.

از سال ۱۹۹۱ خدمات پلیس مدرسه، به طور مرتب از طرف انجمن صنعت اتومبیل سازی حمایت مالی می شود. مسئولان مدرسه، نمایندگان والدین و همچنین مراکز پلیس و مسئولان ترافیک بر فعالیت پلیس مدرسه نظارت دارند. دانش آموزان می توانند به صورت داوطلب در پلیس مدرسه ثبت نام کنند. دانش ۱۳ سال تمام، حس مسئولیت، قدرت تمرکز، توانایی انجام امور مربوطه و آمادگی برای کمکهای

از سال ۱۹۹۱، خدمات پلیس مدرسه به طور مرتب از طرف انجمن صنعت اتومبیل سازی آلمان حمایت می شود.

اجتماعی برخی از شرایط این افراد است. نیاید به خدمات پلیس مدرسه ساده نگریست و اثر کارایی ساده پنداشت. افراد پلیس مدرسه صبح زود از خواب می بیدارند و در شرایط خوبی مختلف در خیابانها به انجام وظیفه می پردازند. مأموران مجرب راهنمایی و رانندگی و کارشناسان متخصص سازمان ترافیک آموزش پلیس مدرسه را به عهده دارند. افراد پلیس مدرسه می توانند همیشه روی کمکهای سازمان ترافیک حساب کنند. هر ساله با هماهنگی و سازماندهی سازمان ترافیک و انجمن صنعت خودرو سازان رقابتهای منطقه ای بین پلیس مدرسه برگزار می گردد.

مشابهی در شهرهای کازلسروهه، کلن و دوسلدورف انجام گرفت. در سال ۱۹۵۳ پلیس مدرسه به دستور کریستف زیبوه، وزیر وقت ترافیک آلمان، تجهیز گردید. بتدریج با کمک سازمان ترافیک آلمان و شرکت خودروسازی فولدا، این اقدام در شهرهای مختلف گسترش یافت. امروزه نیز از طرف این دو، به پلیس مدرسه کمکهای مالی پرداخت می گردد. افراد پلیس مدرسه با لباسهای مخصوص نارنجی و سفید که شامل یک گلابه، شل و علامت ویژه ای است که به دست می گیرند، مشخص می شوند. این لباس از طرف سازمان ترافیک طراحی شده و سازمان مذکور آموزش ویژه ای برای

منبع: Verkehrswacht aktiv, 5/1998, P. 6-7

نمایندگیهای فروش مهندسه شهر داریها

۱- تهران انتشارات پیام

انقلاب، روبروی دانشگاه، پلاک ۱۳۳۲، تلفن: ۶۴۰۹۵۳۱

۲- تهران انتشارات پرهام

اول خیابان فروردین، جنب گلش ملی، پلاک ۷۱۲، تلفن: ۶۴۶۸۲۳۵

۳- تهران انتشارات روزبهان

خیابان انقلاب، مقابل دانشگاه تهران، پلاک ۱۳۳۲، تلفن: ۶۲۰۸۶۶۷

۴- تهران انتشارات خوارزمی

خیابان انقلاب، مقابل دانشگاه تهران، پلاک ۱۳۹۸، تلفن: ۶۲۰۰۷۰۶

۵- تهران مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن

خیابان ولی عصر، بین میدان ولی عصر و دمشق، مجتمع تجاری - اداری ولی عصر، تلفن: ۶۲۹۰۳۷۰

۶- تهران انجمن صنفی مهندسان مشاور و شهرساز

خیابان شهید بهشتی، خیابان شهید صابونچی، شماره ۲۰، تلفن: ۸۷۲۰۷۳۰-۱

۷- تهران دانشگاه شهید بهشتی

اولین، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده معماری و شهرسازی، دبیرخانه آقای یاری، تلفن: ۶۱۴۱۶۵۱

۸- تهران شهرداری منطقه ۸ تهران

پارک، میدان نوبت، ضلع غربی، پستان، روایت عمومی، تلفن: ۷۱۰۲۳۹-۴۱

۹- تهران شهرداری منطقه ۱۶ تهران

خیابان شهید رجایی، ایستگاه ورزشگاه، روابط عمومی، واحد فروش، تلفن: ۵۷۰۵۲۶۶

۱۰- تهران شهرداری منطقه ۱۹ تهران

خالی آباد نو، خیابان میماد، معاونت اجتماعی، واحد فروش، تلفن: ۵۰۰۵۱۵۴

۱۱- ارومیه کتابسرای طرافت

خیابان خیام جنوبی - پاساژ ارک، تلفن: ۰۲۴۱-۲۲۶۳۶۱

۱۲- اهواز دفتر سرپرستی روزنامه همشهری

امانسه، خیابان بوعلی، پلاک ۴۰، تلفن: ۰۶۱۱-۳۳۱۵۰۸

۱۳- تبریز دفتر خدمات کامپیوتری صادق زاده

کوی ولی عصر، فلکه بزرگ، بازار شهر شه

طبقه دوم، تلفن: ۰۴۱-۳۳۳۲۰۱

۱۴- رشت انتشارات شهر سبز

خیابان نامجو - روبروی دانشکده علوم پایه، تلفن: ۰۱۳۱-۲۳۸۰۸

۱۵- سردسرت نمایندگی بخش مطبوعات

خیابان امام خمینی (ره)، روبروی پارک شهر، دفتر نمایندگی بخش مطبوعات، کد پستی: ۰۵۹۶۱۷، تلفن: ۰۲۸۲۵-۲۷۷۲۷

۱۶- قزوین دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین

خیابان نواب شمالی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قزوین، حمید مهدوی

۱۷- کاشان سرپرستی روزنامه همشهری

خیابان آیتالله کاشانی، نبش خیابان دکتر غزنوی، ساختمان لاجوردی، طبقه اول، تلفن: ۰۲۶۱-۲۶۶۲۲

۱۸- مشهد کتابفروشی بهاران

بلسار سجاده، چهارراه بزرگمهر، بازار نیکار، تلفن: ۰۵۱-۷۸۵۸۲۷

۱۹- یزد تعاونی دانشگاه یزد

بلسار طالقانی، ساختمان مرکزی شماره یک، مرکز فروش کتاب، تلفن: ۰۳۵۱-۶۶۲۱۱۱

توضیح

در پی گسترشی که در صفحه عمارت نو شماره ۲ ماهنامه آرپل هفتم آهوار درج شده بود، مهندس عبدالکریمی مجری این طرح، طی نامه‌ای نکاتی را در مورد این گزارش تذکر داده‌اند که در ذیل می‌خوانید:

- ۱- در خصوص ۸۰ متر گلش پارک، یکی از پلهای منطبق و چهارم، هیچگونه آساری تهیه نشده است.
- ۲- در صفحه ۳۷ بطور ۱۰ کلمه با پایه‌ها اشتباهاً پایه‌ها صحیح است. هیچگونه شمی تا ارتفاع ۵۴ متر در پل جفر نشده است.
- ۳- استفاده از روش منبره آزاد و پس کشیده بودن طرح، از قبایلی به جنس مصالح نشاسته و یک روش معمول در طراحی و ساخت، پل بتنی و قوسهای پس کشیده است.
- ۴- ضخامت سقفات پل به طور متوسط ۷ سانتی بوده و بعضی از نقاط کدر ارتفاعی برای رعایت توری به ۵ سانتی متر کاهش داشته و در هیچ نقطه‌ای ۲ سانتی متر نبوده است.
- ۵- در طرح فوق مشاور طراحی و جوش داشته و شرکت دیوگال آلمان فروشنده ورقهای تنبیر و خلاف و گینه گرمهای قطعات مورد نیاز طرح بوده است و از سوی مجری طرح، تعدادی از نقشه‌ها جهت تعیین ابعاد دقیق گرمها و مرکزها به آن شرکت ارسال شد تا به لحاظ ابعاد و اندازه مشکلی برای قطعات به وجود نیاید.
- ۶- در ضمن آنجا که شرکت فوق نیاز به چنین پلهایی بوده، این طرح را نیز تأیید کرده است.
- ۷- از طرف شهرداری، یک نفر تکنیسین در کارگاه حضور داشت و از طرف استاذ وقت و معاون عمرانی، دکتر فیاضی استادن و مهندس مجری طرح تعیین شد زیرا اگر کار فقط در سیکل شهرداری قرار می‌گرفته، از لحاظ زمانی و مشکلات اداری مشکل پل پنجم به وجود می‌آمد. از طرف پیمانکار نیز ۲ نفر مهندس در این طرح همکاری می‌کردند و از طرف مشاور ۲ نفر تکنیسین و یک مهندس در کارگاه و ۲ نفر مهندس در دفتر مرکزی مشاور همکاری می‌نمودند.
- ۸- ضربت انجمن پلین چنین سازه‌هایی طبق همین نامه بارگذاری پلهای کشور بوده و عدد خاصی مدنظر قرار نگرفته است.
- ۹- پل هیچگونه تستی نداشته است و نباید اظهارات شهردار وقت (هلاکوبی) خبر تبلیغی در اثر بارهای وارده باشد. خیز مجاز دهانه بزرگ، پل ۸/۴ سانتی بوده و اصولاً رفتار خیز از قبایلی به باربری کلی پل ندارد و چون خیز کمتر از حد مجاز است نمی‌توان نتیجه گرفت که باربری پل هوادار شود.
- ۱۰- عاقد شهرداریها از بوجه ویرگیری مهندس عبدالکریمی، مجری پل هفتم اهواز، سیاست‌گذار است.

مرکز مطالعات برنامه ریزی

شهری منتشر کرد:

● مدیریت اجرایی مادر شهر ستول

● سرانه بودجه شهرداریهای کشور

سال ۱۳۷۶

● بررسی تجربه‌های

خصوصی سازی خدمات شهری

شهرداریها

علاوه بر این، جهت تهیه این کتابها می‌توانند با

مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری با تلفنهای

۰۶۱۳۱۳۶۱-۸۷۹۵۳۷-۸۸۸۰۲۳۶

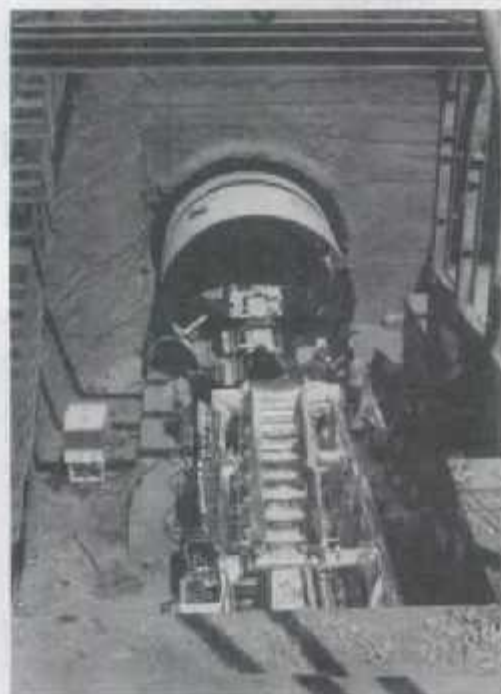
۰۸۷۷۲۶۲۵ تماس حاصل فرمایند.

وارده را نذارند، این مشکل وقتی حادث می‌شود که زباله‌ها و مواد زاید به داخل جویهای روباز تخلیه می‌شوند و جلوی عبور آب را می‌گیرند که در بارندگیهای شدید، این مواد شنوای در آب با آن حرکت می‌کنند و در تقاطع با جویهای دیگر جمع می‌شوند و بناز خیابانها زیر آب می‌روند. این منظره را هنگام بارندگیهای شدید در اغلب خیابانهای تهران به ویژه محورهای جنوبی و مرکزی می‌توان دید.

از سوی دیگر، سطح تراز آبهای زیرزمینی در تهران به طور چشمگیری در حال بالا آمدن است. در شهر تهران بارندگی سالانه و بارش نزولات آسمانی بر روی دال جنوبی رشته کوه البرز به صورت مستقیم وجود دارد. به مرور نیز این آبها در رودخانه‌های طبیعی و سیلابهای بدون پوشش غیرقابل نفوذ جریان می‌یابند و به داخل آبفیت زیر شهر تهران تزریق می‌شود. تجمع این آبها و آبهای فاضلاب ناشی از چاههای جذبی در درون آبفیتی که حدود ۶۰۰ متر ضخامت دارد، سفره آب زیرزمینی یا سطح آزاد را ایجاد کرده است. از آنجا که امکان تخلیه طبیعی این سفره کم است، سطح تراز

بارش دوباره باران در تهران رودخانه‌ها و سیلابهای شهری ضعیف می‌کنند و با افزایش حجم آب، خیابانها به ویژه در مناطق مرکزی و جنوبی شهر زیر آب می‌روند، خانه‌ها آسیب می‌بینند و رفت و آمد مختل می‌شود. میزان متوسط بارندگی در تهران بزرگ از ۲۰۰ تا ۴۰۰ میلیمتر (به ترتیب از مناطق جنوبی تا مناطق مرکزی، مرتفع و کوهستانی) است. میانگین بارش سالانه در تهران ۲۲۰ میلیمتر است که معادل ۸۸ درصد متوسط بارش در ایران (۲۵۰ میلیمتر) است. در حالی که شبکه موجود جمع‌آوری آبهای سطحی آن را تنها هزاران کیلومتر جویهای روباز در دو طرف خیابانها تشکیل می‌دهند که در اصل برای این منظور طراحی نشده‌اند و گاهی تا سه برابر ظرفیت، آب به داخل آنان وارد می‌شود. از طرفی این جویهای سیمانی - که بجز در تقاطع‌ها معمولاً روباز هستند - در هسته مرکزی و جنوبی شهر، علاوه بر نقش جمع‌کننده آبهای سطحی و سیلاب خوزه خود به عنوان دریافت‌کننده سیلاب از مناطق مجاور و بالادست در حال احداث و توسعه نیز عمل می‌کنند و به همین دلیل قدرت کنش و تخلیه سیلابهای

گزارشی از پروژه جمع‌آوری آبهای سطحی تهران

مهار آبهای سرگردان

◆ زمره خوش نمک

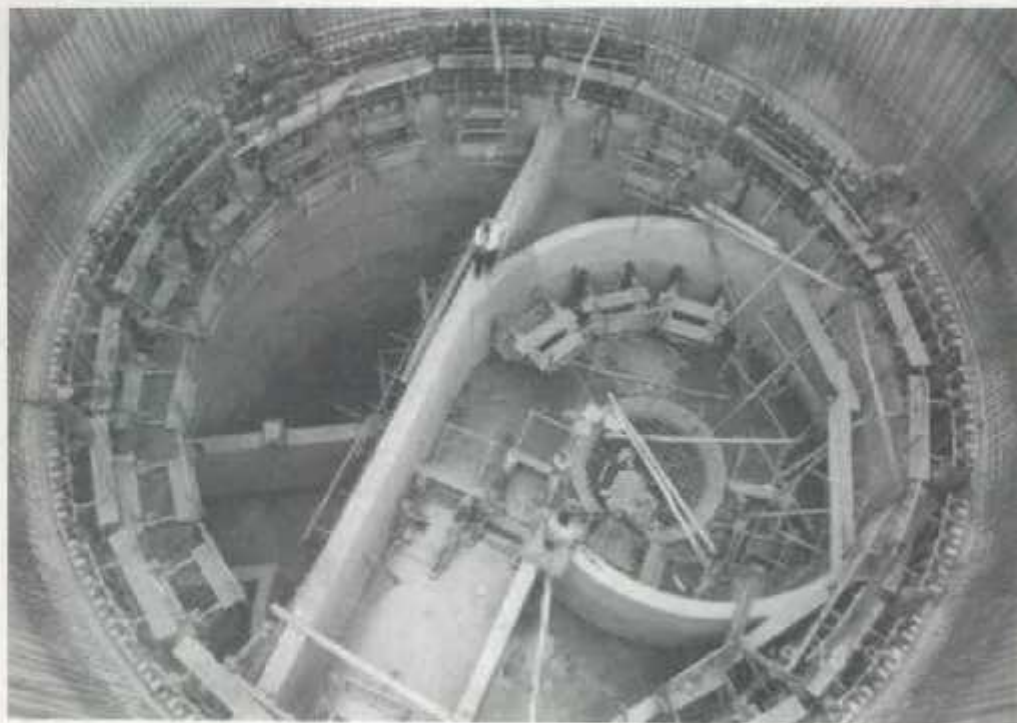
آب بالاتر آمده تا جایی که در مناطقی از جنوب شهر، تراز سفره آب زیرزمینی در عمق یک تا سه متری سطح زمین نیز دیده می شود. هزینه بر میزان جمعیت و امکانات شهری اضافه می شود. بالا آمدن تراز آب سفره زیرزمینی هم بیشتر می شود و محاسبات زیست محیطی، افزایش روانگرایی در خاک و تشدید امواج زلزله را به دنبال می آورد. در حال حاضر میلیمتر دهها متر مکعب آب زیر شهر تهران جمع آوری شده است.

به گفته نادر خاکپور، مدیر نظارت پروژه خیام و خروجی سوم (از طرف مهندسین مشاور گنوا)، تا سال ۱۳۵۳ میزان بالا آمدن آب زیرزمینی تا ۲ متر در سال بوده که به علت عمق زیاد آبهای زیرزمینی در شمال تهران محسوس نبوده است، اما در جنوب تهران و حوالی میدان راه آهن، این میزان به ۲ متری سطح زمین هم رسیده است. بین سالهای ۱۳۶۱ تا ۶۸ در محدوده خیابان خیام، میزان بالا آمدن سطح آب زیرزمینی حدود یک متر در سال بوده که به علو استثنایی و در یک برهه زمانی در محل تقاطع و خیابانهای شوش - خیام به ۲/۹-۰۸ متر رسیده است. اکنون در بخشی از محور شوش - خیام عمق آب زیرزمینی ۴ متر از سطح زمین فاصله دارد. به دلیل نبود سیستم مناسب آبهای سطحی، ریزش نزولات جوی که شروع می شود به داخل زمین نفوذ می کند و چون زمین

کشش جذب را ندارد، هم زمین انقباض می شود و هم سطح زمین. همین موجب شده است که فاضلاب منطقه کار نکند. او می گوید: نداشتن سیستم فاضلاب مناسب و مصرف حدود ۶۵۰ میلیون متر مکعب آب در سال در تهران و جذب بخش عمده ای از این آب به زمین، به علو وحشتناکی میزان آبهای زیرزمین را بالا آورده است و احداث تونل خیام و کل سیستم موجب می شود که مردم را از لحاظ اقتصادی، اجتماعی و بهداشتی در مقابل این مشکل مصون بداریم. او می گوید: از طرفی به دلیل شیب زیاد از شمال به جنوب تهران - که به دلیل رسوب گذاری کوه البرز در طول میلیونها سال ایجاد شده است - آبها به مناطق جنوبی و مرکزی هدایت می شوند اما جوی کنار خیابانها از شمال به جنوب، یکسان است مثل جوی خیابان ولی عصر که ۲۰ کیلومتر طول دارد و از تجریش تا میدان راه آهن کشیده شده است. به همین دلیل آب که از جویها سرریز می کند در مناطق جنوبی وارد خانه های مردم می شود. مثل سیلی که ۲ سال قبل همزمان با اجلاس سران در تهران اتفاق افتاد و خانه های زیادی در جنوب شهر صدمه دید و شهرداری مجبور شد میلیونها تومان به مردم آسیب دیده کمک کند.

در حال حاضر حدود ۸۵ حلقه چاه در منطقه جنوبی تهران حفر شده است که در تخلیه آب خوان تهران مؤثر است. با این

به گفته نادر خاکپور، مدیر نظارت پروژه خیام و خروجی سوم (از طرف مهندسین مشاور گنوا)، تا سال ۱۳۵۳ میزان بالا آمدن آب زیرزمینی تا ۲ متر در سال بوده که به علت عمق زیاد آبهای زیرزمینی در شمال تهران محسوس نبوده است، اما در جنوب تهران و حوالی میدان راه آهن، این میزان به ۲ متری سطح زمین هم رسیده است. بین سالهای ۱۳۶۱ تا ۶۸ در محدوده خیابان خیام، میزان بالا آمدن سطح آب زیرزمینی حدود یک متر در سال بوده که به علو استثنایی و در یک برهه زمانی در محل تقاطع و خیابانهای شوش - خیام به ۲/۹-۰۸ متر رسیده است. اکنون در بخشی از محور شوش - خیام عمق آب زیرزمینی ۴ متر از سطح زمین فاصله دارد. به دلیل نبود سیستم مناسب آبهای سطحی، ریزش نزولات جوی که شروع می شود به داخل زمین نفوذ می کند و چون زمین

روش و روشهای دیگر، میزان تخلیه آبخوان تهران در حدود ۱۰۰ میلیون مترمکعب در سال برآورد می شود که نسبت به تغذیه آبخوان ناچیز است.

از آنجا که گسترش شهر تهران بی رویه و بدون توجه به طرح جامع و برنامه های اجتماعی - اقتصادی صورت گرفته است و به رشد و توسعه خدمات شهری از جمله شبکه جمع آوری آبهای سطحی و سیلاب شهر توجه لازم و ضروری نشده است، توسعه مناطق شهری همراه با احداث ساختمانهای تجاری و مسکونی تا پای کوهها و ساخت و ساز در پست و حریم مسیلهای باعث شده این شهر که در مسیر رودخانه های بزرگ قرار ندارد، در برابر مسیلهای رودهای کوچک که حوزه آبریز بزرگی ندارند آسیب پذیر شود. سیلهای از دین هشت ۱۳۳۶، بهار ۴۸ و مرداد ۶۶ در تهران و اطراف آن - که خسارت مالی و جانی به همراه داشت - نمونه ای از آسیب پذیری این شهر ۱۰ میلیون نفری است. همه این موارد مسئولان رایبه فکر نجات شهر و ایجاد شبکه جمع آوری سطحی انداخته.

آبهای سطحی، مسئله ای قدیمی

حسن علی شاکری، مدیر عامل شرکت خاکریز آب، مجری طرح می گویند: طرح جمع آوری آبهای سطحی و آب و فاضلاب شهر تهران را مهندسان مشاور انگلیسی در زمان رژیم گذشته ارائه کردند. این طرح محدود به خیابان خیام، فردوسی و سپهبد قری بود که در آن زمان نقطه بحران بوده، اما به علت ساخت مترو در آن منطقه، مسیر عوض شده است. طرح جامع حدود ۲۵ سال قبل مطرح شد اما سال ۱۳۷۲ شرکت خاکریز آب، کارهای مطالعاتی را دوباره شروع کرد. طرح با کمک بانک جهانی و شهرداری تهران آغاز شد. بانک جهانی ۷۷ میلیون دلار پایه ۷ درصد برای اجرای طرح در اختیار ایران گذاشت. شهرداری هم ۴۰ درصد هزینه های ریالی طرح را بر عهده گرفت. بیمه و مالیات هم از محل اعتبارات شهری پرداخت شد. ۵ درصد شهرداری، ۷/۸ درصد بیمه و کار شروع شد و طبقه اصلی شهرداری تهران رفع موانع اجرایی بود. به طور مثال زمین سخن را که ۲۵ هکتار است شهرداری تهران بیش از یک میلیارد تومان خریداری کرد.

شبکه ای در هم تنیده

مساحت شهر تهران ۶۲۰ کیلومتر مربع و سطح حوزه آبریز آن از حصار آس توچال تا شهرری ۶۹۳ کیلومتر مربع است که طرح جمع آوری آبهای سطحی این میزان را در برمی گیرد یا توجه به زمین، مسیلهای و کانالهای موجود به ۷ زیر حوزه با مشخصات حوزه غربی (۱۳۷ کیلومتر)، حوزه کن (۱۳۴ کیلومتر)، حوزه شمالی (۱۳۷ کیلومتر)، حوزه شرقی (۲۷ کیلومتر)، حوزه جنوب شرقی (۷۶ کیلومتر)، حوزه مرکزی (۱۲۰ کیلومتر) و حوزه جنوب غربی (۶۴ کیلومتر مربع) تقسیم شده است.

در این طرح قرار است حوضچه های آرامش و رسوب گیر

در سر شاخه های کوهستانی مسیلهای شهر در شمال ساخته شود و تونلهایی نیز به طول ۴۰ کیلومتر برای هدایت سیلاب اجرا شود تا به این ترتیب میزان آب جاری در جویها کاهش یافته و از سرریز روان آبهای آلوده به سطح خیابان و در مواردی نفوذ به خانه ها جلوگیری شود. طول کل مسیلهای و تونلهای در محدوده ۲۵ ساله، نزدیک به ۴۰۰ کیلومتر است که حدود ۲۶۰ کیلومتر آن تاکنون ساخته شده و بقیه برداری می شود.

طول تونل خیام و خروجی سوم - که یکی از تونلهای اصلی حوزه آبریز مرکزی است - ۴۰ کیلومتر است که در اجرای بخشی از تونل شماره ۲ به طول ۵ هزار و ۵۲۶ متری زیر سطح آبهای زیرزمینی احداث شده است.

خاکپور می گویند: سرشاخه تونلهای با طول ۱۰ کیلومتر با مقطع نعل اسبی و به قطر ۱۸۰۰ میلی متر شامل سرشاخه عرس، نوبخت، ولی عصر و طالقانی می شود.

تونلهای شماره ۱، ۲، ۳ و تونل بعثت با طی مسیرهای معین در سطح شهر بعد از عبور از کنار اتوبان هشت زهرا، وارد یک مخزن تعدیل کننده به ظرفیت ۶۰۰ هزار متر مکعب شده و سپس از طریق یک خط لوله بتنی پیش ساخته به قطر ۱۶۰۰ میلی متر، مسافتی نزدیک به ۱۴ کیلومتر را طی می کند و وارد رودخانه کن می شود.

او می گویند: در این مسیرها امکان ایجاد مسیل و کانالهای روباز برای اتصال کانال سطحی وجود نداشت، به همین دلیل تونل زیرزمینی حفر شد. قطر تونلهای از یک متر و ۸۰ سانتیمتر شروع می شود و تا ۴ متر و ۶۰ سانتیمتر در انتهای مسیرها متفاوت است. تونل انتهایی قابلیت خروج حدود ۱۰۰ متر مکعب آب در ثانیه را از سطح شهر دارد که آب بهاران تهران را از منطقه مرکزی به خارج منتقل می کنند. عمق متوسط تونلهای ۲۵ متر است که این عمق در برخی جاها به ۴۲ متر از سطح اسفالت می رسد. این تونلهای، آبها را از طریق ۱۵ شفت (آبگیر) به خارج منتقل می کنند. در مواقع سیلابی از آبهای که وارد مخزن ۶۰۰ هزار مترمکعبی می شوند به مدت ۲ روز باقی می ماند تا آب آرامش پیدا کند و سپس به رودخانه کن هدایت شود.

به گفته خاکپور تونل شماره ۲ به دلیل حفر آن با دستگاه T.B.M (Tunnel Boring Machine) و قرار گرفتن مسیر آن در زیر سطح تراز آبهای زیرزمینی شرایط خاصی داشت به طوری که ارتفاع آب در برخی نقاط حتی به ۸ متر بالای تونل هم می رسد. با توجه به شرایط ویژه ای که در این محدوده ۲۷۷۹ متری حاکم بود، حفر تونل به روشهای سنتی غیرممکن بود.

شاکری می گویند: یکی از مشکلات ما تهیه این دستگاه بود. به دلیل نداشتن تجربه، کار به سختی پیش می رفت. مدت ها وقت صرف شد و رفت و آمدها انجام شد تا دستگاهها را دیدیم. به یک شرکت کانادایی به نام «لوت» سفارش لازم را دادیم و این دستگاه برای کار ما ساخته شد. این دستگاه ۷۴

نادر خاکپور

شهر از تالار وحدت به بالا حدود ۱۴ کیلومتر را باید با سیستم سنتی خوبی کردیم یعنی هر ۳۰ متر، یک چاه می‌زدیم و بعد بتن ریزی می‌کردیم. این نیاز به گرفتن مسیر دارد. خط ترافیک باید قطع می‌شد. برای بزرگراه مدرس یک سال پیگیری کردیم تا قسمت پایین بزرگراه مدرس به طول ۱۵۰۰ متر را بگیریم که حالا، هفته گذشته بعد از یکسال با این مسئله موافقت شد. با بقیه سازمانها هم همین مشکل را داشتیم.

حفاری زیر پای مردم شهر

از خاکپور در مورد حفار تونل زیرمنازل یا سازه‌ها می‌پرسیم و مشکلاتی که با آن برخورد کردند، می‌گویند: از آنجا که بر اساس قانون تا آسمان هفتم بالایی هر ملک و تا اقصای زمین، از آن صاحب ملک است. تنها زیر خیابانهای اصلی و بخشهای عمومی تونل حفر کردیم. به همین دلیل در برخی جاها که محدودیت داشتیم ماشین حفار باید با زاویه تند دور می‌زد و اگر این کار امکانپذیر نبود و مجبور به عبور از زیر خانه‌ای می‌شد این خانه‌ها را خریداری کردیم و آنها را به خیابان یا پارک تبدیل نمودیم. به طور مثال تقاطع خیابان مولوی و خیابان وحدت اسلامی همین اتفاق افتاد. کار تونل غیرقابل پیش‌بینی است. کار حفاری مثل طراحی ساختمان، پل و... نیست. حفار تونل به ویژه در شهر تهران که فاضلابهای خانه‌ها عمده‌ترین مشکل را ایجاد می‌کنند کار پیچیده و پرخطرهای است. یکی از دلایل حرکت، در عمق متوسط ۲۵ متر احتراز از فاضلاب ساختمانها بود. در همین زمینه به چند مورد برخورد کردیم که یکی از آنها بسیار مشکل‌زا بود. در یکی از خیابانهای تهران در عمق ۲۵ متری به فاضلاب یک ساختمان دولتی برخورد کردیم که فاضلاب آن وسط خیابان بود و ما مجبور شدیم یک محدوده ۹۰ متری را دوبار تغییر مسیر بدهیم تا از خاک مست پرهیز کنیم. حدود ۶۰ ماه طول کشید تا ۹۰ متر حفر شود. در جاهایی به فاضلاب حمام و نشست گازوئیل که از پمپ بتزین در عمق ۳۰ متری نفوذ کرده بود و کار را خطرناک می‌کرد برخوردیم، اما خوشبختانه ۲۸ کیلومتر تونل حفاری شد و حادثه‌ای به وجود نیامد و هیچگونه ریزش غیرقابل کنترل هم نداشتیم. زیرا از مقررات پیچیده ایمنی استفاده کرده‌ایم. سیستم ایمنی و حفاظت تونل در تمام خطوط به ویژه روی دستگاه TBM و دستگاه‌های گاز سنج تعبیه شده بودند. روی ماشین دو سیستم متفاوت دستی و اتوماتیک نصب شده بود که می‌توانستند انواع گاز را که در زیر زمین وجود دارد تشخیص دهند.

او می‌گوید: سنسورهای تشخیص دهنده دستگاه TBM وجود هر نوع گازی را اعلام می‌کرد. این دستگاه امکان حفاری زیر آب را نیز به ما داد، زیرا ابرقنی بودن خاک تهران و وجود دریاچه‌ای به عمق ۶۰۰ متر در زیر تهران، کار زیرزمین را با مشکل عمده‌ای مواجه کرده بود. برای این دستگاه - که

متر طول و ۴/۲۵ متر قطر دارد. از طرفی در هنگام کار با موافقی برخورد می‌کردیم که امکان ادامه کار را از ما می‌گرفت. زیرا به دلیل حساسیت زیاد، سنسورهای ماشین با برخورد با هر گازی خاموش می‌شد. به طور مثال کنار پل راه‌آهن، به دلیل نفوذ نفت در زمین، ماشین که به آنجا رسید خاموش شد. مجبور شدیم بادادن هوا به داخل تونل گاز را از بین ببریم. زیرا هر جرقه‌ای منجر به آتش سوزی می‌شد. یک هفته طول کشید تا توانستیم ۱۵ متر جلو برویم. در خیابان تختی به فاضلاب حمام برخوردیم. فاضلاب روی ماشین ریخت و ماشین خاموش شد. فاضلاب خانه‌ها و طباقی خیابان مولوی یا فاضلاب شرکت نفت که درست زیر خیابان وجود داشت کار را بسیار عقب انداخت.

از طرفی رگه‌های مختلف سنگ و نوع متنوع خاک تهران موجب مشکل شدن کار می‌شد. در زیر پارک شهر مجبور شدیم بیش از ۲ هزار متر مکعب آب در ساعت پمپاژ کنیم. زیرا آب در آنجا به شدت جریان دارد و امکان بتن‌ریزی وجود نداشت.

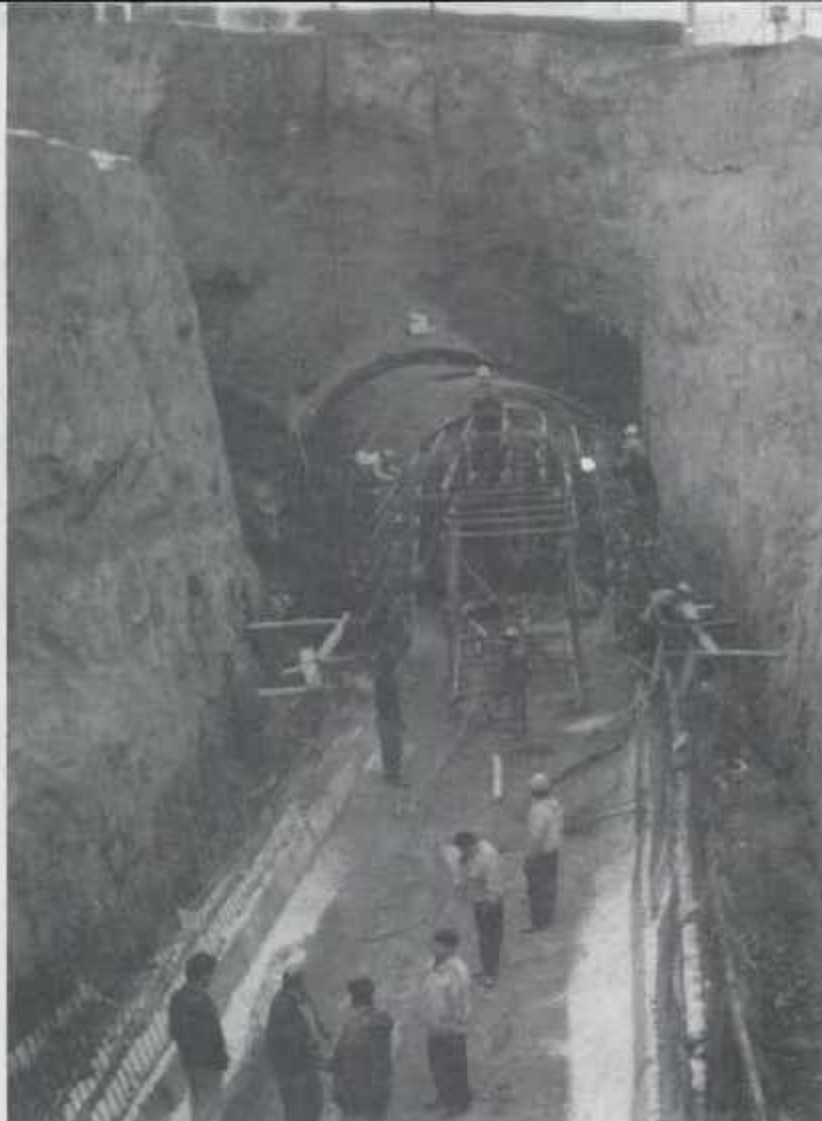
خاکپور اضافه می‌کند که طرح تونل شماره ۲ تقریباً رویه اتمام است و تا پایان اسفند به بهره‌برداری می‌رسد. او می‌گوید یکی از مشکلات عمده ما عدم هماهنگی لازم راهنمایی و رانندگی و برخی شهرداریهای مناطق و شرکت‌های مخابرات، گاز، تلفن و... بود. ما در قسمت بالایی

قسمت جنوبی دستگاه باقی نمی‌گذارد.

خاکپسور می‌گویند، در حدود نیمی از مسیر تونل شماره ۲ زیر سطح تراز آبهای زیرزمینی قرار دارد برای اینکه اجرای تونل در کمال ایمنی و مطابق با استانداردهای خاص خود انجام شود، نیاز بود که سطح آبهای زیرزمینی را تا حد امکان تا کف تونل کاهش دهیم. یکی از روشهای موجود استفاده از سیستم هوای فشرده است. در این روش آب موجود در لایه‌های زمین با استفاده از نیروی بیشتر از آب به عقب هدایت می‌شود. این نیرو به وسیله هوای فشرده در داخل تونل تولید می‌شود. در نتیجه هر گاه اختلاف فشار داخل تونل بیش از فشار آب موجود در لایه‌های زمین شود، آب در داخل لایه‌ها به عقب رانده می‌شود. هر چه فشار تولید شده بیشتر باشد، رانش آب نیز بیشتر است و در نتیجه امکان حفاری به وجود می‌آید. این سیستم روشی کاملاً مدرن و خاص دستگاه TBM است که از تکنولوژی پیچیده و پیشرفته‌ای برخوردار است، البته کار در محیطی با فشار بیش از ۱۴ بار نیاز به تمهیدات خاصی دارد. پرسنل باید از نظر پزشکی معاینه و شرایط لازم را برای کار در این محیط داشته باشند. کار در چنین شرایطی مشابه غواصی در آب است، به همین دلیل می‌بایست تمهیدات لازم در مورد ورود و خروج از این محیط پر فشار رعایت شود. به دلیل تنوع مسائل ایمنی و حفاظتی و همچنین ادوات تندر کاتی سیستم، هزینه نصب و راه‌اندازی و همچنین آموزش در این سیستم، عملاً استفاده از این روش متوقف شد. در قراردادی مخارج ارزیابی این سیستم ۴ میلیون دلار پیش‌بینی شده بود، ولی در حین کار روش دیگری به اجرا گذاشتیم که این روش هیچگونه ارزیابی نداشت. این روش حفار چاههای عمیق به عمق ۵۰ متر به فواصل ۷۳ متر و حداکثر ۱۲۰ متر از یکدیگر بود.

در تمام طول پیمان به طور همزمان ۲ پست ۱۸ اینچ مشغول فعالیت بودند، به طوری که پیشروی دستگاه حفار تونل بین ۲ پست فعال صورت می‌گرفت. در طول مسیر ۱۲ حلقه چاه زهکشی، طراحی و اجرا شد که با این روش کاهش سطح آب زیرزمینی بین ۱/۲ الی ۴/۷۹ متر ثبت شد. دستگاه TBM بین این چاهها اسکورت می‌شد و بین هر دو چاه عملیات اجرایی انجام می‌داد. البته سیستم پیمانهای از جمله نشست زمین و آجانا تونل را نیز به همراه داشت. بزرگترین اثر خارج شدن آب از حلال و فرج خاک و برهم خوردن موازنه نیروها در لایه‌های خاک، احتمال نشست (چه سطحی، یا داخل تونل) وجود دارد. از این جهت کنترل نشست به طور مداوم و دقیق، انجام می‌شد. این کار خاص این پروژه بود که در هیچ جای دیگر که چنین پروژه‌ای انجام می‌دهند پیشنهاد و پیش‌بینی نشده است.

با این روش با توجه به وضعیت خاک تهران - که خاک خوبی است - در آن محدوده بدون مداخله به تاسیسات جانبی کار را انجام دادیم و صرفه‌جویی عظیمی هم در پروژه شد. قبل از انجام کار پیمان، حفاری به ۳ متر در روز رسیده بود

اجرای تونل شماره ۴ به روش ترانشه باز

۲۷۰ تن وزن و ۷۳ متر طول دارد - حدود ۴/۵ میلیون دلار هزینه شد. به کمک این دستگاه به طور متوسط روزانه حدود ۱۰ متر عملیات اجرای تونل، شامل حفاری و نصب قطعات بتونی، انجام شد و رکورد ماهه روزی ۴۵ متر هم رسید با توجه به برنامه‌ریزی که انجام دادیم پیش‌بینی کردیم. حفر ۶ کیلومتر تونل در ۵۶۰ روز انجام شود که با اختلاف ۲۴ روز پروژه به اتمام رسید. حدود ۲۷ هزار و ۹۰۰ قطعه بتنی در مدت ۱۳ ماه برای تونل شماره ۲ ساخته شد که وزن هر کدام نزدیک به یک تن است. این در حالی است که در روش سنتی ابتدا حفاری انجام می‌شود، بعد آرماتوربندی، سپس قالب‌بندی و بتن‌ریزی و این سرعت را بسیار کم می‌کند. ضمن آنکه به طور کلی زیر آب با روش سنتی نمی‌توان کار کرد. به همین دلیل، ساخت دستگاه را سفارش دادیم و کمتر از یک سال و نیم طول کشید تا دستگاه ساخته شده، وارد شود و قطعات آن سرهم گردد. از ۵ هزار و ۵۶۶ متر عملیات اجرای تونل ۲، حدود ۳۰۰ متر اولیه را پرسنل خارجی هدایت کردند و سپس کارشناسان داخلی کار را ادامه دادند. استفاده از این دستگاه ۹۰ پرسنل می‌خواهد که ۳ نفر در ۶۰۰ متر اول آموزش لازم را دیدند. دستگاه TBM طوری طراحی شده است که برای خارج شدن از زیرزمین امکان بازگشت ندارد و باید تا انتها کار خود را به پایان رساند، زیرا از پشت دستگاه کار بتن‌سازی و نصب انجام می‌شود که جایی برای برگشت

در حالی که بعد از این کار به ۱۰ متر در روز رسد. ۹۰ کارگر و ۲۰۰ پرسنل پشتیبانی در دو شیفت کاری ۱۰ ساعته کار می‌کردند. یک تا دو ساعت برای صرف غذا و یک تا دو ساعت هم برای تعمیرات روزانه دستگاه اختصاص داشت. ۵۸۴ روز بلاانقطاع کار کردیم فقط جمعه‌ها کار نمی‌کردیم که آن روز هم تعمیر هفتگی دستگاه انجام می‌شد.

خاکپور در مورد عدم ایمنی و اسکان ریزش تونل می‌گوید: این مسئله امکان ندارد. ۱۲ هزار تن علات پشت قطعات در تونلها تزییق شده است که این موجب شده هیچ فاصله‌ای بین خاک و تونلها نباشد. تونلها به طور کامل ضدآب هستند و با وجود آنکه ۲۷۰۰ متر زیر آب هستیم اما حتی یک قطره آب هم در تونل دیده نمی‌شود.

خاکپور در مورد مخزن تعدیل کننده ۶۰۰ هزار مترمکعبی می‌گوید: برای این مخزن که ۲۵۰ هزار مترمربع مساحت دارد، یک میلیون و ۴۰۰ هزار مترمکعب در شمال شرقی اتوبان بهشت زهرا عملیات خاکی باید انجام شود که تا به حال یک میلیون و ۱۰۰ هزار مترمکعب آن خاکبرداری شده است و باید به خارج حمل شود. دریاچه‌ای در این منطقه ایجاد می‌شود که سطح آن ۲۰۰ هزار مترمربع است و در تمام مدت سال فعال نیست. این مخزن برای یک سیلاب ۵ ساله طراحی شده است، اما پروژه‌های داریم که در حال حاضر در حال بررسی است و آن این است که در مواقع غیر سیلابی و خشک استفاده دیگری به نفع شهر تهران از آن شود. این پروژه جدای از پروژه خیام است.

در حال حاضر با توجه به این که آبهای زیرزمینی تهران

مشکلاتی به وجود آورده است، ۸۵ حلقه چاه عمیق در منطقه شوش - خیام فعال است تا آبهای زیرزمینی را بیرون کشیده و به کانالهای روبار هدایت کند و آب وارد خانه‌های مردم نشود. اگر این چاهها عمل نکنند و بیمار صورت بگیرد زیرزمینهای تمام منطقه زیر محور حسن آباد را آب فرا می‌گیرد. ما فکر کردیم تونل خیام که در مواقع محدودی از سال فعال است برای بقیه سال مقدار کمی از آبهای زیرزمینی را از تهران به دریاچه مخزن تعدیل کننده انتقال دهد. این هم برای تظیف هوا مفید است و هم اینکه این آب می‌تواند برای زمینهای کشاورزی مورد استفاده قرار گیرد. زیر منطقه جنوب تهران به لحاظ آب کشاورزی از آلوده‌ترین مناطق دنیاست و تمام پسابهای فاضلاب در تهران و سیلها در زمینهای کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرند، در حالی که اگر قسمت کمی از آبهای زیرزمینی تهران را به این منطقه انتقال دهیم می‌تواند جایگزین آبهای آلوده برای مصارف کشاورزی شود.

سازگی تعداد پیمانکاران را برای حضاری تونل ۷۲ پیمانکار عنوان می‌کند که در شاخه اصلی کار می‌کنند. او می‌گوید: کارشناسان بانک جهانی هر سه ماه یک بار به ایران می‌آیند تا چگونگی هزینه‌های انجام شده را بررسی کنند. در هر حال به نظر می‌رسد جمع‌آوری آبهای سطحی تبار اکثر شهرهای ماست که در پای دامنه کوهستانها واقع شده‌اند و در معرض خطر سیلابهای شهری هستند. پروژه جمع‌آوری آبهای سطحی تهران که از نظر فنی و تخصصی در نوع خود منحصر بقره است، می‌تواند الگوی مناسبی برای شهرهای دیگر باشد.

بسمه تعالی

شهرستان شوش با پیشینه استوار تاریخی و انبوهی از موارث فرهنگی در خشان چنان حضور خود را متبلور ساخته که گویی ما را به دعوت خویش فرا می‌خواند.

بدینوسیله به اطلاع کلیه هنرمندان و طراحان و علاقمندان می‌رساند این شهرداری در نظر دارد اقدام به احداث یادواره یاستانی که بیانگر عاقبت شوش در طول تاریخ باشد (برج مقاومت) با مشخصات زیر می‌باشد:

- ۱- در آن شاخصهایی از جنگها و ظلمهایی که از گذشتگان به شوش آسیب رسانده لحاظ شده باشد.
 - ۲- نشانه‌هایی از خداپرستی شوشیان از قدیم تا حال با توجه به اسکن مقدسی چون آرامگاه پیامبر خدا حضرت دانیال (ع) - معبد چغازنبیل - اولین مسجد دوره اسلامی.
 - ۳- نشانه‌هایی از هنر و معماری و صنعت گذشتگان در طرح منظور شود.
 - ۴- امکان احداث کاری نقاشی، صنایع دستی و هنری و موزه مردم‌شناسی در طرح لحاظ شود.
 - ۵- در اطراف آن غرفه‌های خدمات رفاهی که از لحاظ معماری با برج در تقارن باشد.
 - ۶- ارتفاع حداکثر آن ۲۰ متر و از لحاظ ایستایی نیز مقاوم باشد.
 - ۷- آسانسور و پله تعبیه شود.
 - ۸- به نقرات اول تا سوم جوایز ویژه اهدا خواهد شد.
 - ۹- مطالب آرسانی حداکثر تا سه ماه پس از تاریخ درج آگهی پذیرفته می‌شود.
- جهت کسب اطلاع بیشتر با آدرس:
خوشستان - شوش دانیال (ع) شهرداری شوش، واحد دفتر فنی مراجعه یا با تلفن: ۳۲۱۲-۳۲۱۱ و فاکس: ۳۲۱۲ باکد ۶۳۲۵۲ تماس حاصل نمایید.

یزدانخواه شهردار شوش

برنامه ریزی؛ آینده در آینه امروز*

• مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری

بخش اول

توجیه عمده برای اجرای ناقص این قانون وجود دارد؛ اول اینکه در خلال تهیه طرحهای توسعه شهری (هادی و جامع) برنامه‌هایی «تأمین منابع مالی و بهبود سرمایه (توان مالی) شهرداری» تهیه نمی‌شود و یا اگر تهیه می‌گردد، معمولاً از کیفیت مطلوب برخوردار نیست؛ چرا که اغلب از

سوی افراد غیر متخصص تدوین می‌شود و یا به دلیل ماهیت آرمانگرانه برنامه به رقم‌سازی مبتدل می‌شود. در واقع در آن موارد معدود که این برنامه ریزی صورت گرفته است عملاً برنامه آماده شده دقیق و کاربردی نیست. عامل دوم در اجرا نشدن این قانون ضعف شهرداریها در تبدیل طرح جامع به برنامه عمل شهرداریهاست.

اگر چه عامل اول را می‌توان با پیگیری و استفاده از متخصصان دارای صلاحیت، تا حدودی رفع کرد، اما عیب دوم از آنجا که به ترکیب نیروی انسانی شهرداریها برمی‌گردد، نیاز به آموزش و تربیت افراد مورد نیاز از میان مدیران و کارشناسان شهرداری دارد.

برنامه ریزی

برنامه ریزی، جریانی آگاهانه است که به منظور دستیابی به اهداف معین، انجام یک سلسله اقدامات و فعالیتهای مرتباً به یکدیگر را برای آینده پیش بینی می‌کند.

به عبارت دیگر، برنامه ریزی عبارت است از پوشش هدایت عقلایی مکانیزم تصمیم گیری در امور توسعه اقتصادی - اجتماعی در ابعاد زمانی بلندمدت، «میان مدت و کوتاه مدت، به منظور بهره برداری منطقی و هماهنگ از

«شهرداریهای مشمول ماده ۲ قانون توسعه میهنی که طرحهای عملیات توسعه خود را طبق برنامه عملیات توسعه و عمران و اصلاحات شهر انجام دهند».

در ماده ۱۵ قانون توسعه میهنی و عمران شهری، ضمن تبیین این الزام آمده است که این برنامه - که برای پنج سال آماده می‌شود - باید براساس طرح جامع و یا براساس احتیاجات ضروری و رعایت اولویت آنها و با راهنمایی وزارت کشور باشد و پس از تصویب شورای شهر یا جانشین قانونی آن و تأیید وزارت کشور لازم الاجراست.

در دو دهه گذشته شهرداریهای کشور در موارد انگشت شماری اقدام به تهیه چنین برنامه‌ای کرده‌اند و اخیراً نیز شورای شهر تهران اعلام کرده است که برنامه پنجساله عمران شهر تهران به زودی آماده می‌شود.

دکتر حسن حبیبی، معاون وزیر امور اقتصادی و دارایی، در گفتگو با خبرنگار مهر، اظهار کرد: «در حال حاضر هیچ شهرداری در کشور برنامه توسعه شهری ندارد و این امر نیازمند توجه جدی است».

امکانات و منابع در جهت تأمین نیازهای عمومی و اساسی جامعه.

در واقع آنچه در تعریف برنامه‌ریزی بر آن تأکید می‌شود مقطعی نبودن، آگاهانه بودن، تعیین فعالیت‌هایی که در آینده انجام خواهد شد و همچنین هدفی است که در آینده به دست خواهد آمد.

در فرایند برنامه‌ریزی، برنامه‌ریزان و مدیران باید به چهار نکته توجه کنند:

۱- برنامه‌ریزی به معنای تعیین تکلیف برای مردم و جانشین شدن آن به جای تصمیمات مردم نیست، بلکه هدایت علمی فعالیت‌های بخش‌های مختلف شهر با توجه به خواسته‌های شهروندان است.

۲- فعالیت‌های برنامه‌ریزی باید منظم، با اراده و آگاهی در جهت هدفی معین صورت گیرد.

۳- برنامه‌ریزی فرایندی پیچیده و همبسته است، لذا جایگاه تصمیمات باید مشخص باشد و تصمیمات باید بر این مبنای هم جدا شوند.

۴- برنامه‌ریزی از نقطه صفر شروع نمی‌شود، بلکه با توجه به تعهدات و الزامات قبلی، فعالیت‌ها و منابع موجود مطالعه می‌شود، چشم‌انداز آینده ترسیم می‌گردد، نارسایی‌ها و کاستی‌ها مشخص می‌شود و بر مبنای تشخیص مطلوبیت‌ها

مبتنی بر اندوخته‌های علمی و یافته‌های تحقیقاتی است. نظر خواهی از مردم در این مرحله لزومی ندارد.

برنامه‌ریزی شهری

برنامه‌ریزی شهری «علم اداره و کنترل سیستم‌های شهری است و هدف اصلی آن تخصیص بهینه منابع شهری اصرار منابع مالی و انسانی به منظور اصلاح ساختار فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و کالبدی شهر است». اصلاح ساختار کالبدی به مفهوم تعیین کاربری‌ها، شبکه‌ها، جانمایی تسهیلات و تعیین اهداف و پروژه‌های عمرانی شهر است.

قاعده‌تاً در این نگرش اصلاح ساختار اقتصادی - اجتماعی از اصلاح ساختار کالبدی شهر تفکیک نمی‌شود و حتی اگر این دو هم‌زمان و توأم نباشند در هماهنگی کامل با یکدیگر قرار دارند.

این دیدگاه برخلاف نگرش محدود برنامه‌ریزی شهری که برنامه‌ریزی را «ساماندهی کالبدی شهر» می‌داند، آن را محدود به طرح‌های توسعه کالبدی (طرح‌های جامع، هادی و تفصیلی) نمی‌داند. البته این دیدگاه ضرورت چنین طرح‌هایی را انکار نمی‌کند، بلکه مفهوم آن این است که علاوه بر طرح‌های فوق، تحقق اهداف مورد نظر مدیران شهری نیازمند تدوین برنامه دیگری نیز هست که بخشی از آنها همچون فصل برنامه عمران شهری و برنامه‌های

هنر برنامه‌ریزی در این است که منابع موجود را به نحوی به کار ببندد که مکمل منابع تعهد شده قبلی و در مسیر اهداف برنامه باشد

اهداف تعیین می‌گردد. هنر برنامه‌ریزی در این است که منابع موجود را به نحوی به کار ببندد که مکمل منابع تعهد شده قبلی و در مسیر اهداف برنامه باشد.

هر برنامه بر چهار محور اصلی نظم، هدف، اراده و آگاهی استوار است و هر نوع مشکل جدی در این زمینه‌ها، برنامه‌ریزی را با موانع اساسی مواجه می‌کند.

در حقیقت برنامه‌ریزی فعالیت پیچیده و نظام‌دار است که در فرایند آن، نکاتی چون مطلوبیت‌ها، سلیقه‌ها، طراحی سیستم اجرا و تصمیم‌گیری، فراهم کردن امکانات، انجام امور اجرایی، نظارت بر اجرا و ارزیابی نتایج مورد توجه قرار می‌گیرد.

در برنامه‌ریزی سه دسته تصمیم‌گیری صورت می‌گیرد:
الف - تصمیمات ارزشی مبنی بر اینکه تصمیم به وسیله چه کسی، برای چه کسی و به چه منظور انجام می‌شود.

ب - تصمیمات طراحی که محتوای اصلی برنامه است و معمولاً تلفیقی از دیدگاه‌های تصمیم‌گیر یا مدیر و دانش و تجربه برنامه‌ریز است؛ از جمله اینکه برنامه توسعه شهر چگونه باید باشد؟

ج - تصمیمات فنی که به عهده متخصصان است و

پنجساله کشور در سطح کلان عمل می‌کند و برخی دیگر همچون برنامه‌های سالانه و پنجساله شهرداری‌ها که در سطح محلی تهیه می‌شود و به آن عمل می‌گردد.

بنابراین برنامه‌ریزی شهرداری‌ها در حوزه مورد بحث آن است که به موجب ماده ۱۵ قانون نوسازی و عمران شهری و در قالب برنامه عملیات نوسازی و عمران و اصلاحات شهری انجام می‌شود. زیرمجموعه‌های از برنامه‌ریزی شهری به مفهوم گسترده آن است که در چارچوب وظایف و اختیارات قانونی شهرداری‌ها، هماهنگ با سایر طرح‌های شهری و بر مبنای فصل عمران شهری تهیه می‌گردد.

دامنه برنامه‌ریزی شهرداری‌ها قراردادی و کاملاً وابسته به وظایف قانونی شهرداری است. بنابراین کاهش یا افزایش وظایف شهرداری‌ها باعث وسعت یا محدودیت دامنه برنامه‌ریزی شهرداری‌ها خواهد شد.

اجزای برنامه‌ریزی شهری

برنامه‌ریزی شهری، از سه عنصر مردم، شهرداری و دولت تشکیل شده است. این سه عنصر در ارتباط متقابل با یکدیگر و انجام وظایف معین که بر عهده آنها گذاشته شده، باعث به وجود آمدن فرایند برنامه‌ریزی شهری می‌شوند.

الف - شهرداری

طبق ماده ۱۵ قانون توسل سازی شهری (مصوب ۱۳۳۷) شهرداری موظف به تهیه برنامه عملیات توسل سازی، عمران و اصلاحات شهری برای مدت پنج سال بر اساس نقشه جامع شهر - در صورتی که شهر فاقد آن باشد - در راستای احتیاجات ضروری شهر است. در اجرای این وظیفه، به لحاظ راهنمایی و تأیید، وزارت کشور با شهرداری در ارتباط است. این عنصر مستقیماً در تهیه و اجرای برنامه نقش دارد و در واقع وظایف آن به عنوان متولی اصلی در امر برنامه ریزی، در مراحل تهیه، تدوین، اجرا و نظارت مشخص می شود و آن تعریف به شرح زیر است:

«شهرداری سازمان محلی، عمومی و غیردولتی است. شهرداری سازمانی است که در محدوده شهر برای رفع آن دسته از نیازهای عمرانی و خدماتی مردم شهر که جنبه محلی دارد و نیز برای ایجاد پاره‌ای از تأسیسات شهری که مربوط به نیازهای مردم همان محل است، تشکیل می گردد و منظور آن است که این امور با مشارکت مردم محل اداره شوند.»

ب - دولت

بنابراین تعریف ارائه شده برای شهرداری دخالت دولت در برنامه ریزی شهرداریها باید محدود باشد تا تداخلی در برنامه ریزی شهرداری که یک سازمان محلی است به وجود نیاید.

در کشور ما نیز دولت گعکهای به شهرداریها می کند و به موجب قانون دارای اختیاراتی برای کنترل عملکرد آنهاست. بنابراین طبیعی است که دولت در برنامه ریزی

احداث میدانی شهری را در برمی گیرد.

ج - مردم

شوراهای اسلامی شهر به وکالت از مردم عهدمدار تصویب برنامه شهرداریها هستند و تشکیل شوراهای ایزار مناسبی جهت مشارکت مردم در این امر فراهم آورد. اغلب کارشناسان اگر چه واگذاری تصمیم گیری در مورد برنامه ریزی، به خصوص در تصمیمات فنی، را به مردم مطلوب نمی دانند، استفاده از نظرات آنها در ترسیم خطوط کلی برنامه‌ها را روشی برای گسترش شدن برنامه ریزی می دانند.

اگرچه لحاظ کردن نظرات همه مردم در برنامه ریزی ممکن نیست اساساً زمانی که شوراهای به عنوان نماینده مردم در این امر دخیل می شوند، می توان برآیند نظرات آنها را مورد توجه قرار داد. طبق قانون نظرات، پیشنهادات و اعتراضات مردم (با وکلای آنها) در کمیسیون ماده ۸ قانون توسل سازی و عمران شهری مطرح می شود و در صورتی که مورد تصویب اعضا قرار گرفت در طرح اعمال می شود. البته در صورتی که پس از این تصویب، نیاز به مصوبات قانونی دیگر هم باشد، اقدامات لازم صورت خواهد گرفت.

راه حلی که برای منطقی شدن نحوه ارائه نظرات از سوی مردم پیشنهاد شده این است که مردم از طریق اطلاع رسانی مناسب از محتوای برنامه مطلع شوند و پس از آن یا مشخص کردن یک محدودیت زمانی، مثلاً ۲ ماه، نظرات جمع آوری و بررسی شود و در صورت ممکن در برنامه لحاظ گردد.

مراحل اصلی برنامه ریزی شهرداریها

برنامه ریزی شهری علم اداره و کنترل سیستمهای شهری است و هدف اصلی آن تخصیص بهینه منابع شهری اعم از منابع مالی و انسانی به منظور اصلاح ساختار فعالیتهای اقتصادی، اجتماعی و کالبدی شهر است

الف - شناخت وضع موجود:

همان طور که عنوان شد برنامه ریزی حرکت از هیچ نیست بلکه با توجه به تعهدات و الزامات گذشته، تصمیماتی برای آینده گرفته می شود. بنابراین منطقی است که در اولین مرحله برنامه ریزی وضعیت موجود بررسی شود. وضع موجود از دو جنبه عوامل خارجی و داخلی نیاز به دقت نظر دارد.

عوامل خارجی:

شهرداری قبل از هر نوع حرکتی باید محیطی را که قرار است برای بهبود آن تلاش کند بشناسد. البته برای این کار شهرداری با مراجعه به کارشناسانی که طرجهای کالبدی (هادی، جامع و تفصیلی) را انجام داده اند اطلاعات لازم را به دست می آورد و تنها در مواردی که در طرح به خوبی بررسی نشده و یا تحولات تازه‌ای صورت گرفته است، شهرداری رأساً اقدام به بررسی شرایط می کند.

شناخت عوامل خارجی ضمن اینکه این توان را به

شهرداریها نقش مؤثری داشته باشد، اما حدود آن به علت عملکرد دولت در گذشته نیاز به بحثهای جدی دارد. برای مثال می توان به عملکرد وزیر گذشته در برنامه چهارم پنجساله قبل از انقلاب اشاره کرد که با تقسیم بندی شهرداریها مقدر شد هر شهرداری که بتواند ۵۰ درصد از هزینه طرحی را تأمین کند، دولت ۵۰ درصد دیگر آن را به صورت کمک بلاعوض از محل اعتبارات عمرانی کشور تأمین نماید. این طرح به علت عدم توان تأمین سهم شهرداریها و همچنین عدم نظارت دولت در عمل موفق نبود. در برنامه پنجساله دوم جمهوری اسلامی ایران دامنه هدف گذاری در بخش عمران شهری وسعت قابل ملاحظه‌ای یافته و در خصوص ۲۰ درصد هم برای دولت و هم برای شهرداریها هدف گذاری شده است. دامنه این هدف گذاری از مسائل اساسی و استراتژیک نظیر احداث تأسیسات حفاظتی تا مقولات کم اهمیت تری همچون

برنامه‌ریزی می‌دهد تا دقیقاً بداند که چه عواملی بر اقدامات عنوان شده اثر می‌گذارد. وی را آگاه می‌سازد تا در مراحل بعد با دسته‌بندی و اولویت‌بندی مسائل در جهت رفع آنها به ترتیب اهمیت برای جامعه گام بردارد.

عوامل داخلی:

بعد از شناخت عوامل خارجی باید دید که شرایط شهرداری و توانایی آن در اجرای برنامه تا چه حد است. در این بررسی مطالعات منابع مالی، توانایی‌های داخلی، نقاط ضعف و قدرت شهرداری - که طراح و مجری برنامه است - صورت می‌گیرد. در شناخت عوامل داخلی باید مراکز تصمیم‌گیر و

احتمال صحت آن نیز بیشتر است. از جمله روشهای پیش‌بینی روش درصد افزایش، روش سریهای زمانی و روش مدل‌های خطی است.

ج - تعیین اولویت بندی اهداف:

اهداف به معنای بیان نتایج مورد انتظار یا مقاصدی هستند که فعالیتهای ما به سوی آنها معطوف است. ضرورت و اهمیت تعیین اهداف در این است که به مدیر کمک می‌کند با مقاصد مورد نظر، آگاهانه‌تر، مشخص‌تر و واقع‌گرایانه‌تر روبرو شود. سازمان خود را با محیط اطراف بیشتر وفق بدهد و استانداردهایی برای ارزیابی و کنترل سازمان به وجود آورد.

دامنه برنامه‌ریزی شهرداریها قراردادی و کاملاً وابسته به وظایف قانونی شهرداری است. بنابراین کاهش یا افزایش وظایف شهرداریها باعث وسعت یا محدودیت دامنه برنامه‌ریزی شهرداریها خواهد شد

اهمیت تعیین اولویتها در این است که از بین هدفهای متعدد، ضروری‌ترین هدفها انتخاب می‌شوند. (به دلیل محدودیت منابع مالی و انسانی این اقدام ضروری است)

سلسله مراتب اهداف:

هدف نهایی: مقصود اصلی شهرداری از انجام عملیات عمرانی است، مثل حفظ محیط زیست.

هدف کلی: هدف اصلی هر یک از زیر برنامه‌های شهرداری است که قابل اندازه‌گیری است. مثل کاهش آلودگی هوا.

هدف کمی: زیر مجموعه‌ای از هدف کلی است. مانند افزایش تعداد مسافر جابه‌جا شده از سوی توبوسرانی از ۴۰۰ هزار نفر به ۸۰۰ هزار نفر. بدین ترتیب استفاده از وسایل شخصی کمتر شود و در نتیجه آلودگی هوا کاهش یابد.

مراحل تعیین هدف:

۱- تهیه فهرست اهداف و نتایج آن؛ ۲- تهیه درجه اهمیت اهداف با تعیین دوره کوتاه، میان و یا بلندمدت آن؛ ۳- تهیه برنامه اجرایی لازم برای آنها؛ ۴- پیش‌بینی مشکلات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و تکنولوژیکی برای تحقق آنها.

اصول تعیین هدف:

برای رسیدن به هدفها لازم است برخی از قواعد اصولی در مورد آنها رعایت شود: ۱- مطالعه شده باشند؛ ۲- صراحت داشته باشند؛ ۳- محاسبه شده باشند؛ ۴- منطقی بر هزینه‌ای تعیین باشند؛ ۵- مربوط به مدت تعیین باشند؛ ۶- واقعگرا باشند؛ ۷- متضمن راهکارهای عملی باشند؛ ۸- با اهداف درازمدت هماهنگی داشته باشند؛ ۹- با سایر اهداف هماهنگی داشته باشند؛ ۱۰- فعالیتهای لازم در سازمان را شامل شوند و آنها را در بر بگیرند؛ ۱۱- توانی و استمرار داشته باشند؛ ۱۲- متناسب با قدرت اجرایی باشند؛ ۱۳- با نظر و مشورت مجربان انتخاب شده باشند؛ ۱۴- قابل نظارت،

تصمیم‌ساز بررسی شوند و در کنار آن مطلوبیت‌های گروههای ذی‌نفع - یعنی آنان که ممکن است اجرای این طرح در شرایط آنها اثر نگذارد - و گروههای ذی‌نفع - یعنی آنان که ممکن است در اجرای طرح برای تحقق اهداف خود و هدایت منافع پروژه در مسیر مطلوب گروه خود تصمیمات خاص بگیرند و عکس‌العملهایی نشان دهند - نیز بررسی شوند.

در بررسی عوامل داخلی مسائلی چون تحلیل سازمان شهرداری، شناخت نقاط قوت و ضعف آن و بررسی جایگاه و نقش سایر ارگانها و سازمانهای تصمیم‌گیر در شهر و نحوه ارتباط با آنها بررسی می‌شوند و در کنار آن تعیین مطلوبیتها - که شامل مطلوبیت‌های کارشناسان، شهروندان، دولت و مطلوبیت‌های تطبیقی (مقایسه با سایر شهرها) است - نیز لازم است.

ب - آینده‌نگری و پیش‌بینی:

آینده‌نگری به مفهوم مطالعه قبلی، محاسبه و حدس زدن اوضاع، شرایط و رویدادهای آینده است. اساس این آینده‌نگری منابع متفاوت و متعددی است که مانند مورد قبل به دو بخش درونی و بیرونی تقسیم می‌شود. منابع درونی همچون هزینه و درآمد شهرداری و منابع بیرونی مانند آمارهای جمعیتی و اقتصادی مثلاً نرخ تورم، ارز و نرخ رشد جمعیت که از سازمانهایی چون مرکز آمار ایران، بانک مرکزی و سازمان ثبت احوال حاصل می‌شود.

پیش‌بینی یکی از عوامل مهم در موفقیت یا عدم موفقیت برنامه است و هرگونه خطا در این مرحله باعث کاهش اثرات مثبت برنامه می‌شود. به همین دلیل استفاده از روشهای علمی برای پیش‌بینی حیاتی به نظر می‌رسد. البته پیش‌بینی صددرصد دقیق به دلیل کامل نبودن اطلاعات و در دسترس نبودن آمار و همچنین اتفاقیهای پیش‌بینی نشده ممکن نیست. اما هرچه روش پیش‌بینی پیشرفته‌تر باشد

ارزیابی و کنترل باشند.

د- تدوین استراتژی و سیاستها:

به مجموعه خط‌مشی‌های کلی که راه‌رسیدن به هدفهای نهایی برنامه را مشخص می‌کند «استراتژی» گفته می‌شود. تدوین استراتژی یعنی اینکه آنچه را ممکن است در آینده روی دهنده پیش‌بینی کنیم و شرایط احتمالی آینده را مشخص نماییم و تصمیمی که در آن شرایط لازم است، برگزینیم.

«سیاست» عبارت است از مجموعه‌ای از تدابیر قانونی، فنی، اجرایی و مالی که اتخاذ آن موجبات و تسهیلات لازم جهت تحقق هدفهای کلی برنامه را فراهم می‌سازد. استراتژی و سیاستهای برگزیده باید واجد خصوصیات زیر

اولویت هستند به وسیله مجریان مالی دوباره بازبینی شوند؛
۳- هزینه اجرای هر پروژه مشخص شود؛ ۴- عملکرد پروژه در گذشته اگر نباشد تمام است بررسی شود؛ ۵- از تلفیق مصوبات مربوط به پروژه‌ها بوجه عمرانی شهرداری برای مدت برنامه مشخص شود.

ز- ساماندهی و آماده‌سازی محیط اجرای برنامه:

اگر چه ساماندهی به عنوان یکی از مراحل برنامه‌ریزی کمتر مورد توجه است و اغلب آن را مرحله‌ای از مدیریت می‌دانند، اما از آنجا که کمتر برنامه‌ای بدون ساماندهی مناسب به اهداف نهایی می‌رسد، لذا در برنامه‌ریزی به آن دقت خاص می‌شود.

این ساماندهی بیشتر جنبه اصلاحی دارد چرا که

دخالت دولت در برنامه‌ریزی شهرداریها باید محدود باشد تا دخالتی در برنامه‌ریزی شهرداری که یک سازمان محلی است به وجود نیاید

برنامه‌ریزی براساس کل ساختار موجود برنامه‌ریزی کرده است و بعد از تدوین بر این باور است که بعضی از تغییرات موجب کارایی قابل توجه برنامه می‌شود.

فرایند اصلاحی با توجه به ارتباط عاملان با هم و با محیط تقسیم منطقی وظایف و وظایف موجود در هر فعالیت و مواردی از این دست رخ می‌دهد.

ح- نظارت، کنترل و بازنگری:

نظارت و کنترل را می‌توان بخشی جدا ولی پیوسته به برنامه‌ریزی در نظر گرفت. نظارت و کنترل مطلوب علاوه بر آنکه باعث دقت در اجرای برنامه می‌شود، این امکان را به مدیر می‌دهد که با بررسی هر مرحله به مرحله برنامه در کارایی آن دقت کند و همچنین دقت نماید که کارها مطابق برنامه و پیش‌بینیهای صورت گرفته انجام گیرد.

در صورتی که در اجرای برنامه مشخص شود که برنامه شرایط مطلوب را در پی نخواهد داشت یا بهترین حالت را به دست نخواهد داد (که به وسیله کنترل و نظارت مشخص می‌شود) می‌توان در برنامه بازنگری کرد و آن بخشهای لازم را اصلاح کرد.

در واقع کنترل برای حفظ دارایی‌های سازمان، اندازه‌گیری عملکرد کارکنان و مواردی از این دست هم صورت می‌گیرد و دو دسته روش عمده برای این کار وجود دارد که یکی روشهای غیرماده‌ای است و دیگری روش برنامه‌ریزی. روش اول بیشتر جنبه آمرانه دارد و روش دوم بیشتر جنبه سیستمی دارد.

نظارت، کنترل و بازنگری این امکان را به وجود می‌آورد که با بررسی برنامه و واقعی کردن فرآیندها امکان موفقیت برنامه را بالا ببریم.

* ادعاه داری

باشند؛ ۱- جامع و بدون نقص باشند؛ ۲- صریح و قاطع باشند؛

۳- تا حدی قابل انعطاف باشند؛ ۴- مستند به دلایل منطقی باشند؛ ۵- با مقتضیات زمان و مکان تطبیق نمایند؛ ۶- در صورت لزوم مورد تجدید نظر کلی قرار گیرند.

ه- تدوین برنامه عملیاتی:

مهمترین بخش از برنامه میان مدت شهرداری تدوین برنامه عملیاتی یعنی تعیین طرحها و پروژه‌هاست و تمام مراحل قبل مقدمه‌ای برای تعیین طرحها و پروژه‌ها به شمار می‌آیند.

«طرح» مجموعه عملیاتی مشخص براساس مطالعات توجیه فنی، اقتصادی و یا اجتماعی است که طی مدت معین و با اعتباری مشخص برای تحقق یک یا چند هدف از برنامه میان مدت شهرداری اجرا می‌شود. هر طرح از یک یا چند پروژه تشکیل شده است.

یک پروژه دارای خدمات مشخص، زمان معین، مکان دقیق و برآورد هزینه دقیق است.

ممکن است طرح از راههای گوناگونی همچون بررسی نسبت هزینه به سودمندی اجتماعی یا ماتریس دستیابی به اهداف و یا روشهای ارزیابی بخش، مطلوب تشخیص داده شده و انتخاب گردد.

و- تخصیص منابع:

در این مرحله تصمیم می‌گیریم که به کدام عامل یا کدام بخش از عملیات چه مقدار پول، کدام امکانات و تجهیزات و چه نیروی انسانی و مدیریتی اختصاص دهیم.

تخصیص منابع به منظور بهینه کردن استفاده از منابع و به عبارت بهتر کمترین هزینه با حداکثر استفاده صورت می‌گیرد. بنابراین:

۱- اولویتها باید مشخص باشند؛ ۲- پروژه‌هایی که در

* منابع در بخش پایانی مقاله ذکر نخواهد شد

حسابداری طرح‌های عمران شهری

بخش اول

• پورهنک پورامی
• کارشناس امور مالی شهرداریها

بحتی که در ذیل خواهید خواند طرحی پیشنهادی در مورد حسابهای مستقل برای وجوه عمومی (Public Funds) برای شهرداریهاست که براساس اصول متداول و پذیرفته شده حسابداری و ضوابط و مقررات جاری در شهرداریها تدوین و به نظر خواهی اساتید فن

ترتیب همیشه سطح هزینه‌های جاری به قیمت ثابت از سطح هزینه‌های عمرانی به قیمت ثابت بیشتر است. این مسئله در مورد هزینه‌های جاری و عمرانی به قیمت جاری نیز صدق دارد اما میزان اختلاف واقعیهای جاری به مراتب کمتر است، چرا که شاخص قیمت در فعالیتهای عمرانی سریع‌تر رشد می‌کند. این امر نشان می‌دهد فعالیتهای عمرانی دولت بیشتر از فعالیتهای جاری در معرض تورم قرار دارند، بنابراین بهتر است مدیریت پروژه‌های عمرانی به گونه‌ای صورت گیرد که زمان اجرای پروژه‌ها به حداقل ممکن تقلیل یابد.

میستیم حسابداری برای طرحهای عمرانی شهرداریها باید به شیوه‌ای طراحی گردد که ضمن منظور داشتن موارد فوق، اهداف زیر را نیز شامل شود

۱- میزان اعتبار مصوب، اعتبار تخصیصی و هزینه‌های انجام شده در هر زمان قابل گزارش باشد.

۲- اعتبار تعهد شده و قطعی، پیش‌پرداختها و عتی الحساب مناسب با پیشرفت کار، طبق جدول زمانی قابل اندازه‌گیری باشد.

۳- درصد پیشرفت کار نسبت به اعتبارات جذب شده - به تفکیک هر پروژه و در قالب هر طرح - قابل مقایسه با طرحها و پروژه‌های مشابه باشد.

۴- حجم طرحهای انتفاعی و غیرانتفاعی در جریان احداث و همچنین طرحهای انتفاعی و غیرانتفاعی غیر فعال و راگن با شرح و بنا ذکر علل و عوامل بروز تأخیر، نارسایی اعتبارات، ضعف دستگاههای اجرایی، ناتوانی احتمالی پیمانکاران و عوامل پیش‌بینی نشده نظیر وضعیت نامساعد جوی و حوادث غیرمترقبه را به صورت افلام و اعداد قابل سنجش به پول و یا به صورت یادداشت‌های پیوست صورتحساب مالی گزارش نماید.

مفاهیم کاربردی و طبقه‌بندی هزینه‌ها و اعتبارات عمرانی هزینه‌هایی که در جامعه ظرفیتهای چندبند ایجاد می‌کند و موجبات توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را فراهم می‌نماید «هزینه‌ها و اعتبارات عمرانی» نامیده می‌شود. از نظر قانون «هزینه عبارت از پرداختی است که به طور قطعی به ذی‌نفع در قبال تعهد و یا تحت عنوان کمک یا عناوین مشابه با رعایت قوانین و مقررات مربوطه صورت می‌گیرد». در صورتی که از نظر اصول متداول و پذیرفته شده حسابداری «هزینه عبارت از کاهش ناخالص داراییها و یا افزایش ناخالص بدهیهاست که ناشی از فعالیتهای یک واحد تجاری است و

حسابهای مستقل برای وجوه عمرانی یکی از حسابهای مستقل برای وجوه دولتی و شهرداریها، ایجاد حساب مستقل برای وجوه و هزینه‌های عمرانی در مناطق و سازمانهای وابسته به شهرداری است. مکانیزم دولت و شهرداریها برای تشکیل سرمایه ثابت ناخالص ملی، اعتبارات عمرانی و اجرای پروژه‌ها در قالب طرح است. بدین ترتیب دولت و شهرداریها سهم تعیین‌کننده‌ای در کل تشکیل سرمایه در کشور دارند. به عنوان مثال آمار سالهای اخیر نشان می‌دهد از رقم حسابهای ملی به قیمت‌های جاری حدود ۲۵ درصد کل سرمایه‌ای است که در کشور از سوی دولت تشکیل شده است.

طرح‌های عمرانی باید بدون فوت وقت و طبق برنامه‌های زمان‌بندی شده و در حداقل زمان ممکن صورت پذیرد. به همین علت کارشناسان و طراحان پروژه‌های عمرانی، سابقین زمانی بیش از ۴ سال را برای اجرای پروژه‌ها مطلوب نمی‌دانند. زیرا زمان طولانی سلسله‌ای از پیامدهای منفی را در مورد طرح‌های عمرانی در دست اجرا به دنبال خواهد داشت که از آن جمله می‌توان به افزایش قیمت تمام شده طرحها و از بین رفتن توجه اقتصادی آنها و نیز معطل ماندن نیروی انسانی و ابزار و ماشین‌آلات و استهلاک بخشهای ساخته شده قبل از زمان بهره‌برداری و... اشاره کرد. از آنجا که حجم طرح‌های عمرانی دولت رقم قابل توجهی را در برمی‌گیرد، عواقب این وضع تنها متوجه طرح‌های عمرانی در دست اجرا نیست بلکه شاخصهای کلان اقتصادی را نیز تحت تأثیر منفی قرار داده و افزایش تورم را به دنبال خواهد داشت، همچنین رشد اقتصادی و صادرات خدمات را نیز کاهش خواهد داد و بدین

و مدیران مالی و حسابداری شهرداریهای کشور گذاشته می‌شود.

ماهنامه شهرداریها در نظر دارد بتدریج انواع حسابهای مستقل برای وجوه دولتی و شهرداریها را مورد بحث و تبادل نظر قرار دهد تا پس از کسب نظر صاحب‌نظران و مدیران مالی شهرداریهای کشور، زمینه استقرار یک سیستم حسابداری کارآمد و کاربردی برای شهرداریها در ایران فراهم گردد. لذا از کلیه صاحب‌نظران و مدیران مالی شهرداریهای کشور انتظار داریم نظر اصلاحی خود را به دفتر این ماهنامه ارسال نمایند تا گامی در پیشرفت و پیشبرد این هدف فراهم گردد.

سبب تفسیر حقوقی صاحبان سرمایه می گردد و طبق اصول مورد قبول حسابداری شتابانی و اندازه گیری می شود. در مؤسسات دولتی و شهرداریها که مؤسسات غیرانتفاعی و فاقد سرمایه هستند می توان گفت «هر فعالیت مالی که باعث تغییر در یکی از اقلام ترازنامه گردد و نهایتاً کاهش در مازاد تخصیص نیافته را ایجاد نماید هزینه نامیده می شود». بنا بر این ملاحظه می گردد که هزینه در مؤسسات غیرانتفاعی و فاقد سرمایه در مقایسه با مؤسسات انتفاعی و تجاری به سورت متفاوت تعریف شده است و معنی و مفهوم خاص خود را دارد. از این رو در این گونه مؤسسات اغلب به جای استفاده از اصطلاح درآمد و هزینه از اصطلاح منابع و مصارف و یا مداخل و مخارج استفاده می شود.

هزینه های مؤسسات دولتی بر اساس ماهیت به هزینه های عمرانی و هزینه های جاری و از لحاظ دوره حسابداری به هزینه های مستمر و غیرمستمر و از نظر ارتباط با مراکز هزینه به وظیفه، برنامه، فعالیت یا طرح و پروژه و حتی فاز و بلوک نیز طبقه بندی می گردند که در نهایت اعتبارات پیش بینی شده به مواد هزینه طبقه بندی می شود.

طرح عمرانی و انواع آن

طرح عمرانی مجموعه عملیات و خدمات مشخصی است که بر اساس مطالعات توجیهی فنی و اقتصادی یا اجتماعی - که دستگاه اجرایی انجام می دهد - طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق اهداف برنامه عمرانی پنجساله، به صورت سرمایه گذاری ثابت و شامل هزینه های وابسته در دوره معین اجرا می گردد و تمام یا قسمتی از هزینه های اجرایی آن از محل اعتبارات عمرانی تأمین می شود و به سه نوع انتفاعی و غیرانتفاعی و مطالعاتی تقسیم می گردد.

طرح های عمرانی شهرداری نیز قبل از آنکه به مرحله اجرا درآید باید ابتدا مطالعات لازم و گزارش توجیهی آن با ذکر تأثیرات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی به مقام تصویب کننده ارائه شود و سپس در صورت تصویب، به موقع اجرا درآید. طرح های عمرانی سه گانه عبارتند از:

الف - طرح عمرانی انتفاعی

طرح عمرانی انتفاعی به طرحی اطلاق می گردد که در مدت معینی پس از شروع بهره برداری، علاوه بر تأمین هزینه های جاری و استهلاک سرمایه، سود متناهی و نیز نماید نماید. احداث خانه های سازمانی برای کارکنان، طرح احداث میادین تره بار و واحدهای تجاری مربوط به آن، برای شهرداری می تواند طرح های عمرانی انتفاعی محسوب گردد. این گونه طرح ها پس از تهیه طرح مطالعاتی و توجیهی اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و تصویب اعتبار لازم باید در بودجه شهرداری پیش بینی شود تا پس از تصویب در مدت تعیین شده، احداث و بهره برداری گردد. نظیر به اینکه هزینه های طرح های عمرانی (هزینه های سرمایه ای) در بودجه مصوب شهرداری در ردیف هزینه های جاری دیده شده و قبلاً به تصویب رسیده است، به همان ترتیب

پانویس

۱- ایران سنگله بیشر رجوع شود به
National Committee on Municipal
Accounting - Accounting/Municipal
Statements - Chicago - NAMA.

هزینه های قطعی شده نیز باید جهت تصویب در لایحه تفریح بودجه ملاحظه و به تصویب مقام مربوطه برسد. لذا بودجه ابلاغی طرح و هزینه های قطعی آن بر حسب نیاز در سطوح مختلف و طبقه، برنامه، طرح و پروژه در دفاتر مالی ثبت و به موقع به مدیران یا افراد ذی نفع گزارش می گردد. از آنجا که هزینه های انجام شده بابت طرح های عمرانی انتفاعی نوعی سرمایه گذاری است و باید مستهلک شود، باید از یک طرف به مازاد تخصیص یافته شهرداری به عنوان سرمایه اضافه شده و از طرف دیگر موجب افزایش هزینه های سرمایه ای گردد.

ب - طرح عمرانی غیرانتفاعی

طرح عمرانی غیرانتفاعی به طرحی اطلاق می شود که برای انجام برنامه های رفاه اجتماعی و عملیات زیربنایی و خدمات عمران شهری و یا احداث ساختمان و تأسیسات جهت تسهیل کلیه وظایف دولت و شهرداری اجرا می گردد و هدف اصلی آن وصول درآمد نیست. انجام این گونه طرح ها معمولاً جنبه عمومی داشته و تشکیل دهنده سرمایه ملی است و مستقیماً تأثیروری در مازاد تخصیص یافته شهرداری ندارد. احداث پارکها، سبیل بند و آماده سازی و آسفالت خیابان و معابر از جمله طرح های غیرانتفاعی محسوب می گردند. بنابراین بودجه ابلاغی این گونه طرح ها و هزینه های آن جهت اطلاعات در سطوح مختلف طرح شده یا در قالب پروژه در دفاتر مالی ثبت و به موقع به مدیران یا اشخاص ذی نفع گزارش می شود.

ج - طرح مطالعاتی

طرح مطالعاتی به طرح هایی اطلاق می شود که بر اساس قرارداد بین سازمان و یا دستگاه های اجرایی یا مؤسسات علمی و مطالعاتی متخصص برای بررسی خاصی، اجرا می گردد. مطالعه و تهیه نقشه ها، ماکتبا و جداول برآورد برای ساختمان و تأسیسات از قبیل ساختمان سد، مدرسه، بیمارستان، ایستگاه های راه آهن، کشاورزی و هواشناسی، فرودگاهها، تأسیسات آب مشروب شهرها، شبکه های برقی و تلفن شهری، ایجاد کارخانه ها و شبکه های مخابراتی از جمله این طرح ها هستند. اعتبارات نظارت این گونه عملیات که بر اساس قرارداد به اشخاص یا مؤسسات واگذار می شود، از محل اعتبار طرح های مطالعاتی (ماده ۹ - مطالعه برای ساختمان و تأسیسات) تأمین و پرداخت خواهد شد و سایر هزینه های مطالعاتی و تحقیقاتی شهرداری باید مانند سایر هزینه ها به تفکیک منعکس شود. در مواردی که این مطالعات و تحقیقات از طریق انعقاد قرارداد با شخص یا مؤسسه ای انجام می گردد، هزینه های آن در ماده ۵ خدمات قراردادی منظور می شود.

در شماره آینده مطالبی را در زمینه فرآیند اجرایی طرح های عمرانی در شهرداریها و نیز نکاتی در باب بستن حساب های طرح های عمرانی در پایان دوره مالی خواهید خواند.

ادامه دارد

مراحل کنترل ساختمان

♦ حسین رجب صلاحي

♦ کارشناس عمران

آنچه است که همکاری سازمانهای فنی کشور، انجمنها و سازمانهای نظام مهندسی، پیمانکاران و مردم را می‌داند. مهندسان ناظر شهرداری نیز باید متناسب با اهمیت پروژه انتخاب شوند و آموزش لازم را دیده باشند، به طوری که بتوانند نقش خود را به خوبی ایفا کنند. تهیه فهرست و آزمونها (چک لیست) و دستورالعملهای ساده و آموزشی می‌تواند نقش مهمی در این میان داشته باشد.

هدف اصلی این مقاله ارائه روش ساده و گام به گام برای بازرسان فنی شهرداری (کنترل - نظارت) و مهندسان ناظر دفتر فنی جهت کنترل مراحل اجرای ساختمان است. بدین ترتیب مراحل کنترل اجرای ساختمان به نحو زیر ارائه می‌شود:

مراحل کنترل اجرای ساختمان

قبل از تحویل برگ شروع به کار، رعایت تالیف امنیتی در زمینه حفاری در مجاورت ساختمانهای موجود کنترل گردد.

فونداسیون

الف - قالب بندی:

۱- کنترل رعایت فواصل آکس بندی؛ ۲- طول و عرض میخ؛ ۳- ابعاد پی‌های تک و تواری؛ ۴- عرض شناژها؛ ۵- عمق پی‌ها و شناژها.

ب - شناژها:

۱- تعداد و شماره آرماتورهای پایین؛ ۲- تعداد و شماره آرماتورهای بالا؛ ۳- شماره و فاصله خاموتها؛ ۴- خم انتهای آرماتورهای طولی در شناژها؛ ۵- عبور شناژ از زیر پی‌های تک و عرض پی‌های تواری.

ج - پی‌های تک:

۱- شماره و فاصله آرماتورهای سبیدی پایین؛ ۲- خم انتهای آرماتورهای سبیدی بالا؛ ۳- ابعاد و ضخامت صفحه زیرستون؛ ۴- تعداد و شماره پلت‌ها در هر صفحه؛ ۵- در صورت اسکلت بتن آرمه به جای سوار (۳ و ۴) کنترل ریشه‌ها.

د - پی‌های تواری:

۱- شماره و فاصله آرماتورهای سبیدی پایین؛ ۲- شماره و فاصله آرماتورهای سبیدی بالا؛ ۳- در صورت طرح خاموت در عرض نوار کنترل شماره و فاصله خاموتها؛ ۴- خم انتهای آرماتورها؛ ۵- تعداد و شماره پلت‌ها در هر صفحه؛ ۶- ابعاد و ضخامت صفحه زیرستون؛ در حالت اسکلت بتن آرمه به جای موارد (۵ و ۶) کنترل ریشه‌ها.

کشور ایران روی کمر بند زلزله آلپ - هیمالیا قرار گرفته است و هر از چند گاهی زلزله‌های مخرب، بخشی از سرزمین عسار و ایران می‌سازد و تلفات بسیاری به بار می‌آورد. برای تخفیف تلفات و خسارتهای ناشی از زلزله، ساختمانها باید طبق اصول پیشرفته مهندسی طرح و اجرا گردند.

در این جهت ضرورت وجود مقرراتی ویژه برای طرح و محاسبه ساختمانها در برابر زلزله اجتناب ناپذیر می‌گردد. اولین آیین نامه در ارتباط با طرح و اجرای ساختمانها در برابر زلزله به نام «آیین نامه ایمنی ساختمانها در برابر زلزله» پس از وقوع زلزله مخرب دهم شهریور ماه ۱۳۴۱ بوئن زهرا با همت دفتر فنی سازمان برنامه تدوین گردید. سپس از آبانماه ۱۳۶۴ پایه‌های تدوین آیین نامه طرح ساختمانها در برابر زلزله با استاندارد شماره ۲۸۰۰ ایران پایه‌گذاری و در بهمن ماه ۱۳۶۶ منتشر گردید. کیفیت کنونی وضع ساختمان در سطح کشور و خسارات تقریباً یکسان ناشی از زلزله‌های قبل از انتشار آیین نامه ۲۸۰۰ بیانگر خلأ موجود میان تئوری و اجرائیست و به علت عدم توجه به چگونگی نیاز و سطح آگاهی استفاده کنندگان ضوابط و مقررات موجود، آنچنان که باید و نباید مورد بهره‌برداری قرار گرفته و بهبود قابل ملاحظه‌ای در اوضاع ساخت و ساز به صورت گسترده ایجاد نگردیده است.

شهرداریها و کنترل ساخت و سازها

بر اساس ماده ۵۵ قانون شهرداریها (مصوب ۱۳۳۴) صلاحیت می‌شود که قانونگذار وظایف گسترده و متنوعی برای شهرداریها تعیین کرده است که در آن شهرداریها مسئولیت حفظ منافع همگانی را در احداث ساختمانها به عهده دارند. واحد شهرسازی شهرداریها با صدور پروانه ساختمانی، ملزم کردن کارفرما به تعیین مهندس ناظر، جلوگیری از تخلفات و اعمال کنترل در جهت انطباق نقشه‌ها با ضوابط و مقررات طرح‌های جامع، هادی و تفصیلی، مسئولیت فوق رایه انجام می‌رساند تا ضوابط معماری و شهرسازی و آیین نامه‌های مصوب (مانند مقررات ملی ساختمانی ایران و مصوبات شورای عالی معماری و شهرسازی و...) رعایت گردد.

شهرداریها برای حفظ ایمنی مردم باید از طریق تقویت دانش فنی بازرسان خود (کنترل - نظارت) و با جلوگیری از تخلفات و احداث ساختمانهای غیر قابل قبول و خطرناک، به وظیفه خود عمل کنند.

خوشبختانه در این زمینه قوانین و اطلاعات لازم وجود دارد. لذا آنچه اهمیت دارد قوانین و نظارت بر حسن اجرای

هـ- پی‌های رادیه (مت):

۱- شماره و فاصله آرماتورهای متش پائین: ۲- شماره و فاصله آرماتورهای متش بالا: ۳- خم انتهایی آرماتورها: ۴- کنترل محل آکس صفحات زیر ستون و طول و عرض بنا: ۵- تعداد و شماره پلت‌ها در هر صفحه: ۶- ابعاد و ضخامت صفحه زیر ستون، در حالت اسکلت بتن آرمه به جای سوار (۵ و ۶) کنترل ریشه‌ها.

بتن ریزی فونداسیون

۱- نظارت بر مشخصات مصالح سنگی و سیمانی: ۲- کنترل اسلامپ: ۳- در درجه حرارت کمتر از ۵ درجه سانتیگراد نباید بتن ریزی انجام گیرد مگر با تجهیزات لازم: ۴- استفاده از نایلون در بدنه قالبهای آجری فونداسیون: ۵- حضور مستمر به هنگام بتن ریزی و کنترل آن: ۶- در صورت ساختن بتن در محل حتماً از بتونیر استفاده گردد: ۷- کنترل و پمپه شدن بتن: ۸- برای عمل آوردن مناسب بتن بایستی حداقل ۳ روز بتن مرطوب نگاه داشته شود، به ویژه در مناطقی گرم و خشک.

اسکلت فلزی

الف- کنترل جوشکاری ستونها در پای کار:

۱- کنترل ستونها با توجه به شماره و مشخصات آنها و راست نبودن پروفیلها: ۲- کنترل جوش ستونها 2IPE جفت (یک الکتروود فاصله- یک الکتروود جوش شده):

۳- کنترل ابعاد تسمه‌ها و فاصله پروفیلها در حالت 2IPE پایاز: ۴- کنترل ابعاد و ضخامت صفحات تقویت و فاصله پروفیلها در حالت 2IPE پایاز و تقویت شده: ۵- کنترل فواصل نبشیهای جوش شده (نشیمن) از نظر شماره نبش و رعایت ارتفاع محاز طبقات: ۶- کنترل صفحات بادبندی جوش شده به ستونها از نظر ابعاد و ضخامت و محل آن: ۷- کنترل ابعاد و مشخصات کنسول‌های احتمالی جوش شده به ستونها: ۸- کنترل اتصال نوک به نوک ستونها و ورقه‌های اتصال: ۹- کنترل ابعاد جوش و مهارت جوشکار: ۱۰- ضربه‌نگ مناسب قبل از اجرای عملیات بعدی و نیز زدودن گل جوش بعد از جوشکاری.

ب- کنترل جوشکاری پلها در پای کار:

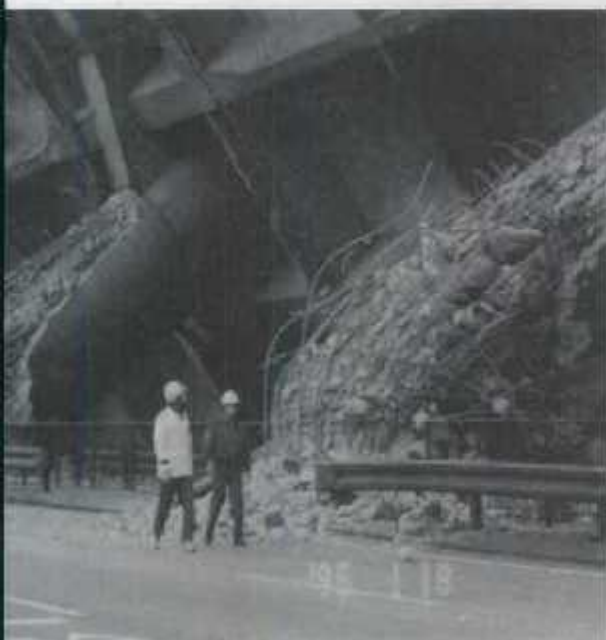
۱- کنترل شماره پروفیل پلها: ۲- در حالت لانه زنبوری کنترل شابلن و برشهای شبکه‌ها و جوش جان در حالت مونتاژ و کنترل تقویت جانها: ۳- در حالت داشتن تقویت پال کنترل ابعاد و جوش ورقه‌های تقویت: ۴- در صورت اتصال نوک به نوک کنترل ورقه‌های اتصال و تقویت به طور دقیق: ۵- در حالت مونتاژ کامل مستف طاق ضریبی در پای کار کنترل تیرها: ۶- کنترل جوشها، اتصالات و آرماتورهای ضربدری.

ج- نکات قابل توجه در هنگام برپا کردن اسکلت فلزی:

۱- رعایت درز انقطاع: ۲- جرثقیل مناسب با ارتفاع و فاصله کار از محل استقرار آن انتخاب گردد: ۳- هر ستون پس از ساقبول شدن طبق نقشه به صفحه زیر ستون اتصال یابد: ۴- قبل از انجام حداقل ۵۰ درصد جوشها جرثقیل از قطعه آزاد نشود: ۵- پس از برپا کردن ستونها (بنون رها کردن کار تا روز بعد) حتماً پلها مستقر و جوش شده باشند و کلیه کشهای عرضی نیز نصب گردند: ۶- نکات ایمنی در مورد کارگران سیمهای برق عبوری و ساختمانهای مجاور.

د- نحوه اسکلت فلزی:

مشاوره تخصصی در تهیه و اجرای نقشه‌ها و محاسبات

محدوده‌های مختلف ارتفاعی ستون و داخل سقفها؛ ۴- ابعاد خاصیت کاذب شده از نظر رعایت ابعاد ستون و پوشش بتن؛ ۵- کنترل و میره شدن بتن.

ج - پوت‌های بتن آرمه:

۱- کنترل قالب بندی از نظر ابعاد؛ ۲- آرماتورهای طولی پایین از نظر شماره و تعداد؛ ۳- آرماتورهای طولی بالا از نظر شماره و تعداد؛ ۴- خاموت‌ها از نظر شماره و فاصله در محدوده‌های مختلف دهانه پوتر و داخل ستونها؛ ۵- ابعاد خاموت کاذب شده از نظر رعایت ابعاد پوتر و پوشش بتن؛ ۶- کنترل طول آرماتورهای تقویت در بالا و پایین؛ ۷- کنترل و میره شدن بتن.

د - سقفهای بتن آرمه:

۱- در صورت کاربرد تیرچه بلوک کنترل طبق بند سقف تیرچه بلوک؛ ۲- در صورت اجرای دالهای بتن آرمه کنترل آرماتورها و ضخامت طبق نقشه و رعایت سه بند انتهایی مربوط به سقف تیرچه بلوک.

هـ - کنترل سمعها و قالبها:

۱- تعداد سمعهای زیر پوت‌ها از نظر کفایت؛ ۲- تعداد سمعهای زیر سقفها از نظر کفایت؛ ۳- رعایت مدت زمان لازم برای باقی بودن سمعها و قالبها.

و - کنترل مجدد رعایت محل و ابعاد کلیه نورگیرها، داکتها و کلیه سوراخهای مربوط به لوله‌های بخاری و آبروها.

سفت کاری

۱- رعایت اجرای دقیق کلیه دیوارهای خارجی و داخلی از نظر کاربرد مصالح (حتی الامکان سبک‌تر) و محل آنها طبق نقشه؛ ۲- زنجاب نمودن آجرها قبل از مصرف؛ ۳- رعایت ریسمان کشتی و تراش شاقول بودن دیوارها؛ ۴- رعایت یک یاد بودن خرزهای عمودی؛ ۵- رعایت ابعاد و پنجره‌ها؛ ۶- کلیه آجرهای نما باید دارای ابعاد مساوی باشند؛ ۷- رعایت کلیه نورگیرها.

سفید کاری

۱- گونیا و شاقول کردن فضاها و سپس شمشه کردن؛ ۲- رعایت نسبت کج و خاک طبق مشخصات جهت جلوگیری از ترک خوردگی؛ ۳- مساوی بودن وترهای اطاق جهت اطمینان از گونیا بودن سطح؛ ۴- در محل‌های قریب که سنگ یا موزائیک وجود دارد باید قبل از سفید کاری آنها را اجرا نمود و دقت شود پشت آنها عاری از کج و خاک باشد.

کاشی کاری و سرامیک

۱- اجرای دلیل جهت گونیا کردن سرامیک‌ها؛ ۲- رعایت فاصله بین سرامیک‌ها به اندازه یک چوب کبریت جهت درز ملات برای استوار ناهماهنگی در ابعاد سرامیک و هماد کردن خطوط درزها؛ ۳- هنگام سرامیک کف باید دقت نمود فاصله لوله فاضلاب تا کاشی به نحوی باشد که توالت در محل صحیح قرار گرفته در غیر این صورت باید نسبت به رگلاژ لوله فاضلاب اقدام نمود؛ ۴- عدم به کارگیری کاشی و سرامیک نامناسب

۱- کنترل موارد بندهای الف و ب؛ ۲- کنترل بادبندها از نظر محل نصب و شماره پیروقیلهای مصرفی؛ ۳- کنترل صفحات بادبندی از نظر ابعاد و جوش؛ ۴- کنترل کتلهای از نظر موجودیت در محل آکس ستونها؛ ۵- کنترل راه پله از نظر شمشیربها و رعایت جهت پله؛ ۶- کنترل اسکلت در خربشته؛ ۷- نصب آرماتورهای ضربدری روی طاقهای ضربی؛ ۸- کنترل کنسول‌ها و اتصالات مربوط؛ ۹- کنترل جوش؛ ۱۰- کنترل وضعیت پلها (تودلی یا خورجیتی).

تحويل هر سقف

الف - سقف طاق ضربی:

۱- رعایت نصب آرماتورهای ضربدری روی طاق بین هر چهار ستون؛ ۲- کنترل خم انتهایی آرماتور و اتصال آن به ستون؛ ۳- کنترل قوس ماقبای آجری.

ب - سقف تیرچه بلوک:

۱- کنترل تیرچه‌ها در هر دهانه از نظر آرماتورهای بالا و پایین و ارتفاع؛ ۲- کنترل بلوکها از نظر ارتفاع؛ ۳- آرماتورهای حرارتی در جهت عمود بر تیرچه‌ها؛ ۴- آرماتورهای عینی در دوسر تیرچه‌ها در دهانه کناری و دهانه وسط؛ ۵- کنترل ژوئن‌ها در دهانه‌های بالایی ۴ متر از نظر آرماتورها و تعداد؛ ۶- کنترل آرماتورهای عینی (بالا) در کنسول‌ها؛ ۷- کنترل بتن‌ریزی سقفهای تیرچه بلوک؛ ۸- رعایت محل و ابعاد نورگیرها در سقف؛ ۹- رعایت کلیه سوراخهای لوله‌های بخاری، آبروها و...؛ ۱۰- در صورت نیاز کنترل اجرای تاسیسات برقی و مکانیکی.

اسکلت بتن آرمه

الف - گرفتن نمونه‌های مکعبی جهت آزمایش بتن مصرفی.

ب - ستونهای بتن آرمه:

۱- کنترل قالبها از نظر ابعاد؛ ۲- آرماتورهای طولی از نظر شماره و تعداد؛ ۳- خاموتها از نظر شماره و فاصله در

منابع:

- ۱- آیین نامه طرح ساختمانها در برابر زلزله (آیین نامه ۲۸۰۰)
- ۲- مقررات ملی ساختمان ایران

کاشان شهری بین بیابان و کوهستان *

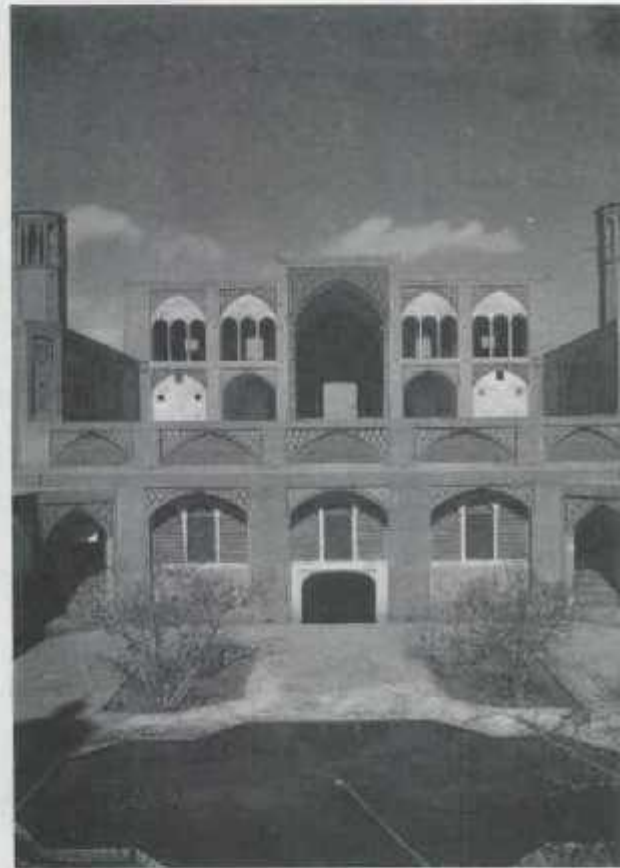
بخش اول

مقدمه

کاشان در دامنه رشته کوه مرکزی ایران در ارتفاع ۹۴۵ متری از سطح دریا واقع شده است و از سوی شرق و شمال شرقی به دشت کویر منتهی می شود. این شهر کوچک که قریباً جمعیت آن محدود به ۴۰ هزار نفر بوده است، نمونه مناسبی از تطبیق بنا با یک محیط اریست نامالایم است. آنچه در باره معماری سنتی این شهر گفتنی می آفریند، ارتباط انسان با طبیعت است که به شیوه‌های شخصی، زیبا، کاربردی و پرورش در سازه‌های سنتی بازتاب یافته است.

دمای کاشان طی سال از ۱۲ سانتیگراد در دی ماه تا ۴۸ سانتیگراد در ماههای تیر و مرداد نوسان می یابد. کاشان با ضریب خشکی هوای ۴/۸ «شدیداً بیابانی» شناخته می شود. این بدان معناست که بارش سالیانه باران معمولاً ۱۳۲/۹ میلیمتر است که از ۴۵ میلی متر تا ۱۸۷/۷ میلیمتر تغییر می یابد (۱).

کاشان دارای چهار منبع تأمین آب است. شیبهای تند بچی کوهستانهای بلند به طرف بیابان،

موجب جاری شدن رودخانه‌های فصلی در منطقه می شوند که مجموعاً سه منبع مهم تأمین آب کاشان از این رودخانه‌هاست. اما مهم‌ترین منبع تأمین آب منطقه «قنات» است که در گذشته مهم‌ترین شیوه دسترسی به آب زیرزمینی بوده است. برای ساخت قنات تعدادی چاه در یک ردیف در جهت جریان آب زیرزمینی حفر و به وسیله یک مجرا به هم وصل می شوند. آخرین و سطحی‌ترین دهانه، دهانه قنات است که آب از آن جاری می شود.

حدداقل ۱۳۰ قنات در منطقه وجود دارند که سالیانه ۱۸ میلیون و ۷۹۰ هزار و ۲۰۰ مترمکعب آب مصرفی را تأمین می کنند (۲). به ادعای یکی از نویسندگان، قناتها ۵۵ درصد مقدار آب را تأمین می کنند (۳) و براساس منبع دیگری (۴) میزان آب سالیانه قناتها تقریباً ۷۹ میلیون مترمکعب تخمین زده شده است که تقریباً یک چهارم میزان آبی است که توسط

نکته: این مقاله از منبع زیر گرفته شده است
Lexden development studies Toward sustainable cities, No 15, 1998

♦ نوشته سیدلا شهسپهانی
♦ ترجمه پروین مؤمنی

چاهها تأمین می شود. آب انارهای زیرزمینی به منظور ذخیره آب، مورد استفاده قرار می گیرد و از این طریق آب به مناطق مسکونی فرستاده می شود.

در سال ۱۹۸۶ جمعیت کاشان ۱۳۸ هزار و ۵۹۹ نفر اعلام شده است (سرشماری عمومی جمعیت و مسکن - کاشان). کاشان با وسعت ۱۵ هزار و ۱۰۱ کیلومتر مربع مساحت و ۲۸۷ هزار و ۷۰ نفر دارای تراکم جمعیتی معادل ۲۸۷/۳ نفر بوده است. تا سال ۱۹۹۱ میزان جمعیت کاشان به ۳۱۵ هزار و ۹۱۹ نفر و یا ۶۹ هزار و ۸۷۵ خانواده افزایش یافته بود.

در آران، ناحیه‌ای در شمال شرقی کاشان، با ارتفاع ۸۰۰ متر از سطح دریا یک مرکز مهم تولید تمک، وجود دارد. خاک کاشان از جنس سولون چاک است که ترکیبی از تمکهای قوی و خاک کمربند مخصوص نقاط بیابانی و نیمه بیابانی است.

معماری سنتی شهری

انسان شناسی معماری که قلمرو تحقیق آن انسان شناسی شهری را در بعضی نقاط در بر می گیرد، ابزار نظری مناسبی برای مطالعه معماری خانگی در اختیار دارد. «از لحاظ روش شناسی، اگر انسان شناسی معماری نه بر پایه زیبایی شناسی و فرهنگ، بلکه بر انسان و رفتارهای کهن سازندگی و سکونت‌گزینی او قرار گیرد، آنگاه امری اساسی تحقق می یابد: انسان فقط محرف کننده‌های بانیاهای استاندارد شده در انتهای یک فرایند تولید نیست، بلکه از ابتدای استدلال نظری در معماری ادغام شده و بدیهی است که چنین تئوری معماری به پیش متفاوتی از معنای ساختمان و مسکن انسان دست می یابد» (۵)

انسان شناسی معماری با تلاش در این جهت، در می یابد که «جوامع سنتی، اغلب توسعه زیبایی شناختی زیادی نشان می دهند. منشأ چنین زیبایی شناختی نسبت به از زیبایی اروپامحوری کاملاً متفاوت است. آنها اساساً رانه فقط بر اصول کاملاً ذهنی زیبایی شناسی، بلکه بر پایه فرهنگ و آیین و سنتهای نمادین و اساطیری می یابند» (۶)

در زمینه انسان شناسی شهری، پیشرفتهای نظری بیشتری صورت گرفته است و پیوندهای معماری خانگی و شیوه‌های زیستی شناخته شده‌اند: «ما شیوه سکونت را با توجه به سازه، آرایه‌ها و استفاده از خانه و خصوصیات ترکیب اجتماعی و همچنین چارچوبهای مرجع شناختی و متعارف و بیابانهای نمادین مربوط به آن، الگوی رفتاری نسبتاً منظمی تعریف می کنیم. شیوه سکونت بر طبق شیوه زندگی از یک سو مربوط به اعتماد به نفس و احساس آسودگی و از سوی دیگر مربوط به استراتژی ارتباطات برای بیان مقام اجتماعی

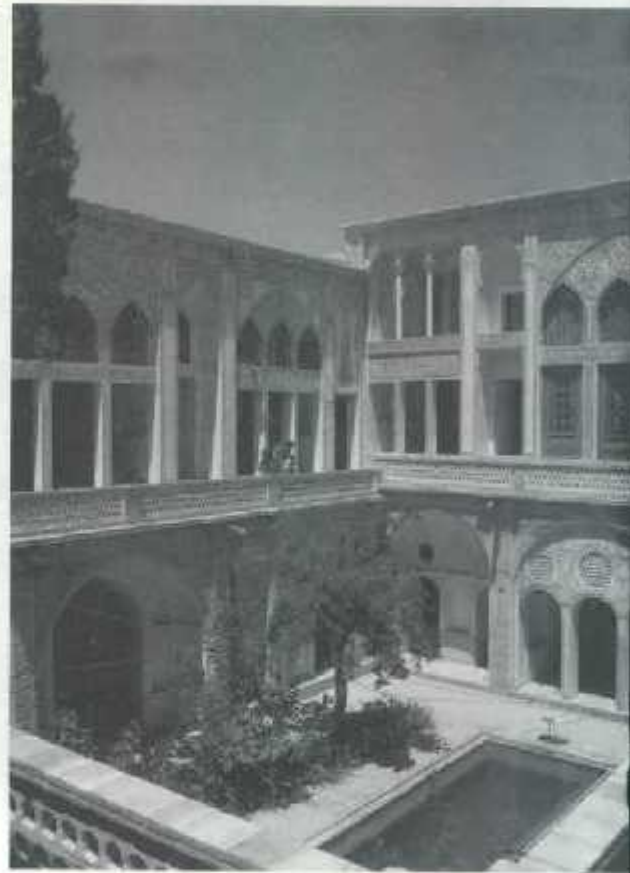
است. (۷)

وقتی در خانه‌های قدیمی قدم می‌زنیم، از اتاقهای نودرتو، سبند و قخانه‌ها، بستوها و طبقات مختلف زیرزمین گذر می‌کنیم، در گنجه‌ها را بار می‌کنیم، ستونها و درهای چوبین مشبک متعدد را پشت سزمی گذاریم، تنوع حیرت‌آوری را در دما، نور، ارتفاع و دیدگاه و احساس تجربه می‌کنیم. بعضی گوشه‌ها گرم و دلنشین‌اند و برخی هراس‌آور. پشت بام، اتصال خانه‌ها و تمامی شهر در یک نور روشن دیده می‌شوند. در راه پله پیچ در پیچ، بلند و باریک که ما را بالای می‌برد حیوانی تنهایی را احساس می‌کنیم. پشت هر ستون رازی نهفته است. درها را یکی پس از دیگری می‌کشاییم و در می‌یابیم که

کلام، نظام اعتقادی مردم را می‌آموزد و در گانگی حاضر در فلسفه و مذهب ایرانی را خوب و بد، پاک و ناپاک، نور و تاریکی، آشکارا و پنهان هر آنچه را که در میانه می‌آید، راه پله، دالانها، نور مات و این همان چیزی است که از دالان و پختیار از آن چنین یاد کرده‌اند: «معماری داخلی... آنچنان که روح انسان می‌تواند تنفس کند».

ساکنان کاشان - مردمی بسیار عابد - می‌خواستند فضای زندگی‌شان بازتاب باورهایشان باشد و می‌خواستند باورهای آدمی در درون وی همیشه تکرار شود. همه آفرینش از الهام روح است که انسان را به مرتبه والایی از هستی ارتقا می‌بخشد.

قیلابه رابطه بین محیط زیست و معماری اشاره شد. ظرافتهای زیست محیطی از نظر معمار کاشی یعنی:
- دمای زیاد در تابستان و دمای کم در زمستان
- نوسان شدید دما: ۶۰ درجه سانتیگراد تفاوت در سال و

ساکنان کاشان می‌خواستند فضای زندگی‌شان بازتاب باورهایشان باشد و می‌خواستند باورهای آدمی در درون وی همیشه تکرار شود

چگونه هر خانواده حریص خصوصی خویش را حفظ کرده است و یا چگونه نور از طریق منفذی در سقف یا دیوار به درون هدایت شده تا به دالان یا اتاقی، نور ملایمی ببخشد. شیشه‌های رنگین نور تلطیف شده و شادای رایه اتاقها می‌شهرستند. حیاط سرشار از حس هماهنگی است. جوشی و ماهی قرمزی که بازگوشانه

در آن شنا می‌کند، نگاه را به خود می‌کشاند و کاجهای بلند و سبزه‌ها نگاه را به سوی بالا هدایت می‌کنند.

درختان انجیر و انار، بوته‌های نعنا، ریحان، جعفری و تربچه و گل‌های اطلسی، شمعدانی و رز، باغچه‌های چهار طرف حوض را زینت بخشیده‌اند. خروسی مقنطراته دانه بر می‌چیند، گربه‌ای هشیارانه می‌گذرد، کیوان در آسمان پرواز می‌کند.

ماهی، گربه و پرند در آب، بر زمین و در آسمان با یک نگاه به چشم می‌ریزند و رضایت و کمال آدمی را سرشار می‌سازند. با نگاهی به آسمان در می‌یابیم که خطوط خانه آن را در نقشی هندسی جای داده‌اند.

این خانه هر لحظه منظوری جدید برای نگریستن به آسمان می‌نماید. اینجا نه فقط یک واحد کاربردی، فنی و زیبایی‌شناختی، بلکه یک واحد پرورشی است که بدون

تقریباً ۲۰ درجه سانتیگراد تفاوت در شبانه‌روز

- بارش محدود و آب و هوای خشک
- طولانی‌های شنی، گاه و بیگاه و بادهای غبار آلود معمولی
- نور شدید ناراحت کننده در تابستان
- وجود خزندگان و حشرات خطرناک بخصوص عقرب در تگاسی به بافت قدیمی کاشان - همانند یزد و نائین و دیگر شهرهای خاشیه کویر - نوعی معماری درون گرا مشاهده می‌شود. تپه‌های معماری خانگی درون گرا و برون گرا، واژه‌هایی هستند که برای توصیف دو نوع شهرهای سنتی در ایران به کار می‌روند. (۸)

در معماری درون گرا برخی خیابانها و گذرگاهها سرپوشیده هستند و دیوارهای اطراف حیاطها و حصار پشت با آنها از نظایر خود در معماری مدرن بلندترند. جهت خانه‌ها عموماً به طرف جنوب غربی است، یعنی خانه‌ها پشت به کویر یا زاویه ۹۰ درجه نسبت به جهت قبله واقع شده‌اند. به این ترتیب حداقل سطح مراکز زندگی و کار در معرض نور خورشید قرار دارند. (۹)

در این شهر گنبدها محدود به مساجد نیستند، در هر خانه‌ای حداقل بر فراز یکی از اتاقها و ورودی خانه گنبدی ساخته شده است. بر فراز یک عمارت اعیانی ممکن است چند گنبد دیده شود و بر سقف بازار ردیفی از گنبدها دیده می‌شوند. در ساخت گنبد نیازی به الوار نیست، ولی یک سازه گنبدی شکل می‌تواند فضای بزرگی را پوشاند در حالی که دیوارهای زیر آن نسبت به دیوارهای زیر یک سقف صاف متحمل فشار کمتری می‌شوند. علاوه بر آن گنبد در هر زمان سایه‌ای را

ایجاد می کند که موجب ایجاد نسیم شده و شب هنگام زودتر خنک می شود. (۱۰)

ایجاد سایه، عنوان یک اصل، در قلب معماری شهری درون کسرا قرار دارد؛ سازه های متراکم، فضاهای مسقف، دیوارهای بلند و حتی پشت بام های محصور، همه ایجاد سایه می کنند. سایه بنا کاهش نور و دمای محیط زیست آن را تحمل پذیر می سازد. رنگ شهر تناوم زمینه سوئون چاک است. ترکیب این خاک با آب، ماده چسبناکی ایجاد می کند که در صورت خشک شدن ترک برمی دارد. از این رو به آن کاه

دیوارهای بلند حیاط حفظ می شود. ایوان جلوی اتاق تابستانی فقط چند پله بالاتر از سطح حیاط قرار دارد. در گذشته، این قضای مشرف به حیاط سایه دار، از فصل بهار تا پاییز مورد استفاده فراوانی داشته است. در زیر این ایوان، صحرای عبور هوای گرم و مرطوب را از طبقات زیرین خارج می کنند و ضمن خشک کردن اتاق های مرطوبی که ۳ تا ۱۰ متر زیر زمین قرار دارند، به جریان هوای تازه در حیاط، ایوان و اتاق نشیمن کمک می کنند. شیوه دیگر برای محافظت از خانه در مقابل سرما و گرمای شدید استفاده از ضخامت دیوارهاست؛ یک

در شهر کاشان گنبدها محدود به مساجد نیستند، در هر خانه ای حداقل بر فراز یکی از اتاقها و ورودی خانه گنبدی ساخته شده است

گنبد یا یک دیوار ممکن است دو جداره باشد. این روش به عایق بندی اتاقها، راهروها و فضای بزرگ کمک می کند. شهروند کاشی می تواند به طور فنی درون یک خانه نقل مکان نماید، آنها می توانند در فصل سرد در اتاقی رو به اقیانوس مسکن گیرند. از این رو در یک خانه سنتی معمولی اتاقها حداقل در دو سوی حیاط و در یک عمارت اعیانی اتاقها در چهار طرف حیاط ساخته شده اند. بنابراین با نقل مکان در جهات شمالی - جنوبی و بالا و پایین، یک خانه در چهار فصل سال مناسب زیست می شود.

تکنه قابل توجه دیگر در خانه های سنتی کاشان آب جاری است که از قنات با سامع دیگر تأمین شده و از طریق مجراهای سرپوشیده از خانه های به خانه دیگر سراریز می شود. آب جاری به درون حوضها و یا آب انبارهای کوچک زیرزمینی در سردآنها هدایت شده و برای شستشو، خشک کردن و آبیاری با توجه استفاده می شود، اما قابل نوشیدن نیست.

آخرین نکته مورد بحث ما چگونگی محافظت مردم در مقابل حشره های خطرناک مثل عقرب است. در شبهای تابستان خطر این حشرات بیشتر است. در کاشان قدیم برای محافظت خود پایه تخت خوابها را روی لبه های داخلی حوض درون آب و یا درون ظرف های آب می گذارند. برای مقابله با پشه - که ۱۴ نوع آن در کاشان شناخته شده اند - پشه بند استفاده می شود.

معماری سنتی کاشی با استفاده از موادی که به آسانی در دسترس هستند، محیط زیستی را که به طرق مختلف محدود شده، طی قرون قابل استفاده نموده است. اصول غیرمادی تظلم جهت باد و سایه برای ایجاد یک معماری خارق العاده جهانی استفاده شده اند. با توجه به مذهب بودن مردم کاشان آنها خداوند را برای سخاوتمند شدن بر روی زمین و این احساس رضایت مندی و شکرگزاری از فضاهای ساخته شده آنها مساجد می شود. این نکته در تعریف شیوه زندگی، احساس اعتماد به نفس و آسودگی - که در بالاتر نقل شد - آشکار است. (۱۲)

افزوده می شود و برای مقاوم تر نمودن آن در مقابل آب و یخ بندان زمستان بدان نمک می افزایند. (۱۱) سفیده تخم مرغ (گرچه به تازگی استفاده می شود) این مخلوط را باز هم مقاوم تر می کند. کاهگل حاصل به رنگ قهوه ای بزر بوده و موجب بازتاب گرمای نور خورشید می شود. رنگ کاهگل نه مانند رنگ سفیدی که امروزه استفاده می شود چشمه را می آلود و نه مانند رنگهای تیره گرم را حفظ می کند و با هزینه بسیار کمی در اختیار همگان قرار دارد.

جهت ساختمانهای سنتی، منازل را از نور خورشید حفظ کرده و ساکنان آنها را در مقابل پادهای داغ کویر محافظت می نماید. اما برای استفاده از هوا و ایجاد نسیم «بادگیر» به کار گرفته شده است.

بادگیرها آنچنان ساخته شده اند که قابلیت هدایت باد را از درون کانالهای خود داشته باشند. دیوارهای درونی بادگیر در بالاترین قسمتها مانع ورود هوا از طرف شرق و شمال شرقی یعنی جهت کویر شده، اما هوا را از جهات شمال غربی و جنوب به درون ساختمان هدایت می کنند. هوایی که از تونلهای باریک به درون می آید، از اتاق اصلی به حیاط هدایت می شود. وقتی از روی حوض آب می گذرد، گرد و خاک آن بجا می ماند و خنک می گردد. هوای تازه در جهت بخشهای تابستانی خانه جریان یافته و هوای گرم را به طرف بادگیر بیرون می راند، گرچه وجود بادگیر دوم ضروری نیست.

یکی دیگر از ابزار مقابله با گرمای معماری سنتی، ساخت زیرزمین است. اتاقهای اصلی تابستانی که پشت به کویر و رو به حیاط یا حوض آب و باغچه در سایه قرار گرفته، حداقل سه متر زیر سطح خیابان ساخته شده و یک بادگیر دارد. «سردآب» اتاق دیگری زیر این اتاق است. در وسط سردآب حوض آبی احداث شده و با هوای تازه در روزهای بلند و داغ استراحتگاه، خنک ساکنان خانه بوده است. بسیاری از مردم کاشان به یاد می آورند که بعد از ظهرهای تابستان در این اتاق از پنو استفاده می کردند.

ساعتها پس از طلوع خورشید هوای خنک شبانه در پس

منابع

- 1- Mahdavi, M. Technical Report on a Statistical Analysis of the Climate in the Margin of the Deshlu Near Central Iran: A Case Study of the Kashaan Meteorological Station, Biryajan 18, Tehran, 1967.
- 2- Azadi, M. and M. Shariati. A Study of Water Quality in Kashaan Area. Biryajan 18, Tehran Univ. Pub. Tehran, 1968.
- 3- Mahdavi, Op Cit
- 4- Azadi, M. and M. Shariati, Op Cit
- 5- Eganter, N. Architecture Anthropology, Research Series, Structural Model, Switzerland, 1962.
- 6- Ibid.
- 7- Nas, P.J.M. and W.J.M. Prins. House, Culture and Development, Bijlagaen tot de Tent. Land-en Volkenkunde 144 (1) 1968, P.P. 114-131
- 8- Vafaeiyan, Gh. Introduction to Iranian Rural Architecture, 2 Vols. University of Science and Technology Publication, Tehran, 1971.
- 9- Ibid.
- 10- Tavakoli, M. Urban Structure and Architecture in the Hot and Arid Zone of Iran. Dept. of Fine Arts, Univ. of Tehran, 1979.
- 11- Ibid.
- 12- Nas and Prins, Op Cit.

پنجمین گرد همایی مدیران عامل اتوبوسرانی شهری کیفیت اتوبوسهای شهری

پنجمین گرد همایی مدیران عامل اتوبوسرانی شهری کشور به صفت مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری، آبان ماه جاری در فرهنگسرای سرو برگزار شد. در این گرد همایی که با حضور مدیران عامل اتوبوسرانیهای شهری، معاونت هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور، مدیر کل دفتر برنامه ریزی عمرانی وزارت کشور، مدیران شرکت های ایران خودرو و شهاب خودرو و کارشناسان دفتر برنامه ریزی عمرانی برگزار شد کیفیت اتوبوسهای شهری مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

محمد اسلامی، معاون مدیر کل دفتر برنامه ریزی عمرانی وزارت کشور ضمن تأکید به توجه وزارت کشور در یکسال اخیر به موضوع حمل و نقل عمومی، اهداف عمده برگزاری گرد همایی مذکور را موضوعات ذیل دانست:

بررسی مسائل کیفی اتوبوسهای تولید شده در یکسال اخیر، بیان فعالیتهای مربوط به شکل گیری کمیته های فنی اتوبوسرانیها، دریافت نظرات مدیران اتوبوسرانی در زمینه تأثیر اقدامات انجام شده در تعمیر ماشین آلات اتوبوسرانی بر بهبود حمل و نقل درون شهری و بحث

بسیارامون بهبود کیفیت ساخت اتوبوسهای درون شهری.

کمیته فنی در ایران خودرو اعتراضات مکرر سازمانهای اتوبوسرانی به عدم کیفیت مطلوب اتوبوسهای ۳۵۵ به وزارت کشور، باعث شد مدیریت دفتر برنامه ریزی عمرانی در صدد تشکیل کمیته فنی برآید تا ضمن تحقیق خواسته های سازمانهای اتوبوسرانی، نظرات سازمانهای مذکور را نیز، به عنوان مصرف کننده، به شرکت تولید کننده اتوبوس منعکس نماید.

بهنام اصغری، مسئول کمیته فنی وزارت کشور در شرکت ایران خودرو، گفت: این کمیته از اواخر تیر ماه سال جاری کار خود را در شرکت ایران خودرو آغاز نمود و در بدو فعالیت خود از ۴۰۱ دستگاه اتوبوس که آماده تحویل بود، بازرسی به عمل آورد. وی افزود: نتیجه بازرسی این بود که فقط ۳۹ دستگاه از تعداد مذکور بدون نقص بودند. از این رو مقرر شد شرکت ایران خودرو نسبت به برطرف کردن نواقص فنی سایر اتوبوسها اقدام کند و سپس با بازرسی مجدد کمیته فنی و تأیید نهایی، به اتوبوسرانیها تحویل شوند.

کمیته فنی در شهاب خودرو علی بهنام کیا، مسئول کمیته فنی وزارت کشور در شرکت شهاب خودرو، گفت: از آنجا که قرار است اتوبوس ۲۶۱۲ شهری جدید شهاب خودرو به سیستم ناوگان حمل و نقل عمومی

کشور وارد شود و تکنولوژی رونیز در سیستمهای اتوبوسرانی منظور شود، لازم است به خدمات پس از فروش مورد توجه و اهمیت ویژه قرار گیرد. وی افزود: مقرر شده است قبل از تحویل اتوبوس، رانندگان اعراسی در شرکت شهاب خودرو آموزشهای لازم را ببینند و سپس اتوبوس به آنان تحویل شود.

با توجه به این موضوع که اتوبوسهای تولید شده جدید شهاب خودرو، نواقصی در سیستم اتان ندارند قرار شده است طرح اصلاح آن به وسیله شرکت شهاب خودرو با همکاری کمیته فنی تهیه و حداکثر تا یک ماه دیگر انجام شود.

تأمین کمی و کیفی اتوبوسها در سال ۶۸ که آغاز توجه به حمل و نقل عمومی بود تنها ۱۲۴ دستگاه اتوبوس وارد ناوگان حمل و نقل عمومی شد. در سال ۶۹ این تعداد به ۱۱۴ دستگاه رسید و در سال ۷۰ به واسطه عدم توان تولید داخلی، وزارت کشور ۱۰۰۰ دستگاه اتوبوس از خارج کشور خریداری نمود.

در سال گذشته که نقطه عطفی در تأمین کمی اتوبوس است، یک هزار و ۲۹۰ دستگاه اتوبوس وارد ناوگان حمل و نقل عمومی شد و طی سال جاری تاکنون یک هزار و ۲۰۰ دستگاه اتوبوس به ناوگان حمل و نقل عمومی اضافه شده است.

نورپور، مدیر کل دفتر برنامه ریزی عمرانی، گفت: با توجه به برنامه تعیین شده تا پایان سال جاری تعداد اتوبوسهای وارد شده به سیستم ناوگان حمل و نقل عمومی از یک هزار و ۲۰۰ دستگاه به ۲ هزار و ۵۰۰ دستگاه خواهد رسید. وی افزود: میزان متوسط اتوبوسهای وارد شده به ناوگان کمتر از ۷۰۰ دستگاه در هر سال بوده است. در حالی که این تعداد اتوبوس فقط پاسخگوی جایگزینی اتوبوسهای از رده خارج و مستهلک است.

مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی عمرانی ضمن اشاره به مرحله کیفی تأمین اتوبوس گفت: در سالهای گذشته چون تعداد کمی اتوبوس وارد سیستم حمل و نقل عمومی می‌شد نتایج اتوبوس مورد توجه قرار نمی‌گرفت، اما اکنون با توجه به منابع اختیاری که در دست است و توجهی که دولت به سیستم حمل و نقل عمومی دارد، دقت نظر بسیاری از سوی مصرف‌کننده بر تولیدکننده اعمال می‌گردد.

نوذریور در نگاهی اجمالی، مشکلات خدمات پس از فروش را در نکات ذیل دانسته: فقدان قطعات و لوازم یدکی، سطح پایین تعمیرات از لحاظ فنی، اطلاعات فنی محدود تعمیرکاران اتوبوسرانیها و برخورد نامناسب نمایندگان آنها با شرکت اتوبوسرانی در هنگام تحویل قطعه و لوازم یدکی.

نوذریور سرورزی نیز بر اعتبارات سیستم حمل و نقل عمومی کشور نمود و گفت: در سال ۷۱ کل کمک دولت به ناوگان حمل و نقل عمومی ۱۸ میلیارد ریال بوده است و این رقم اینک بعد از ۷ سال به شرح ذیل است: ۱۰۹ میلیارد ریال از محل محل بندب تبصره ۱۹، حدود ۳۵۰ میلیارد ریال از محل عوارض تراورده‌های نفتی، ۵۰ میلیارد ریال از

عجل عوارض ۱۰ درصد و ۳ درصد و ۲۷ میلیارد ریال از محل وصول برخی درآمدهای دولت؛ یعنی در مجموع با کمکهای که به متروی تهران و راه‌آهن شهری مشهد شده است، در سال جاری ۶۵۰ میلیارد ریال اعتبار برای ناوگان حمل و نقل عمومی در نظر گرفته شده است.

نوذریور با اشاره به کمکهای ارزی دولت به ناوگان حمل و نقل عمومی گفت: ۱۴۸ میلیون دلار ارز شناور برای خرید اتوبوسهای موضوع قرارداد ایران خودرو و شهاب خودرو، ۲۳/۳ میلیون دلار برای متروی تهران و راه‌آهن شهری مشهد، ۱۰ میلیون دلار برای خرید قطعه و ۹ میلیون دلار برای گازسوز کردن خودروهای ناوگان اتوبوسرانی شهری در نظر گرفته شده است؛ یعنی جمعاً ۱۹۱/۴ میلیون دلار کمک ارزی.

نوذریور مسئله انسانی را توجه به کیفیت پرسر اتوبوسها و قدرت رقابت اتوبوسهای تولید داخل با اتوبوسهای خارج از کشور است.

سرورزی بر اقدامات وزارت

کشور

یکی از سیاست‌های وزارت کشور در زمینه حمل و نقل درون شهری برپایی گردهمایی‌هایی در ارتباط با اتوبوسرانی است که کمترین نتیجه‌اش تبادل اطلاعات و تجربه است.

در گردهمایی مذکور احمد خرم، معاونت هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور، اقدامات وزارت کشور را در زمینه ناوگان اتوبوسرانی مرور نمود و ضمن اشاره به تشکیل ستاد اتوبوسرانی کشور گفت: در اجرای برنامه سوم توسعه باید از امور تصدی چشم‌پوشی کرد. تشکیل ستاد اتوبوسرانی در واقع مرحله گامز است و امید است ستاد مذکور هر چه زودتر به سازمان همیاری اتوبوسرانیهای کشور تبدیل شود، به صورتی که امور تصدی به این سازمان منتقل شود.

از دیگر اقدامات وزارت کشور ایجاد مراکز پشتیبانی ناوگان اتوبوسرانی و

ایجاد شبکه اطلاع‌رسانی در وزارت کشور است. خرم گفت: در حال حاضر ۶۱ سازمان اتوبوسرانی در کشور وجود دارند که باید سرعت به شبکه اطلاع‌رسانی متصل شوند و بتوانند با استفاده از آن اطلاعات، دستورالعملها و بخشنامه‌ها را دریافت نمایند و اطلاعات و مشکلات خود را به ستاد انتقال دهند.

معاونت هماهنگی امور عمرانی همچنین به برنامه‌ریزی در جهت آموزش مدیران و کارکنان مجموعه اتوبوسرانی‌ها و تهیه دستورالعمل تغییر نرخ اتوبوس اشاره نمود. خرم در ارتباط با تشکیل ستاد گازسوز کردن خودروهای عمومی گفت: ستاد مذکور در روزهای آینده راه‌اندازی می‌شود و در برنامه چهار ساله آن ۶ هزار دستگاه اتوبوس گازسوز خواهند شد.

خرم سیاستهای در حال پیگیری وزارت کشور را در زمینه اتوبوسرانی به شرح ذیل عنوان نموده: دستیابی به نرخهای تعیین شده در اتوبوس، شکستن انحصار خرید اتوبوس از یک تولیدکننده به ترتیبی که در خرید اتوبوسها، خدمات بهتر پس از فروش و رعایت مسائل زیست‌محیطی در نظر گرفته شود، کاهش هزینه‌های اتوبوسرانی، واگذاری تصدی امور، مطالعه در ارتباط با تأثیرات مناسب ایستگاهها و نحوه حرکت اتوبوسها در سبای شهر، مطالعه در مورد ایجاد نظم در سیستم ساخت و ورود اتوبوس به ایستگاه، تثبیت قیمت‌های بنیاد، افزایش سهم خدمات فنی پس از فروش، گسترش آموزش و پژوهش در اتوبوسرانیها، تعیین سهم مردم، شهرسازی و دولت در هزینه‌های اتوبوسرانیها، واگذاری خطوط اتوبوسرانی به بخش خصوصی به شکلی که مدیریت خطوط به عهده سازمانهای اتوبوسرانی باشد و ورود به سرمایه‌گذاری در تولید.

گفتنی است در گردهمایی پمادی تغییر وضعیت فعلی سیستم اتوبوسرانی مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت.

ضرورت بازنگری در نحوه ارائه خدمات شهری

هماهنگی بین عملکرد شهرداریها و استفاده از تجارب و ایده‌های معاونان خدمات شهری در تهیه این نامه اجرایی خدمات شهری به شکلی واحد در کشور دانست.

حسین بسور، شهردار زرین شهر، در ابتدای این نشست ضمن اشاره به استفاده از روش سنتی در اجرای فعلی خدمات شهری و ضرورت

تخصصی شدن خدمات مذکور گفت: تشکیل سازسان شهرداریها در وزارت کشور می‌تواند پشتوانه تخصصی برای شهرداریهای کشور به حساب آید. تخصصی نمودن خدمات شهری باعث کاهش هزینه‌ها و بهینه‌شدن خدمات می‌گردد.

وی برگزاری نشست معاونان خدمات شهری را در به دست آوردن راهکارهای اجرایی و تخصصی ایجاد هماهنگی بین شهرداریها مؤثر دانست.

در این نشست، از سوی شهرداری زرین شهر این نامه اجرایی رفع سد معبر پیشنهاد شد و حاضران پس از تبادل نظر خواستار روشن نمودن تعریف آزادشدن معابر و حدود اختیار شهرداریها در جمع‌آوری اجناس سد معبر و نگهداری در اتیار از سوی وزارت کشور شدند.

خدمات شهری شهرداری زرین شهر روش اجرایی پیشنهادی خود را در رفع سد معبر بدین شرح عنوان نمود: بازرسی و شناسایی افراد متخلف،

صدور اخطاریه پنج روزه در دو نوبت، معرفی متخلف به به مجمع امور صنفی و پیشه‌وران در صورت تکرار تخلف، تشکیل جلسه با حضور متخلفان در مجامع امور صنفی، نمایش قلم و عکس موارد تخلف و رؤیت پرونده متخلف، اخذ تعهد از متخلف، جمع‌آوری و انبار اجناس متخلف در صورت تکرار تخلف و دعوت آنها در قبال تعهد و پرداخت هزینه حمل و انبارناری و معرفی متخلف به دادگستری در صورت دوبار تکرار تخلف.

همچنین خدمات شهری شهرداری زرین شهر روش اجرایی فعلی خود را در زمینه جمع‌آوری نخاله‌های ساختمانی به شرح ذیل مطرح نمود: شناسایی افرادی که دارای وسیله حمل مصالح و نخاله هستند، تشکیل پرونده برای مالکان و رانندگان ماشین آلات ساختمانی و تفهیم قانون به آنها و اخذ تعهد لازم، تهیه تعرفه حمل مصالح و نخاله از طریق صنف مربوطه و اجرای آن پس از تصویب کمیسیون تعزیرات و نرخ گذاری، صدور مجوز سه ماهه برای افراد متقاضی حمل نخاله در شهر و اخذ مبلغی به عنوان حق امتیاز، شناسایی شهروندانی که دارای نخاله ساختمانی هستند و صدور اخطار برای آنان، اقدام مأموران مربوطه و اخذ مبلغ ۳۰ هزار ریال به ازای هر سرویس بازرسی، حمل و تخلیه در صورت عدم جمع‌آوری نخاله در مهلت تعیین شده از سوی شهروند.

در این نشست هزینه‌های خدمات شهری و آنالیز هزینه و میزان بازده نیروی کار در امور شهر و روش اجرایی زیاده و رفت و روب در راهکارهای عملی باز یافت مواد زاید و امکان اجرای آن در شهرها و اداره امور گورستانها نیز مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

همچنین حاضران در این نشست قوانین فعلی شهرداری را فاقد شفافیت لازم دانستند و بر تهیه این نامه‌های اجرایی قانون و نیز بر بازنگری اساسی در قوانین شهرداری با توجه به نیازهای روز شهرها، تأکید نمودند و درج وظایف

ارلین نشت معاونان خدمات شهری شهرداریها آبان ماه جاری در محل شهرداری زرین شهر برگزار شد.

طی این نشست که شانزدهم و هفدهم آبان ماه جاری به همت شهرداری زرین شهر و با حضور معاونان خدمات شهری شهرداریهای یزد، کرمانشاه، همدان، شهرکرد و زرین شهر و شهرداران شهرهای چمگردان، باغیانران، فولادشهر، ورامخواست، چرمهین و سده لجان برگزار شد، در زمینه تهیه این نامه‌های اجرایی قوانین خدمات شهری و راهکارهای مناسب و هماهنگ تبادل نظر شد.

با توجه به عدم استفاده از برنامه‌ریزی‌های هماهنگ و تخصصی مناسب در اجرای خدمات شهری در شهرداریهای کشور، حکمی، معاون خدمات شهری شهرداری زرین شهر، هدف از تشکیل این نشست را ایجاد

شهرداریها را در قالب مطالب آموزشی در کتب درسی یا هماهنگی وزارت کشور و آموزش و پرورش لازم دانستند.

کارشناس خدمات شهری شهرداری یزد در این زمینه گفت: بعضی قوانین که مورد نیاز امور اجرایی و عملکردی

شهرداریها است در حیطه اختیارات سازمانهای دیگر است. لذا اگر بین سازمانها هماهنگی به وجود آید به طوری که در اجرای قوانین مشارکت باشد، اشکالات کمبودهای قانون شهرداری برطرف می‌گردد. وی افزود: باید بر رشد دیدگاه شهروند نسبت به قوانین شهرداری تأکید نمود به طوری که شهروندان خود سامور اجزایی قوانین شوند.

با توجه به نزدیک بودن زمان فعالیت تبلیغاتی کاندیداهای انتخابات مجلس ششم پیشنهاد شد جهت جلوگیری از وارد آمدن خسارت به فضای شهری و کاهش هزینه‌های پاکسازی شهرا از افسراد کاندیدا تعهدی جهت پاکسازی تبلیغات خود بعد از انتخابات به

براساس حمل مواد زاید، همراه با پرسنل آنها جهت حمل خاک و نخاله‌های ساختمانی شهروندان استفاده می‌شود که در آندز انیز هست و در طرح دوم با مشارکت شهروندان مواد قابل بازیافت از مبدأ تفکیک شده و جهت تبدیل به مواد اولیه جمع‌آوری می‌شود.

گفتش است اجرای دو طرح فوق باعث کاهش حجم زباله برای دفن و در آمدزایی در اقتصاد خدمات شهری می‌گردد.

بزد انتقال می‌یابد. در حال حاضر هزینه جمع‌آوری و حمل زباله شهری برای هر کیلوگرم ۹۰ ریال برآورد می‌شود، و روزانه ۲۷۰ هزار ریال هزینه حمل زباله‌های بیمارستانی می‌گردد.

وی افزود: آنالیز زباله در یزد نشان داده که زباله‌های شهر فاقد مواد آلی کافی برای تهیه کمپوست است. لذا جهت بهره‌وری اقتصادی از زباله، دو طرح یعنی استفاده از خاک و نخاله‌های ساختمانی و تفکیک از مبدأ تهیه شده است. در طرح اول آزمایشهای خدمات شهری در زمانهای مازاد

بهره‌وری اقتصادی در خدمات شهری یزد

در گفتگویی با کارشناس خدمات شهری شهرداری یزد، وی ابزار داشت: روزانه در حدود ۱۸۰ تن زباله توسط ۳۷۸ نفر نیروی خدمات شهری و ۶۲ دستگاه ماشین حمل زباله، به محل دفن زباله شهر

به استاندارها توصیه شده است در بررسیهای خود به نحو مقتضی از نظرات شوراهای اسلامی شهرها و شهرداریهای تابعه استان استفاده شود.

گفتنی است این پیش نویس، حاصل مذاکرات اعضای کمیته بررسی دستورالعمل بودجه شهرداریها با ترکیبی از کارشناسان حوزه معاونت هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور و کارشناسان بودجه شهرداریها از هشت استان کشور بوده است که طی چهار گردهمایی انجام شده است.

پیشنهادهای اصلاحی، به حوزه معاونت امور عمرانی استاندارها و پنج شهرداری بزرگ کشور ابلاغ شد.

این دستورالعملها پس از انجام اصلاحات لازم براساس پیشنهادهای دریافتی از استاندارها و شهرداریهای بزرگ کشور نهایی شده و جهت تنظیم بودجه سال ۱۳۷۹ تا پایان آذرماه جاری ابلاغ خواهد شد. در بخشنامه مربوطه به ارسال پیش نویس مذکور

تدوین پیش نویس دستورالعمل بودجه شوراهای و شهرداریها

پیش نویس دستورالعمل نحوه تنظیم بودجه شوراهای و دستورالعمل اصلاحی تنظیم بودجه شهرداریها تدوین گردید و جهت دریافت

مطمئن برای شهرداریهای کشور، اعتبار سرمایه‌گذاری در طرحهای مشارکتی از طریق اجرای طرحهای تولید و درآمدزا و باشاوت در سرمایه‌گذاری این گونه طرحها در اختیار شهرداریها و سازمانهای همیاری کشور قرار گرفت. این اعتبار از محل وجوهی که در اختیار وزارت کشور است

اعتبار سرمایه‌گذاری در طرحهای مشارکتی پرداخت.

در این نشست، طرحهای اصلی از ۹ استان کشور بررسی شد و اعضای تسهیلات به ۶ طرح از ۶ استان جمعاً به مبلغ ۱۲ میلیون و ۱۵۰ هزار ریال صورت تأیید قرار گرفت. جهت ایجاد درآمد مستمر و

اعتبار سرمایه‌گذاری در طرحهای مشارکتی

کمیته بررسی تسهیلات اعتباری قابل پرداخت به شهرداریها در نشست دوم خود در مشهد به بررسی درخواست وام استاندارها از محل

(موضوع بندج تبصره ۱۹ قانون بودجه کشور) تأمین می‌شود.
سیر مراحل تصویب اعتبار طرحها، نحوه ابلاغ، پرداخت و تعیین شرایط بازپرداخت وام از سوی دفتر

برنامه ریزی عمرانی، وزارت کشور، یگیری می‌شود.
گفتی است کمیته مذکور در نشست قبلی خود، اعطای تسهیلات برای اجرا و مشارکت در سرمایه‌گذاری ۵ طرح در ۵ استان کشور با مبلغ ۱۱ و

۸۵۰ میلیون ریال را مورد تأیید قرار داده بود.
تسهیلات قابل پرداخت از محل این سرفصل اعتباری در سال جاری ۵۰ میلیارد ریال است.

تأسیس انتشارات سازمان شهرداریهای کشور

انتشارات سازمان شهرداریهای کشور به همت مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری وزارت کشور، با هدف چاپ کتابهایی در موضوعات برنامه ریزی و مدیریت شهری با کسب مجوز از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تأسیس گردید.
مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری جهت اطلاع

رسانی نتایج تحقیقات و پروژه‌های خود به دست‌اندرکاران شهرداریها و شوراهای، پیش از این اقدام به تهیه نشریاتی با تعداد محدود می‌نمود. این مرکز با توجه به استقرار شوراهای اسلامی شهرها و ضرورت آسوزش مدیران و کارشناسان مدیریت شهری کشور و نیاز تبدیل نشریه‌ها به کتابهایی مناسب با تعداد بالا و توزیع در طیفی گسترده، ایجاد این انتشارات را در دستور کار خود قرار داد.
طبق برنامه، انتشارات فوق تلاش دارد هر ماهه یک کتاب جدید با موضوع مدیریت و برنامه ریزی

شهری چاپ و منتشر کند.
گفتی است مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری از زمان تأسیس خود (اواخر سال ۱۳۶۸) تاکنون اقدام به تهیه ۱۲۸ نشریه نموده است.
انتشارات شهرداریهای کشور در اولین فعالیت خود اقدام به چاپ کتاب مدیریت اجرایی مدیر شهر ستول نمودند است.
چاپ جلد هفتم و هشتم کتاب سبز و جلد دوم و سوم شیوه‌های تحقق طرحهای توسعه شهری از فعالیتهای بعدی انتشارات مذکور خواهد بود.

اجرای دومین مرحله پروژه شهرسازی مشارکتی UMP در ایران

کارگاه تخصصی شهرسازی مشارکتی در ایران مهر ماه جاری در محل وزارت مسکن و شهرسازی برگزار گردید.
در این کارگاه که با حضور کارشناسان سازمان ملل و نمایندگان از وزارتخانه‌ها و مراکز فعال در امور مدیریت و برنامه ریزی شهری برگزار گردید، برنامه UMP معرفی شد و گزارش مرحله اول پروژه

تحقیقاتی برنامه ریزی و مدیریت شهری مشارکتی در ایران ارائه گردید.
برنامه مدیریت شهری (UMP) دارای سه رکن اساسی فقیرزدایی، مدیریت محیط زیست و اداره مشارکتی شهرهاست. در اداره مشارکتی شهرها سه محور مالی، مشارکت بخش خصوصی و تمرکززدایی با تأکید بر بررسی نقش حکومتیهای محلی مدنظر است.
از مهمترین راهبردهای برنامه مذکور، مشاوره شهری است که ویژگیهای آن عبارتند از:
باز بودن و مشارکتی بودن، شکل گیری

بر اساس تقاضای بهر موران، قابلیت انعطاف و تطبیق بر ناهمه، استمرار قراربند نهادینه شدن مجمع بهره‌برداران و حضور مردم در مراحل برنامه ریزی و طراحی شهری و اجرا، قابل توجه اینکه اجرای برنامه فرایند مشاوره شهری در شهر «سوجات» هنر بسیار موفقیت آمیز بوده است، و طی دو سال شهر مذکور از دومین شهر آلوده هندوستان به اولین شهر تمیز کشور تبدیل شده است. گفتی است مرحله دوم پروژه شهرسازی مشارکتی برنامه مذکور در چهار شهر ایران اجرا و نتایج آن ارزیابی می‌شود.

تحلیلی بر حوادث شش ماهه اول ۷۷

طبق اعلام دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی کشور در شش ماهه اول سال گذشته هزار و ۹۵۷ فقره آتش سوزی به وقوع پیوست که بیشترین تعداد وقایع مربوط به استانهای فارس (۲۸۱۱)، خراسان (۲۵۹۰) و خوزستان (۲۰۴۶) بوده و استان چهارمحال و بختیاری با ۱۶۲ فقره آتش سوزی کمترین تعداد حوادث آتش سوزی را دارا بوده است.
در تحلیل آمارهای فوق، گروه بررسی و تحقیقات دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی کشور اعلام نمود استانهای فارس، خراسان و خوزستان به دلیل تمرکز و تجمع جمعیت در شهرها، مناطق وسیع کشاورزی و استقرار صنایع تولیدی و صنعتی عمده، زمینه مساعدی برای وقوع

آتش سوزی دارند. آمار وقایع آتش سوزی به تفکیک اماکن نشان می‌دهد که بیشتر از دو - سوم حوادث آتش سوزی در کل کشور مربوط به ساختمانهاست. توجه به این امر، آموزش همگانی و ایجاد زمینه‌های پیشگیری از حریق و حوادث را ضروری می‌نماید.

تعداد آتش سوزی و مسائل نقلیه زمینی در استان خراسان و فارس بیش از سایر استانهاست و موقعیت زیربنایی و سیاحتی این دو استان و رفعت و آمدهای مکرر مسافران با وسائل نقلیه زمینی، موجب بروز حوادث و آتش سوزی در این استانها می‌باشد.

طبق گزارش این ستاد تعداد کل حوادث در ۶ ماهه اول سال گذشته ۱۹ هزار و ۵۳۰ فقره بوده است که ۸۷ درصد آن را آتش سوزی تشکیل داده است. ۲/۵ درصد از حوادث مذکور مربوط به تضادها و سرنگونی خودرو و ۲ درصد ناشی از نشت و ترکیدگی کپسول گاز بوده است و ۷/۵ درصد آمار به سایر حوادث اختصاص دارد.

گفتی است بررسیهای آماری نشان می‌دهد در حوادث مذکور یک هزار و ۵۴۶ نفر از شهروندان کشور مجروح و ۶۳۲ نفر جان باخته‌اند. آمار فوق بر ضرورت توجه بیشتر به موضوع ایمنی آتش نشانی تأکید دارد.

برپایی دوره آموزش ارتقای دانش مربیان آتش نشانی

اولین دوره آموزش ارتقای دانش مربیان آتش نشانی از ۲۲ آبان تا ۱۸ آذرماه جاری به همت دفتر برنامه ریزی عمرانی در مرکز آموزش سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی تهران برگزار شد.

دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش

همسان سازی فعالیتهای رایانه‌ای شهرداریها

ششمین جلسه کمیته فنی - تخصصی همسان سازی فعالیتهای رایانه‌ای شهرداریها ایان ماه جاری در تبریز برگزار شد.

در جلسه مذکور که با حضور هشت عضو اصلی کمیته به همراه اساتذهای زیر مجموعه استان آذربایجان شرقی (استانهای آذربایجان غربی، اردبیل

دستورالعمل کلی دفن بهداشتی مواد زاید جامد شهری

در سال جاری اعتباری از سوی معاونت هماهنگی امور عمرانی وزارت کشور جهت دفن بهداشتی مواد زاید شهری به تعداد محدودی از شهرها اختصاص خواهد یافت.

با توجه به نقش مؤثر دفن بهداشتی مواد زاید جامد شهری در جلوگیری از آلودگیهای زیست محیطی و کاهش بیماریهای ناشی از آلودگیهای محیط و امکان اجرای آن در تعدادی از شهرهای کشور، اعتباری به مبلغ ده میلیارد ریال بدین منظور اختصاص یافته است. جهت استفاده از این اعتبار - که موضوع بندج تبصره ۱۹ بودجه است - لازم است

ساخت توقفگاههای عمومی با درآمد حاصل از عوارض حذف پارکینگ

معاون هماهنگی امور عمرانی طی نامه‌ای از استانداردها خواست از محل عوارض حذف پارکینگ، جهت احداث توقفگاههای همگانی هزینه گردد.

احمد خرم در نامه مذکور اعلا م نمود: عدم پیش بینی پارکینگ اختصاصی برای ساختمانها موجب

نشانی کشور ضمن اعلام این خبر، هدف از برگزاری این دوره را ارتقای علمی مربیان و آشنایی آنان با نحوه آموزش تدریس و ساماندهی به وضعیت آموزش آتش نشانیهای کشور دانست.

در این دوره، مربیان آموزش آتش نشانیهای ۸ شهر بزرگ کشور (تهران، شیراز، اصفهان، مشهد، تبریز، کرج، اهواز و رشت) شرکت نمودند. این مربیان پس از اتمام دوره، تدریس دوره‌های آموزش مقدماتی آتش نشانی را برعهده خواهند گرفتند.

و کردستان) و مسئول گروه خدمات رایانه‌ای دفتر برنامه ریزی عمرانی وزارت کشور برگزار شد. در زمینه مشکل رایانه‌ها در سال ۲۰۰۰ و همچنین تعیین حداقل نیاز شهرداریها به تجهیزات رایانه‌ای، اعم از نرم افزار و سخت افزار بحث و بررسی شد.

یاسینی، معاونت امور عمرانی استانداری آذربایجان شرقی، ضمن مقایسه بودجه عمرانی شهرداریها با بودجه استانی گفت: حجم بالای هزینه‌های عمرانی شهرداریها نشانگر توان بیشتر

معاونتهای عمرانی استانداردها طرحهای مدون شهرداریها را در این زمینه به انضمام مدارک و مشخصات کامل مکان انتخاب شده، هزینه اجرای طرح و... به دفتر برنامه ریزی عمرانی وزارت کشور ارسال نمایند.

در تعیین محل طرحهای مذکور باید نکات ذیل رعایت گردد: محل دفن مواد زاید جامد در مسیر توسعه شهر نباشد. محل مورد نظر دارای فاصله مناسب از شهر و مراکز جمعیتی اطراف باشد. محل دفن در جهت بادهای غالب به طرف مراکز جمعیتی نباشد. سطح آبهای زیرزمینی از محل دفن پایین تر باشد و جهت آبهای زیرزمینی به طرف شهر و منابع تامین کننده آب شهر نباشد. محل مورد نظر از خاک مناسب برخوردار بوده و دارای خاک شور و محدودیتهای زیاد نباشد تا امکان استفاده از کود

می شود. سطح معابر عمومی شهری اشغال شود و ظرفیت آمد و شد کاهش یابد و ناهنجاریهای بروز نماید. وی از استانداران کشور خواست با در نظر گرفتن محدودیتهای احداث پارکینگ مندرج در تعرفه عوارض حذف پارکینگ و دستورالعملهای بعدی که در برخی موارد، دسترسی به پارکینگ اختصاصی ساختمانها امکانپذیر نیست، عوارض تحصیل شده در مورد تسوق را جهت احداث توقفگاههای همگانی به منظور بهبود امر ترافیک شهر صرف نمایند.

گفتنی است دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی کشور در جهت ساماندهی وضعیت آموزش آتش نشانیهای کشور اقدام به تشکیل کمیته آموزش با هدف تدوین نظام نوین و یکسان آموزش آتش نشانیها نموده است و طبق تصمیمات کمیته مذکور دوره‌های آموزش مقدماتی آتش نشانیها در آینده نزدیک به طور همزمان در ۸ منطقه آموزش کشور از سوی مربیان آموزش دیده دوره فوق برگزار خواهد شد.

شهرداریهاست، اما با توجه به تعدد وظایف در شهرداریها تاکنون اقدام قابل توجهی در جهت رایانه‌ای کردن امور و تجهیز کامل شهرداریها به سیستمهای رایانه‌ای صورت نگرفته است. وی بر لزوم آموزش مستمر کارکنان شهرداریها در زمینه فوق تأکید نمود.

در این جلسه مقرر شد مسووبات کمیته مذکور از طریق حوزه معاونت امور عمرانی وزارت کشور به صورت دستورالعمل به کلیه استانها ابلاغ شود.

حاصله درآینده و دفن مجدد در همان اراضی وجود داشته باشد و یا شرایط درختکاری و ایجاد فضای سبز فراهم آید. محل دفن در مجاورت جاده‌های اصلی انتخاب شود و پیش بینی تردد ماشینهای حمل زباله در طول سال و یخبندان به عمل آید و دارای هزینه‌های زیاد جاده کشی و اسفالت نباشد. محل مذکور دارای توپوگرافی مناسب بوده و در معرض سیلابها و سیلها نباشد و زمین کافی برای حداقل یک دوره ۱۰ ساله با توجه به سرانه تولید زباله و جمعیت شهر وجود داشته باشد.

گفتنی است علاوه بر موارد فوق لازم است هماهنگیهای لازم با ادارات بهداشت محیط، محیط زیست، آبهای زیرزمینی و کمیته بهداشت و سایر دستگاههای استان نیز به عمل آید.

گفتنی است طبق ابلاغیه اجرای تعرفه عوارض حذف پارکینگ، در هنگام محاسبه عوارض حذف پارکینگ، ارزش معاملاتی زمین (موضوع ماده ۶۴ قانون مالیاتهای مستقیم) به عنوان قیمت پایه در نظر گرفته می شود و ارزش معاملاتی ساختمان ملاک عمل نخواهد بود. همچنین این عوارض فقط به هنگام صدور پروانه ساختمانی محاسبه و وصول می گردد.

تخلقات ساختمانی در نظام حقوقی ایران: انواع تخلقات، نحوه رسیدگی، اجرای آراء کمیسیون ماده ۱۰۰ قانون شهرداریها و سایر مراجع ذیصلاح / زیدالله صمدی قوشچی / انتشارات جنگل / چاپ اول ۱۳۷۷ / ۵۹۲ صفحه.

مؤلف در این کتاب با توجه به اینکه در زمینه تخلقات ساختمانی تألیف حقوقی و اثر مکتوبی وجود نداشته، به جمع‌آوری چندین هزار آرای سنوات گذشته، راجع به تخلقات ساختمانی پرداخته که این آرا از طرف دادگاههای کیفری و کمیسیونهای ماده ۱۰۰ صادر شده است. همچنین مؤلف از تجربیات چندین ساله بتخلیق اسوابع مربوطه به تخلقات ساختمانی و پاسخهایی که به استعلامات شهرداریهای مناطق تازه شده نیز در تألیف این رساله بهره برده است. علاوه بر این، نظریات همکاران حقوقی خود و دست‌اندرکاران پروندههای تخلقات ساختمانی را نیز در نظر گرفته و طی تصاسیاتی که با اداره قضایی دادگستری داشته، حتی المقنن در غوامض و مبهمات تخلقات ساختمانی را مورد نقد و بررسی قرار داده است.

با توجه به اینکه نوشته مستقلاً در این زمینه وجود نداشته، نگارش نقد و بررسی خود را به بررسی قوانین، مصوبات و آرای مراجع ذیصلاح با تکیه بر تجربیات شخصی خود و عمومیت حقوقی متکی ساخته است. این بررسی به تحلیل ماده ۱۰۰ قانون شهرداریها و تبصره‌های آن محدود نشده و در زمینه تخلقات ساختمانی حریم مؤسسات عمرانی و نیز تخلقات ساختمانی خارج از حوزه و حریم شهر نیز به تحقیق و بررسی پرداخته است.

آشنایی با شهرداریها / مرتضی رحیمی نژاد / اصفهان: حوزه معاونت عمرانی دفتر امور شهری و روستایی استانداری اصفهان / چاپ اول ۱۳۷۸ / ۱۲۵ صفحه.

این کتاب نوشته‌ای است کاربردی، که به منظور آشنایی هر چه بیشتر اعضای شوراهای اسلامی شهر و شهرستان با چگونگی انجام امور شهرداریها به رشته تحریر درآمده است و می‌تواند جوابگوی بسیاری از سئوالات دست‌اندرکاران امور شهرداریها باشد. این کتاب در هشت فصل تنظیم شده است. فصل اول به مجموعه قوانین شهرداریها پرداخته است. مؤلف در این فصل، ابتدا قوانین مهم شهرداری و وظایف مهم شورای اسلامی شهر را توضیح داده و سپس سازمانهای وابسته به شهرداریها و جارت سازمانی شهرداریهای کوچک و متوسط را بیان نموده است. فصل دوم به توضیح امور شهرداریها و چگونگی اتصالات و صدور حکم شهرداری پرداخته است. فصل سوم امور مالی شهرداریها را مورد بررسی قرار داده و به اموری چون بودجه و چگونگی تنظیم آن، متمم و اصلاح بودجه و به طور کلی امور مالی شهرداریها پرداخته است. فصل چهارم نیز امور اداری شهرداریها را بررسی نموده است.

حقوق و وظایف شوراهای اسلامی روستا - بخش - شهر - استان و استانها بانضمام قوانین و آیین‌نامه‌های مربوطه / جلال‌الدین مدنی / تهران: انتشارات پایدار / چاپ اول ۱۳۷۷ / ۲۲۲ صفحه.

این کتاب از سری کتابهای حقوق اساسی است که ۷ جلد آن در سالهای ۶۱ تا ۶۸ انتشار یافت و می‌تواند عنوان «جلد هشتم حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران» را پیدا کند.

کتاب حاضر از سه بخش تشکیل شده است. بخش اول به مبنای قانونی شوراهای اسلامی پرداخته است. نویسنده در این بخش ابتدا اصول قانون اساسی را در دو عنوان اصول متفرقه قانون اساسی و فصل هفتم قانون اساسی (مربوط به شوراهای) مطرح کرده و سپس قوانین مجلس و مصوبات دولت مربوط به شوراهای مطرح نموده است.

نویسنده در بخش دوم، حقوق و وظایف شوراهای اسلامی را مورد بررسی قرار داده است. بخش سوم کتاب به چگونگی انتخاب اعضای شورای اسلامی پرداخته است. در پایان سه ضمیمه می‌آورد. ضمیمه اول قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور را بیان کرده و ضمیمه دوم و سوم هم به ترتیب آیین‌نامه‌های اجرایی شوراهای اسلامی شهر و شهرک و آیین‌نامه‌های اجرایی شوراهای اسلامی روستا و بخش را مطرح نموده است.

شهرهای ایران / مسعود خیرآبادی / نشر نیکا / چاپ اول بهار ۱۳۷۶ / ۱۵۹ صفحه.

کتاب حاضر از معدود کتابهایی است که علاوه بر عوامل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی به پستر جغرافیایی تشکیل و تحول شهرهای ایران نیز پرداخته است و آمیزگی از عوامل طبیعی و انسانی مؤثر بر شکل‌یابی و توسعه شهرهای ایران را بیش‌روی خواننده قرار می‌دهد و در مقایسه با کتابهای مشابه، از این ویژگی بارز برخوردار است که ضمن استفاده از منابع مختلف خارجی و فارسی، خود از زمره جدیدترین منابع موجود در مورد شهرهای ایران به شمار می‌آید. این کتاب با بررسی شکل سنتی شهر در ایران، یعنی فشردگی بافت، بناهای متحدالشکل، شکل و جهت خیابان، مسکن حیوانات دار و عناصر ساختاری آن، نقش فرهنگ اسلامی و محیط طبیعی فلات ایران را در شکل‌گیری شهرها نیز مورد بحث قرار می‌دهد.

این کتاب از پنج بخش و سه ضمیمه تشکیل شده است. بخش نخست به مقدمه و بخش دوم به محیط طبیعی و شهر اختصاص یافته و زمینه‌های طبیعی مؤثر بر شکل‌یابی و توسعه فیزیکی شهرهای ایران را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است. بخش سوم، شکل‌گیری شهر را در ارتباط با تجارت و رویدادهای تاریخی مورد بررسی قرار داده، چهارمین بخش در مورد اثر مذهب بر ساختار اجتماعی - سیاسی آن می‌باشد و پنجمین بخش به خلاصه و نتیجه‌گیری اختصاص یافته است.

* License Holder: Interior Ministry - Organization of Municipalities

* Director: Ahmad Khorram

* Editor - in -Chief : Ali Nozarpoor

Contents

Editor's Note 4

Special Report

Reflection Over Municipality Budgeting System: Z. Tashakkor 5

Ideas and Research

Urban Management in Searching for New Order: M. Mozayyani 11

Matching of Public Relations of Municipalities with Consultative Management: S. Arabshahi 14

Dialogue

Oldcity, Modern Life: F.Zenoozi 18

Urban Law

Legal Duties of the Councils: H. Salehi 24

Historical Evolution of Council's Law : H. imani, Jajarmi 28

Legal Counsel 32

World's Experiences

The Role of Culture and Education in Reduction of Natural Disaster of China (Part Two) 34

School Police 37

New Building

Control of Wandering Waters: Z.Khoshnamak 40

Training

Planning: Future in the Mirror's Today 46

Book Keeping for Urban Development Programmes: P. Bahrami 51

Phases of Building Control: H. Rajab Salahi 53

City in the Islamic Territories

Kashan: A City Between Desert and Mountains: S. Shahshahani 56

News Reports 59

Book Review 65

Address: Second Floor- No. 16 - 5th GANDHI Avenue - Tehran - Iran.

Tel/Fax (0098-21) 8880226-8798537-61312616-8772634-35

E-Mail: SHAHRDARIHA @ yahoo.com

شرکت تولیدی تحقیقاتی

دنیس

تحت لیسانس کمپانی دنیس ایگل انگلستان

کامیون خدمات شهری دنیس (6×4) مدل فونیکس

ویژگیهای استاندارد

- دستیابی آسان به داخل کابین فقط با یک پله
- قابلیت رانندگی بالا
- دید کامل و استثنایی برای ساختار ترافیکی شهرها
- قابلیت مانور عالی
- محیط کار مناسب برای راننده و خدمه
- ایمنی
- سرویس و تعمیرات آسان

مشخصات فنی

- موتور: پرکینز فیتر Ti ۲۱۰
- گیربکس: اتوماتیک ۶ دنده
- محور عقب: هندریکسون نورد
- محور جلو: ایپن
- فرمان: هیدرولیک
- سیستم ترمز: بادی
- وزن کل خودرو: ۴۸۱۵ کیلوگرم
- حداکثر وزن ناخالصی: ۲۶۰۰۰ کیلوگرم
- ظرفیت مخزن گازوئیل: ۱۶۴ لیتر
- ظرفیت رادیاتور: ۴۵/۵ لیتر

کامیون خدمات شهری دنیس (4×2) مدل گریفون

ویژگیهای استاندارد

- دستیابی آسان به داخل کابین فقط با یک پله
- قابلیت رانندگی بالا
- دید کامل و استثنایی برای ساختار ترافیکی شهرها
- قابلیت مانور عالی
- محیط کار مناسب برای راننده و خدمه
- ایمنی
- سرویس و تعمیرات آسان

مشخصات فنی

- موتور: پرکینز فیتر Ti ۲۱۰
- گیربکس: اتوماتیک ۶ دنده و دنده عقب
- محور عقب: ایپن
- محور جلو: ایپن
- فرمان: هیدرولیک
- سیستم ترمز: بادی
- وزن کل خودرو: ۴۹۸۰ کیلوگرم
- حداکثر وزن ناخالصی: ۱۷۶۰ کیلوگرم
- ظرفیت مخزن گازوئیل: ۱۴۰ لیتر
- ظرفیت رادیاتور: ۴۵/۵ لیتر

Monthly Journal of Information,
Education and Research on Urban
Planning and Management
Vol.1, No.7, Dec 1999

Shahrdariha

- Reflection over municipalities budgeting system
- Matching the public relations of municipalities with consultative management
- Old city, modern life
 - Legal duties of the councils
 - School police
- Control of wandering Waters
 - Bookkeeping for urban development programmes
- Phases of building control
 - Kashan: a city between desert and mountains
 - News reports

